

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

Διπλωματική Εργασία

**«Η ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΟΥ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ (ΠΟΕ) ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ
COVID-19»**

του

ΜΙΧΑΗΛ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΩΝΑΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Μιχαήλ Μιχαλόπουλος

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Θέλω να αφιερώσω την παρούσα διπλωματική εργασία στην λατρεμένη μου σύζυγο Παναγιώτα, για την ηθική στήριξη, τη συμπαράσταση και τη συνεχή της ενθάρρυνση σε όλη τη διάρκεια της, μέχρι τώρα, σταδιοδρομίας μου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα της διπλωματικής μου εργασίας, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Μακεδονίας κ. Ιωάννη Τζιώνα, για την καθοδήγησή του κατά τη διάρκεια της εκπόνησης αυτής της εργασίας.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Περίληψη

Η πανδημία του COVID-19 έπληξε με σφοδρότητα όλο τον πλανήτη και καθώς ακόμη είναι πολύ νωρίς ώστε να βγουν μόνιμα συμπεράσματα, η παρούσα διπλωματική εργασία προσπάθησε να σκιαγραφήσει τις συνέπειες στο παγκόσμιο εμπόριο και τις δράσεις των χωρών μελών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) προς αυτήν την κατεύθυνση. Αρχικά, γίνονται εμφανείς οι αρνητικές επιπτώσεις στις εξαγωγές σε όλους τους τομείς και στις περισσότερες χώρες. Σε αυτό το πλαίσιο, πολλές χώρες, ενώ στην πρώτη φάση της πανδημίας κατά την οποία δεν υπήρχαν πολλά αποθέματα σε προϊόντα που ήταν απαραίτητα για την αντιμετώπιση άμεσων αναγκών, εφάρμοσαν πολιτικές περιορισμού των εξαγωγών προκειμένου να αντιμετωπίσουν την κρίση. Καθώς όμως η παγκόσμια παραγωγή προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις της ζήτησης στα αγαθά αυτά, οι περιορισμοί αυτοί σταμάτησαν. Επιπλέον, δασμοί, φόροι και επιβαρύνσεις για τα ιατρικά αγαθά που είναι κρίσιμα για τον COVID-19 και άλλες βασικές προμήθειες έχουν αφαιρεθεί προσωρινά ή «παγώσει» από 40 μέλη του ΠΟΕ. Επιπρόσθετα, πολλές χώρες αναπροσάρμοσαν τα πρωτόκολλά τους σχετικά με την έγκριση και την εφαρμογή, οι οποίες σε προηγούμενες καταστάσεις ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρες. Θα πρέπει τέλος, το επόμενο διάστημα να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της κρίσης της πανδημίας COVID-19 να είναι όσο τον δυνατόν μικρότερες, ιδίως για τους ευάλωτους πληθυσμούς παγκοσμίως. Σε αυτό, ο ρόλος του ΠΟΕ παραμένει ιδιαίτερα σημαντικός.

Λέξεις-κλειδιά: πανδημία COVID-19, Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, μέτρα δασμολογικής πολιτικής

Abstract

The COVID-19 pandemic has hit the planet hard, and while it is still too early to draw any definitive conclusions, this dissertation seeks to outline the implications for world trade and the actions of WTO member countries in this regard. Initially, the negative effects on exports in all sectors and in most countries became apparent. In this context, many countries, while in the first phase of the pandemic during which there were not many stocks of products that were necessary to deal with immediate problems, implemented export restraint policies to address the crisis. But as world production adjusted to the growing demand on these goods, these restrictions ceased. In addition, tariffs, taxes and other charges on medical supplies critical to COVID-19 and other basic supplies have been temporarily removed by 40 WTO members. In addition, many countries have updated their approval and implementation protocols, which in previous situations have been particularly time-consuming. Finally, all necessary measures must be taken in the near future so that the long-term consequences of the COVID-19 pandemic crisis are as small as possible, especially for vulnerable populations worldwide. In this, the role of the WTO remains particularly important.

Keywords: pandemic COVID-19, World Trade Organization, tariff policy measures

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	11
1. Ο παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Ιστορική αναδρομή και συνεισφορά του στην παγκόσμια οικονομία.....	13
1.1. Η ίδρυση του ΠΟΕ.....	13
1.2. Βασικά γεγονότα που είναι συνδεδεμένα με την δημιουργία και την εξέλιξη του ΠΟΕ.....	15
1.3. Βασικές Αρχές του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου	19
1.4. Το θέμα της επέκτασης του Διεθνούς Εμπορίου και των σχετικών Συμφωνιών.....	23
2. Οι οικονομικές συνέπειες της πανδημίας COVID 19.....	28
2.1. Οι αρχικές συνέπειες από την επιδημία στην Κίνα.....	28
2.2. Παγκόσμια προοπτική ανάπτυξης και σενάρια επίδρασης της πανδημίας.....	30
2.2.1 Βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις.....	30
2.2.2. Το βασικό σενάριο των επιπτώσεων στην παγκόσμια οικονομία	31
2.3 Κίνδυνοι από τις συνέπειες της πανδημίας	36
2.4. Επιπτώσεις της πανδημίας στην εφοδιαστική αλυσίδα και στην μετανάστευση.....	37
2.5. Πολιτικές αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας.....	40
3. Τα μέτρα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου για την αντιμετώπιση της κρίσης του COVID-19.....	45
3.1. Εισαγωγικά στοιχεία	45
3.2. Οι απαγορεύσεις και οι περιορισμοί των χωρών στην πρώτη φάση της πανδημίας.....	50
3.3. Η ειδική μεταχείριση των χωρών στα προϊόντα υγειονομικής χρήσης	53

3.4 Η εφαρμογή των κανόνων και των περιορισμών που στηρίζονται στα Τεχνικά Εμπόδια στο Εμπόριο (Technical Barriers to Trade, TBT) και της συμφωνίας για την εφαρμογή υγειονομικών Μέτρων (Sanitary and Phytosanitary Measures, SPS).....	60
3.5.Τελικές δράσεις με βάση την αποτίμηση του ΠΟΕ του Σεπτεμβρίου 2020	65
3.5.1 Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με την κανονιστική συνεργασία των κρατών μελών του ΠΟΕ.	67
Συμπεράσματα	70
Βιβλιογραφία	73

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία ασχολείται με το θέμα της πανδημίας COVID-19 και τα μέτρα που έλαβαν οι χώρες- μέλη του ΠΟΕ στο πλαίσιο αυτό. Προκειμένου να γίνει περισσότερο κατανοητή η σημασία της παγκόσμιας κατάστασης εξαιτίας της πανδημίας, θεωρείται χρήσιμο να γίνει μια σύντομη αποτίμηση των πιθανών οικονομικών επιπτώσεων, αν και όπως είναι αναμενόμενο το εύρος αυτών των επιπτώσεων είναι ακόμη νωρίς να υπολογιστεί με ακρίβεια. Η πανδημία του COVID-19 ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2019 στην πόλη Wuhan της Κίνας και εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο. Κατά τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, πάνω από 50 εκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως έχουν μολυνθεί από τον νέο ιό και πάνω από 1,3 εκατομμύρια άνθρωποι έχουν χάσει την ζωή τους.

Ενώ ορισμένες χώρες κατάφεραν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις αναφερόμενες επιπτώσεις, είναι αβέβαιο πού και πότε θα εμφανιστούν νέες. Κάθε μέρα αναφέρονται περισσότερες επιπτώσεις και νέες χώρες εισέρχονται στη λίστα των περιοχών όπου έχει αναφερθεί επιβεβαιωμένο κρούσμα από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ). Φαίνεται, ωστόσο, πως οι επιπτώσεις που αναφέρθηκαν αρχικά στην Κίνα να έχουν κορυφωθεί, ενώ αντίθετες τάσεις παρατηρούνται στην Ευρώπη και την Αμερική. Δεδομένου του κινδύνου για τη δημόσια υγεία, ο ΠΟΥ έχει κηρύξει έκτακτη ανάγκη διεθνούς ανησυχίας.

Σε έναν ισχυρά συνδεδεμένο και ολοκληρωμένο κόσμο, οι επιπτώσεις της νόσου υπερβαίνουν τις αντοχές της παγκόσμιας οικονομίας. Ως εκ τούτου, κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο έχουν ήδη εκπονήσει σχέδια έκτακτης ανάγκης και πακέτα βοήθειας για τη διατήρηση και τόνωση των οικονομιών τους. Το πιο χαρακτηριστικό από αυτά είναι τα γενικά ή μερικά απαγορευτικά (lockdowns) που στην αρχή επιβλήθηκαν στην Κίνα και μετά σε πολλές ακόμα χώρες σε όλες τις ηπείρους. Αυτό οδήγησε σε μείωση της κατανάλωσης και διακοπή της παραγωγής. Συνολικά, η λειτουργία των παγκόσμιων αλυσίδων εφοδιασμού έχει διαταραχθεί, επηρεάζοντας εταιρείες σε όλο τον κόσμο. Εκατομμύρια άνθρωποι θα μπορούσαν να χάσουν τη δουλειά τους, τους επόμενους μήνες. Οι καταναλωτές έχουν επίσης αλλάξει τον τρόπο κατανάλωσης, με αποτέλεσμα την έλλειψη πολλών αγαθών σε υπεραγορές (super markets) σε όλο τον κόσμο, οι οποίες ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου εξομαλύνονται. Οι παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές

αγορές έχουν σημειώσει απότομες πτώσεις και η αστάθεια είναι σε επίπεδα παρόμοια, ή μεγαλύτερα, της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008/9.

Στη διάρκεια αυτής της τεράστιας παγκόσμιας αναταραχής, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) προέβη σε νέες εκτιμήσεις για την ανάπτυξη του 2020, ήδη από τον Φεβρουάριο του ίδιου έτους. Στις αναθεωρημένες εκτιμήσεις του, το ΔΝΤ αναμένει ότι η Κίνα θα επιβραδυνθεί κατά 0,4 εκατοστιαίες μονάδες, καθώς και θα παρατηρηθεί επιβράδυνση της παγκόσμιας ανάπτυξης κατά 0,1 εκατοστιαίες μονάδες. Ο ΟΟΣΑ επίσης αναθεώρησε τις εκτιμήσεις του στις αρχές Μαρτίου. Πρόβλεψε ότι η παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη θα μειωθεί στο 2,4% για ολόκληρο το έτος, σε σύγκριση με την ανάπτυξη 2,9% του 2019. Ωστόσο, σε νεότερη έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου του Οκτωβρίου του 2020, στην οποία γίνεται αναφορά στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, η αναθεωρημένη πρόβλεψη του οργανισμού είναι πιο δυσοίωνη.

Σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα διπλωματική εργασία στοχεύει στην ανάλυση των δράσεων των χωρών μελών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, όπως αναφέρθηκε και στην αρχή της παρούσας εισαγωγής. Για τον λόγο αυτό, η εργασία διαρθρώνεται ως εξής: Στο επόμενο, πρώτο ουσιαστικά, κεφάλαιο περιλαμβάνεται μια ιστορική αναδρομή τόσο στα σημαντικότερα γεγονότα που οδήγησαν στην δημιουργία του ΠΟΕ, όσο και στις βασικές αρχές του, ενώ παράλληλα, επιχειρείται μια κριτική αποτίμηση της συνολικής δράσης του οργανισμού στα χρόνια της λειτουργίας του. Στο δεύτερο κεφάλαιο, περιλαμβάνεται η αποτίμηση της κατάστασης και των επιπτώσεων της πανδημίας του COVID-19, η οποία περιλαμβάνει τόσο τα πραγματικά στοιχεία, όσο και τα αποτελέσματα των μοντέλων προσομοίωσης διαφόρων παγκόσμιων οργανισμών, σχετικά με τις οικονομικές κυρίως επιπτώσεις της πανδημίας. Παράλληλα, στο κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνονται και προτάσεις πολιτικής για την εξομάλυνση της κατάστασης και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας τα επόμενα χρόνια. Τέλος, στο τρίτο κεφάλαιο, το οποίο αποτελεί και τον πυρήνα της παρούσας διπλωματικής εργασίας, παρατίθενται κριτικά πληροφορίες που προέρχονται κατά κανόνα απευθείας από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και που αναφέρονται στα μέτρα που έχουν ήδη λάβει οι χώρες σχετικά με την αντιμετώπιση της πανδημίας. Η εργασία κλείνει με την εξαγωγή των σημαντικότερων συμπερασμάτων που προκύπτουν από την ανάλυση των σχετικών πληροφοριών.

1. Ο παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Ιστορική αναδρομή και η συνεισφορά του στην παγκόσμια οικονομία.

1.1. Η ίδρυση του ΠΟΕ

Ο σημερινός κόσμος βρίσκεται εδώ και χρόνια στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, η οποία έχει λάβει χώρα σε σχεδόν όλες τις πτυχές της οικονομικής ζωής, ως προς τα αγαθά και την διανομή τους, το εμπόριο, τις επενδύσεις και διάφορους άλλους παράγοντες. Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), οι πιο θεμελιώδεις πτυχές της παγκοσμιοποίησης περιλαμβάνουν το εμπόριο και τις συναλλαγές, τις κινήσεις κεφαλαίων και επενδύσεων καθώς και τη μετανάστευση ή την κυκλοφορία των ανθρώπων και τελευταία, αλλά όχι λιγότερο σημαντική, την διάδοση γνώσεων (ΔΝΤ, 2000).

Σε άλλες εκφράσεις, η παγκοσμιοποίηση είναι η πορεία της διασύνδεσης των λαών και των εθνών με διαφορετικούς τρόπους και σε μεγαλύτερες αποστάσεις (Lechner, 2009). Επιπλέον, ο Held (2000) αναγνώρισε ότι η παγκοσμιοποίηση είναι η προηγμένη διεθνοποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων ή δράσεων.

Από το 1947 έως το 1994, ο πιο σημαντικός μηχανισμός για την ενθάρρυνση και τη ρύθμιση του διεθνούς εμπορίου ήταν η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (General Agreement on Tariffs and Trade, GATT). Η GATT ξεκίνησε μετά την αποτυχία των κρατών να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με τα λεπτομερή στοιχεία για έναν Διεθνή Οργανισμό Εμπορίου (International Trade Organization, ITO). Ο βασικός στόχος της GATT ήταν η ολοκλήρωση του διεθνούς εμπορίου αγαθών.

Σύμφωνα με τον Yu (1999), ο κύριος στόχος της ίδρυσης της GATT ήταν να εφαρμόσουν οι χώρες τη διατήρηση της αρχής της μη διάκρισης και της αμοιβαιότητας, όταν αυτές είχαν να κάνουν με το εμπόριο. Αντίθετα, ο Robb (2001) σημείωσε ότι η βασική της λειτουργία ήταν το να μειώσει τους εμπορικούς φραγμούς και όχι να τους ανασυνθέσει, εναρμονισμένους με τα νέα δεδομένα.

Πάνω από τέσσερις δεκαετίες μετά την ίδρυση της GATT, σχηματίστηκε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (World Trade Organization – W.T.O.) . Η υπογραφή της συμφωνίας για την ίδρυση του Π.Ο.Ε. συνέπεσε με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, την αποσύνθεση του σοβιετικού μπλοκ, την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και την ανάδειξη των Η.Π.Α., της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ιαπωνίας σε αναμφισβήτητες παγκόσμιες οικονομικές δυνάμεις που επιθυμούσαν να ανακατέψουν από την αρχή την τράπουλα του ελεύθερου εμπορίου. Κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων τα μέρη αναγνώρισαν την “ανάγκη για έναν υπερεθνικό οργανισμό με επαρκή αρμοδιότητα που θα μπορούσε να ρυθμίσει τη μαζική νέα συμφωνία”. Ο ΠΟΕ σχεδιασμένος να αποκαταστήσει τα “κουσούρια” της GATT , προκρίστηκε με εκτεταμένες νομοθετικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες που σχετίζονται με το εμπόριο αλλά και με το εσωτερικό ιδιοκτησιακό , φορολογικό . χρηματοδοτικό καθεστώς των μελών του . Οι αποφάσεις του είναι νομικά δεσμευτικές για τα Κράτη – Μελή , τα οποία υποχρεούνται να τις ενσωματώσουν στο εθνικό τους δίκαιο. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου αποτελεί το μοναδικό παγκόσμιο οργανισμό που πραγματεύεται τη θέσπιση κανόνων εμπορίου μεταξύ των κρατών και παρέχει το θυμικό πλαίσιο για τις διαπραγματεύσεις εμπορικών συμφωνιών στα Αγαθά (General Agreement on Tariffs & Trade – GATT) , τις Υπηρεσίες (General Agreement on Trade in Services) , τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Trade Related Intellectual Property Rights – TRIPS) και τα Επενδυτικά Μετρά (Trade Related Investment Measures – TRIMS).

Στα καθήκοντα του περιλαμβάνονται η διευκόλυνση της εφαρμογής, διαχείρισης και λειτουργίας των διαφόρων εμπορικών συμφωνιών, η παροχή ενός forum διαπραγματεύσεων για περαιτέρω μειώσεις ή και οριστική εξάλειψη των εμποδίων για το εμπόριο (δασμοί , ποσοστάσεις κλπ) ,η δημιουργία πλαισίου για τη διεξαγωγή των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων , η θέσπιση κανόνων διεθνούς εμπορίου (π.χ. ρύθμιση πλαισίου για επιδοτήσεις , anti- dumping κανόνες κλπ) , η επίβλεψη για την εφαρμογή τους, η συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς για τη διασφάλιση συνοχής κατά την εκπόνηση οικονομικών πολιτικών σε παγκόσμιο επίπεδο, η επίβλεψη των εθνικών εμπορικών πολιτικών των μελών του και η επίλυση διαφορών μεταξύ των Κρατών – Μελών του , μέσω του οργάνου επίλυσης των διαφορών. (Steven Husted , Michael Melvin ,2008)

Αυτές οι ευνοϊκές συνθήκες ανοίγουν το δρόμο για μια καλύτερη αγορά για τα προϊόντα των μελών που συνεπάγεται επιπλέον πωλήσεις, περισσότερες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη. Πάνω από το 75% των μελών κατατάσσονται στις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Μέσω της συμμετοχής τους στον ΠΟΕ, μπορούν να διεισδύσουν ομαλά στην αγορά των ανεπτυγμένων οικονομιών με χαμηλότερα τιμολόγια. Ταυτόχρονα, οι αναπτυσσόμενες οικονομίες μειώνουν τους δασμούς στην αγορά εισαγωγής τους (Myeong, 2010).

Εφαρμόζοντας αυτή την πρακτική, οι αναπτυσσόμενες οικονομίες χρησιμοποιούν την ευκαιρία να αναπτύξουν και να επεκτείνουν τις εταιρείες και τις βιομηχανίες τους σε ένα εξαιρετικά ώριμο και ανώτερο επίπεδο, έως ότου γίνουν ανταγωνιστικές στην περιοχή των ανεπτυγμένων οικονομιών. Τα μέλη του ΠΟΕ έχουν αυξηθεί σε 161 έθνη τον Αύγουστο του 2015, με 23 οικονομίες να εντάσσονται στον ΠΟΕ από το 1995. Από το 1995 έως το 2014, το μερίδιο των μελών του ΠΟΕ στις εξαγωγές εμπορευμάτων αυξήθηκε από 89% των συνολικών εξαγωγών το 1995 σε 94% το 2005 και σε 97% το 2014.

1.2. Βασικά γεγονότα που είναι συνδεδεμένα με την δημιουργία και την εξέλιξη του ΠΟΕ

Στην παράγραφο αυτή παρατίθενται ορισμένες ημερομηνίες-κλειδιά για την καλύτερη κατανόηση της εξέλιξης και των ζυμώσεων που οδήγησαν στην τελική δημιουργία του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου στην σημερινή του μορφή. Η παράθεση των ημερομηνιών γίνεται με βάση τρία χαρακτηριστικά γεγονότα, ήτοι (VanGrassterk, 2013):

1. Βασικά γεγονότα που προηγούνται της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT)
2. Βασικά γεγονότα μεταξύ του Γύρου της Γενεύης και του Γύρου της Ουρουγουάης
3. Βασικά γεγονότα του Γύρου της Ουρουγουάης

A. Βασικά γεγονότα που προηγούνται της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT)(VanGrassterk, 2013)

1846: Το Κοινοβούλιο καταργεί τους προστατευτικούς νόμους καλαμποκιού στην Αγγλία, δεσμεύοντας τη χώρα για ελεύθερο εμπόριο.

1860: Η Συνθήκη Cobden – Chevalier μεταξύ της Μεγάλης Βρετανίας και της Γαλλίας είναι η πρώτη σε μια σειρά συνθηκών ανοίγματος της αγοράς μεταξύ των δυνάμεων της Ευρώπης που συνδέονται με ρήτρες του πιο ευνοημένου κράτους.

1876: Οι περιορισμοί του υφιστάμενου συστήματος εμπορικών συνθηκών αποδεικνύονται όταν η Αυστρία-Ουγγαρία αυξάνει μονομερώς τους δασμούς της. Η Γαλλία, η Γερμανία και η Ιταλία κάνουν σύντομα το ίδιο.

1883: Υιοθέτηση της Σύμβασης των Παρισίων για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, η οποία γίνεται το παλαιότερο μέλος του νόμου του ΠΟΕ μέσω της ενσωμάτωσής της στη Συμφωνία για τις πτυχές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που σχετίζονται με το εμπόριο.

1919: Η Συνθήκη των Βερσαλλιών ιδρύει την Κοινωνία των Εθνών.

1927: Η Σύμβαση της Γενεύης για την απαγόρευση και τον περιορισμό των εισαγωγών και εξαγωγών είναι η πιο φιλόδοξη εμπορική πρωτοβουλία του Συνδέσμου των Εθνών, αλλά δεν επιτυγχάνει τις απαραίτητες 18 επικυρώσεις.

1930: Το Κογκρέσο των ΗΠΑ θεσπίζει τον προστατευτικό νόμο Smooth-Hawley Tariff Act, ο οποίος σύντομα ακολουθείται από παρόμοια περιοριστικά μέτρα σε πολλές άλλες χώρες.

1933: Το Οικονομικό Συνέδριο του Λονδίνου αποτυγχάνει να αναπτύξει μια συλλογική απάντηση στη μεγάλη ύφεση.

1934: Ο νόμος περί αμοιβαίων εμπορικών συμφωνιών (Η.Π.Α.) εκχωρεί στην εκτελεστική αρχή την τιμολογιακή διαπραγματευτική πολιτική, οδηγώντας σε διμερείς συμφωνίες που αποτελούν στην συνέχεια, το πρότυπο της GATT.

1941: Ο Πρόεδρος Φράνκλιν Ν. Ρούσβελτ και ο πρωθυπουργός Ουίνστον Τσόρτσιλ υπογράφουν τον Χάρτη του Ατλαντικού, δεσμεύοντας «να προωθήσουν την απόλαυση όλων των κρατών... στο εμπόριο... που χρειάζονται για την οικονομική τους ευημερία».

1944: Διοργανώνονται μεγάλα συνέδρια για την ανάπτυξη σχεδίων για τα Ηνωμένα Έθνη (στο Dumbarton Oaks) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Παγκόσμια Τράπεζα (στο Bretton Woods).

1945: Δημιουργία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στο Συνέδριο του Σαν Φρανσίσκο.

1947: Τα 23 αρχικά συμβαλλόμενα μέλη της GATT ολοκληρώνουν τις δασμολογικές διαπραγματεύσεις τους.

1948: Η GATT τίθεται προσωρινά σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου. Ο Χάρτης της Αβάνας για έναν Διεθνή Οργανισμό Εμπορίου υπογράφεται τον Μάρτιο αλλά δεν τίθεται σε ισχύ.

B. Βασικά γεγονότα μεταξύ του Γύρου της Γενεύης και του Γύρου της Ουρουγουάης (VanGrassterk, 2013)

1947: Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT) αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης, με είκοσι τρία αρχικά συμβαλλόμενα μέλη. Οι χώρες μείωσαν τους δασμούς για πολλά αγαθά στον πρώτο γύρο των διαπραγματεύσεων της GATT (Γενεύη).

1949: Ο δεύτερος γύρος διαπραγματεύσεων της GATT (Annecy) οδηγεί σε μειώσεις δασμών, στην προσχώρηση δέκα νέων κρατών και στην υιοθέτηση της Συμφωνίας της Φλωρεντίας για τα πολιτιστικά αγαθά, η οποία διαπραγματεύτηκε από κοινού με τον Εκπαιδευτικό, Επιστημονικό και Πολιτιστικό Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, UNESCO).

1950: Ο Πρόεδρος Τρούμαν αποσύρει τον Χάρτη της Αβάνας από την έγκριση του Κογκρέσου. Πραγματοποιείται ο τρίτος γύρος των διαπραγματεύσεων της GATT.

1954 – 1955: Μια προσπάθεια δημιουργίας ενός Οργανισμού Εμπορικής Συνεργασίας ως αντικατάστασης της GATT αποτυγχάνει.

1956: Τέταρτος γύρος διαπραγματεύσεων της GATT (Γενεύη).

1960 -1962: Ο πέμπτος γύρος (Dillon) των διαπραγματεύσεων της GATT επικεντρώνεται κυρίως σε ζητήματα που σχετίζονται με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και την κοινή εξωτερική δασμολογική πολιτική.

1964: Πραγματοποιείται η πρώτη διάσκεψη του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για το εμπόριο και την ανάπτυξη (United Nations Conference on Trade and Development, UNCTAD), δημιουργώντας έναν πιθανό αντίπαλο της GATT ως διαπραγματευτικό φόρουμ για θέματα εμπορίου μεταξύ των χωρών του Βορρά και του Νότου.

1964 – 1967: Ο έκτος γύρος διαπραγματεύσεων της GATT (Kennedy) επιφέρει τόσο μειώσεις δασμών όσο και μη δασμολογικές Συμφωνίες. Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν επικυρώνουν τους κωδικούς αντιντάμπινγκ και αυτούς που αναφέρονται στην δασμολογητέα αξία των αγαθών.

1973 – 1979: Ο έβδομος γύρος των διαπραγματεύσεων της GATT (Τόκιο) επιφέρει μειώσεις δασμών και πολλές μη δασμολογικές Συμφωνίες.

1974: Το Κογκρέσο των Η.Π.Α. κάνει την πρώτη χρήση της δυνατότητάς του για ταχείες διαδικασίες (fast-track) εξουσίας, με σκοπό την διασφάλιση της αποφασιστικότερης αντιμετώπισης των αποτελεσμάτων του επόμενου γύρου γρήγορα και αδιαίρετα.

1975- 1985: Η Συμβουλευτική Ομάδα των 18 (Consultative Group of 18, CG18), που αργότερα επεκτάθηκε σε CG22, χρησιμεύει ως ένα είδος εκτελεστικού Διοικητικού Συμβούλιου για την GATT.

1982: Οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν πείθουν τους εταίρους τους σε υπουργική διάσκεψη της GATT να ξεκινήσουν έναν γύρο που θα βασίζεται στα νέα ζητήματα των υπηρεσιών, των επενδύσεων και των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

1986: Μετά από τέσσερα χρόνια πιέσεων και προ-διαπραγματεύσεων, ξεκινά ο Γύρος της Ουρουγουάης.

Γ. Βασικά γεγονότα του Γύρου της Ουρουγουάης (VanGrassterk, 2013)

1986: Ο όγδοος (Ουρουγουάη) γύρος διαπραγματεύσεων της GATT του 1986 ξεκινά στην Πούντα ντελ Έστε τον Σεπτέμβριο.

1988: Μια ενδιάμεση αναθεώρηση του Γύρου της Ουρουγουάης ξεκινά στην υπουργική διάσκεψη του Μόντρεαλ τον Δεκέμβριο, η οποία θα ολοκληρωθεί τον επόμενο Απρίλιο και παράγει «πρώιμα αποτελέσματα» συμφωνιών για θεσμικά και ουσιαστικά θέματα.

1990: Ακολουθώντας τις ιδέες που για πρώτη φορά διατυπώθηκαν στον Καναδά, η Ευρωπαϊκή Ένωση προτείνει τη δημιουργία ενός Πολυμερούς Οργανισμού Εμπορίου (Multilateral Trade Organization, MTO). Η υπουργική διάσκεψη που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες τον Δεκέμβριο προορίζονταν να είναι η τελική σύνοδος του Γύρου της Ουρουγουάης, αλλά καταλήγει σε αδιέξοδο.

1991: Το Σχέδιο Dunkel του τελικού νόμου του Γύρου της Ουρουγουάης ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο, συμπεριλαμβανομένου ενός χάρτη για τον προτεινόμενο MTO.

1992: Στη συνάντηση του Νοεμβρίου στο Blair House της Ουάσινγκτον, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρωπαϊκή Ένωση πέτυχαν μια σημαντική εξέλιξη για τον τομέα της γεωργίας.

1993: Οι χώρες του Quad (Καναδάς, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ιαπωνία και Ηνωμένες Πολιτείες) κατέληξαν σε συμφωνία για τους όρους πρόσβασης στην αγορά στην σύνοδο κορυφής του G7 τον Ιούλιο στο Τόκιο. Έως τον Δεκέμβριο οι περισσότερες διαπραγματεύσεις είχαν ολοκληρωθεί.

1994: Οι συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης υπογράφονται στο Μαρακές του Μαρόκου και περιλαμβάνουν συμφωνίες, οι οποίες αποτελούν μέρος μιας ενιαίας πολιτικής.

1.3. Βασικές Αρχές του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου

Πρόκειται για τις βασικές αρχές και διατάξεις που ίσχυαν στο σύστημα της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT) το 1947 και υιοθετήθηκαν και στον ΠΟΕ. Χαρακτηριστικό των αρχών και των διατάξεων αυτών είναι ότι ισχύουν σε όλες τις πολυμερείς συμφωνίες (GATT, GATS, TRIPS). Πιο συγκεκριμένα, όπως φαίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1. Οι βασικές αρχές του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου

Αρχές	Επεξήγηση
<i>Μη διάκριση</i>	Η εθνική μεταχείριση συνεπάγεται ότι τόσο οι ξένες όσο

	<p>και οι εθνικές εταιρείες έχουν την ίδια μεταχείριση και είναι άδικο να ευνοούνται οι εγχώριες εταιρείες έναντι των ξένων. Ορισμένες χώρες έχουν πιο ευνοϊκή μεταχείριση, αλλά σύμφωνα με τον ΠΟΕ, η βασική πολιτική του στηρίζεται στο ότι όλα τα έθνη πρέπει να αντιμετωπίζονται ισότιμα όσον αφορά το εμπόριο. Οποιοσδήποτε εμπορικές παραχωρήσεις κ.λπ. που προσφέρονται σε ένα έθνος πρέπει να προσφέρονται και σε άλλα έθνη</p>
<i>Αμοιβαιότητα</i>	<p>Τα έθνη προσπαθούν να παρέχουν παρόμοιες παραχωρήσεις μεταξύ τους</p>
<i>Διαφάνεια</i>	<p>Οι διαπραγματεύσεις και οι διαδικασίες πρέπει να είναι δίκαιες και ανοιχτές με κανόνες ίσους για όλους</p>
<i>Ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση</i>	<p>Αναγνώριση ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες ενδέχεται να απαιτούν μια «θετική διάκριση» λόγω της ιστορικής τους άνιση μεταχείρισης σε θέματα εμπορίου</p>

Πηγή: World Trade Organization (2007)

Σύμφωνα με τον ΠΟΕ (2007), οι συμφωνίες είναι μακροχρόνιες και περίπλοκες, διότι αποτελούν νομικά κείμενα που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα δράσεων και δραστηριοτήτων. Ασχολούνται με θέματα που σχετίζονται με την γεωργία, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, τα είδη ένδυσης, τις τραπεζικές συναλλαγές, τις τηλεπικοινωνίες, τις κρατικές αγορές, τα βιομηχανικά πρότυπα και την ασφάλεια των προϊόντων, τους κανονισμούς υγιεινής των τροφίμων, την πνευματική ιδιοκτησία και πολλά άλλα. Ωστόσο, πολλές απλές, στοιχειώδεις αρχές εφαρμόζονται σε όλα αυτά. Αυτές οι αρχές αποτελούν τη βάση του πολυμερούς εμπορικού συστήματος.

Στην συνέχεια, λαμβάνει χώρα μια σύντομη ανάλυση για την καθεμία από αυτές τις αρχές.

- *Εμπόριο χωρίς διακρίσεις*

α) Το μάλλον ευνοούμενο κράτος (Most Favored Nation, MFN): Η ίση μεταχείριση των άλλων κρατών – μελών

Κάθε μέλος αντιμετωπίζει όλα τα υπόλοιπα μέλη εξίσου ως εμπορικούς συμμάχους που ο καθένας είναι «περισσότερο ευνοημένος». Εάν ένας εταίρος βελτιώσει τα κέρδη που δίνει σε έναν εμπορικό εταίρο, πρέπει να παραχωρήσει την ίδια «καλύτερη» συναλλαγή σε όλα τα άλλα μέλη του ΠΟΕ, ώστε να παραμείνουν όλοι «περισσότερο ευνοημένοι». Η θέση MFN δεν έδειχνε πάντοτε ίση μεταχείριση. Οι πρώτες διμερείς συνθήκες MFN δημιουργούσαν αποκλειστικές ομάδες μεταξύ των πιο ευνοημένων εμπορικών εταίρων μιας χώρας. Σύμφωνα με την GATT και τώρα τον ΠΟΕ, το γκρουπ των MFN χωρών δεν είναι πλέον αποκλειστικό. Η πεποίθηση MFN διασφαλίζει ότι κάθε έθνος αντιμετωπίζει τα περισσότερα από 140 μέλη εξίσου ίσα (Solanki, 2012).

β) Εθνική μεταχείριση: Η ίση μεταχείριση αλλοδαπών και ντόπιων

Τα εισαγόμενα και τοπικά κατασκευασμένα προϊόντα πρέπει να αντιμετωπίζονται ομοιόμορφα τουλάχιστον μετά την είσοδο των ξένων εμπορευμάτων στην περιοχή της αγοράς. Κάτι παρόμοιο πρέπει να ισχύει για διεθνείς και εγχώριες υπηρεσίες, καθώς και για εμπορικά σήματα, πνευματικά δικαιώματα και διπλώματα ευρεσιτεχνίας στο εξωτερικό και στο εσωτερικό της κάθε χώρας μέλους. Η ειδική εθνική μεταχείριση χρησιμοποιείται μόνο όταν ένα προϊόν, υπηρεσία ή στοιχείο πνευματικής ιδιοκτησίας εισέλθει στην αγορά. Κατά συνέπεια, η καταγγελία δασμού σε εισαγωγές δεν αποτελεί παραβίαση της εθνικής μεταχείρισης, ακόμη και αν τα προϊόντα που παράγονται στην εγχώρια αγορά δεν υποβάλλονται σε ισοδύναμο φόρο (Solanki, 2012).

• *Ελεύθερο εμπόριο: σταδιακή βελτίωση των όρων, μέσω διαπραγματεύσεων*

Η μείωση των εμπορικών φραγμών είναι ένας από τους πιο εμφανείς τρόπους ενθάρρυνσης του εμπορίου. Οι εμπορικοί φραγμοί περιλαμβάνουν δασμούς και ενέργειες όπως απαγορεύσεις εισαγωγών ή ποσοτώσεις που περιορίζουν επιλεκτικά τις ποσότητες. Η διαδικασία αυτή έχει ξεκινήσει από καιρό και έχει δοθεί προσοχή και σε άλλα ζητήματα, όπως η γραφειοκρατία και οι πολιτικές συναλλαγματικών ισοτιμιών. Το άνοιγμα των αγορών μπορεί να είναι ευνοϊκό, αλλά περιλαμβάνει επίσης μια διαδικασία προσαρμογής. Γενικά, οι αναπτυσσόμενες οικονομίες έχουν περισσότερο χρόνο για να εκπληρώσουν τις σχετικές υποχρεώσεις τους ως προς το ζήτημα αυτό (Muhammad, 2016).

• *Προβλεψιμότητα, μέσω δέσμευσης και διαφάνειας*

Περιστασιακά, η υπόσχεση για τη μη άρση ενός εμπορικού φραγμού μπορεί να είναι εξίσου σημαντική με τη μείωση του εμπορίου, διότι η εγγύηση δίνει στις επιχειρήσεις ένα σαφέστερο όραμα για τις μελλοντικές τους ευκαιρίες. Μέσω της σταθερότητας και της διάθεσης διατήρησης ενός πλαισίου ελεύθερου εμπορίου, ενθαρρύνονται οι επενδύσεις, δημιουργούνται θέσεις εργασίας και οι καταναλωτές μπορούν να απολαμβάνουν πλήρως τα οφέλη του ανταγωνισμού, μέσω της αύξησης των επιλογών τους και των χαμηλότερων τιμών. Το πολύπλευρο εμπορικό σύστημα αποτελεί μια προσπάθεια των κυβερνήσεων να διαμορφώσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον σταθερό και προβλέψιμο (Muhammad, 2016).

- *Προώθηση του θεμιτού ανταγωνισμού*

Ο ΠΟΕ αναφέρεται μερικές φορές ως ένα περιβάλλον «ελεύθερου εμπορίου», αλλά αυτό δεν είναι απόλυτα ακριβές. Το σύστημα επιτρέπει την επιβολή δασμών και, σε μερικές περιπτώσεις, προβλέπει και άλλα μέτρα εμπορικής προστασίας. Ακριβέστερα, είναι ένα σύστημα κανόνων και κανονισμών αφιερωμένων στον ανοιχτό, δίκαιο και ακριβή ανταγωνισμό. Αρκετές από τις άλλες συμφωνίες του ΠΟΕ σκοπεύουν να στηρίξουν τον θεμιτό ανταγωνισμό: στη γεωργία, την πνευματική ιδιοκτησία, τις υπηρεσίες, όπως για παράδειγμα, η συμφωνία για τις δημόσιες συμβάσεις διευρύνει το σύστημα ανταγωνισμού σε αγορές από χιλιάδες κρατικές οντότητες σε διάφορες οικονομίες (Solanki, 2012).

- *Ενθάρρυνση της ανάπτυξης και της οικονομικής μεταρρύθμισης*

Το σύστημα του ΠΟΕ προσδίδει θετικά στοιχεία στην ανάπτυξη των οικονομιών των χωρών που συμμετέχουν σε αυτόν. Ενδεικτικά, οι αναπτυσσόμενες χώρες απαιτούν ευελιξία τη στιγμή που τη χρειάζονται για την εκτέλεση των συμφωνιών του συστήματος και οι οποίες ενσωματώνουν τις προηγούμενες διατάξεις της GATT που επιτρέπουν ειδική βοήθεια και εμπορικές παραχωρήσεις για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες.

Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ξανά ότι πάνω από τα τρία τέταρτα των μελών του ΠΟΕ είναι αναπτυσσόμενα κράτη και κράτη που βρίσκονται σε μετάβαση σε οικονομίες της αγοράς. Κατά τη διάρκεια των οκτώ ετών του Γύρου της Ουρουγουάης, περισσότερα από 60 από αυτά τα κράτη εφάρμοσαν χωριστά προγράμματα απελευθέρωσης του εμπορίου. Ταυτόχρονα, οι αναπτυσσόμενες οικονομίες και οι μεταβατικές οικονομίες ήταν πολύ πιο έντονες και επιδραστικές στις συνομιλίες του Γύρου της Ουρουγουάης από

ότι σε οποιονδήποτε προηγούμενο γύρο, αλλά και στην πιο πρόσφατη αναπτυξιακή ατζέντα του γύρου της Ντόχα (Muhammad, 2016).

1.4. Το θέμα της επέκτασης του Διεθνούς Εμπορίου και των σχετικών Συμφωνιών

Η αξιοσημείωτη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου τις τελευταίες δεκαετίες υπήρξε αμοιβαία πρωταρχική αιτία και αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης. Το μέγεθος του παγκόσμιου εμπορίου αυξήθηκε είκοσι επτά φορές, από τα 296 δισεκατομμύρια δολάρια το 1950, σε 8 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2005 (ΠΟΕ, 2007). Αν και το διεθνές εμπόριο σημείωσε συρρίκνωση 12,2% το 2009 - η πιο απότομη πτώση από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο - το εμπόριο βρίσκεται και πάλι από τότε σε ανοδική πορεία (ΠΟΕ, 2010). Το παγκόσμιο εμπόριο εμπορευμάτων σημείωσε αύξηση 3,3% το 2015 σε όρους παραγωγικής ικανότητας από 2,8% που βρισκόταν το 2014 καθώς η παραγωγή αυξάνεται ελαφρώς σε εξίσου ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες και φτάνει στο 4,0% το 2016 (ΠΟΕ, 2015).

Το διεθνές εμπόριο εξηγείται ως μια σύμβαση όπου δύο μέρη ή χώρες ασκούν τις δραστηριότητές τους σε διαφορετικές χώρες που εμπορεύονται αγαθά και υπηρεσίες και συνάπτουν σύμβαση αγοράς και πώλησης αγαθών και υπηρεσιών έξω από τα εθνικά σύνορα. Αυτό περιλαμβάνει το εμπόριο εισαγωγών και εξαγωγών, όπου ένα κράτος είτε πωλεί αγαθά ή υπηρεσίες σε άλλο κράτος ή αγοράζει αγαθά και υπηρεσίες από άλλο κράτος (Law, 2016). Κατά τα τελευταία 20 χρόνια, το εμπόριο επηρεάστηκε από πολλούς παράγοντες, όπως η πρόοδος στην τεχνολογία των πληροφοριών, οι χρηματοοικονομικές κρίσεις, η αυξανόμενη ένταξη χωρών στον ΠΟΕ, οι φυσικές καταστροφές και οι γεωπολιτικές εντάσεις. Αυτά έχουν οδηγήσει σε αστάθεια στις τιμές των εμπορευμάτων, αλλαγές στους όρους χρηματοδοτικής μίσθωσης και τους εμπορικούς εταίρους και στην αυξανόμενη σημασία του εμπορίου υπηρεσιών.

Αυτές τις δύο τελευταίες δεκαετίες, το εμπόριο υπήρξε ένας σημαντικός παράγοντας για την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και την απομάκρυνση εκατομμυρίων ανθρώπων από τη φτώχεια. Σύμφωνα με τον ΠΟΕ (2015), οι 10 κορυφαίοι έμποροι στο εμπόριο εμπορευμάτων αντιπροσώπευαν το 51% του παγκόσμιου εμπορίου

το 2014 και οι αναπτυσσόμενες χώρες αντιπροσώπευαν επίσης το 41% του παγκόσμιου εμπορίου εμπορευμάτων το ίδιο έτος. Οι εξαγωγές εμπορευμάτων από μέλη του ΠΟΕ ανήλθαν σε 18 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2014. Ωστόσο, το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών έχει σημαντικές διακυμάνσεις την χρονική περίοδο των τελευταίων δύο δεκαετιών (Muhammad, 2016):

- Από τα τέλη της δεκαετίας του 1990, οι εμπορικές ροές αυξήθηκαν σταθερά. Ακολούθησε μια σημαντική άνοδος στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 2000 και μια απότομη πτώση μετά την οικονομική κρίση το 2008. Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε μια μέτρια βελτίωση.
- Το εμπόριο σημείωσε αρκετά ισχυρή ανάπτυξη από το 1995 έως το 2001, ακολουθούμενο από μια άνοδο από το 2002 έως το 2008 συνοδευόμενο από τις αυξανόμενες τιμές των εμπορευμάτων. Μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, το εμπόριο μειώθηκε ξαφνικά το 2009 πριν ανακάμψει σταδιακά το 2010 και το 2011. Επιπλέον, από τότε η ανάπτυξη του εμπορίου ήταν ασυνήθιστα αδύναμη.
- Η ένταξη της Κίνας στον ΠΟΕ τον Δεκέμβριο του 2001 εξασφάλιζε τον δρόμο για την οικονομική της άνοδο και συνέβαλε εκτενώς στην ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου από το 2002 έως το 2008.
- Η τεράστια ζήτηση φυσικών πόρων από την Κίνα συνέβαλε στην αύξηση των τιμών του αργού πετρελαίου και των συμπληρωματικών πρωτογενών εμπορευμάτων μεταξύ του 2002 και του 2008.
- Οι εξαγωγές αγαθών βελτιώθηκαν σημαντικά το 2010, με ρυθμό ανάπτυξης 14% σε όγκο. Όμως, η ανάκαμψη ήταν ευάλωτη και εξαρτώμενη από την αύξηση των τιμών του πετρελαίου το 2010, εν μέρει ως συνέπεια της πολιτικής αστάθειας στις χώρες παραγωγής πετρελαίου.
- Οι κρίσεις χρέους και οι εντάσεις των κυβερνήσεων βαθαίνουν το 2014, με αποτέλεσμα το παγκόσμιο εμπόριο να επιβραδύνεται στα τελευταία χρόνια. Από άποψη αξίας, η ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου εμπορευμάτων ήταν κατά μέσο όρο αυξημένη μόλις 1% ετησίως από το 2012 έως το 2014.

- Το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών είχε λιγότερο έντονες διακυμάνσεις ως προς τον ρυθμό αύξησής του από το εμπόριο εμπορευμάτων τις τελευταίες δύο δεκαετίες, αποδεικνύοντας τη μεγαλύτερη ανθεκτικότητα των υπηρεσιών στις παγκόσμιες μακροοικονομικές αναταραχές.
- Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, το παγκόσμιο εμπόριο υπηρεσιών σημείωσε αρνητικό αποτέλεσμα μόνο μία φορά (9% το 2009), μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση. Το 2010, το εμπόριο υπηρεσιών ξεκίνησε εκ νέου την ανοδική πορεία που είχε πριν από την κρίση και συνέχισε να διογκώνεται σταθερά, παρά την υποτονική οικονομική ανάπτυξη.

Πολυμερείς συμφωνίες γίνονται πάντα μεταξύ πολλών χωρών στο παρελθόν. Εξαιτίας του γεγονότος αυτού, τέτοιου είδους συμφωνίες καθίστανται πολύ περίπλοκες για διαβούλευση, αλλά είναι τόσο ισχυρές και με έντονη επιρροή, ειδικά όταν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη συμφωνήσουν και υπογράψουν αυτού του είδους τις συμφωνίες. Ο ΠΟΕ ενεργεί ως διαχειριστής. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του ρόλου του ΠΟΕ είναι η συνεργασία του με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Παγκόσμια Τράπεζα και άλλα παγκόσμια ιδρύματα για την επίτευξη μεγαλύτερης συνοχής στη χάραξη της παγκόσμιας οικονομικής πολιτικής. Ο ΠΟΕ αναγνωρίζει τις σχέσεις μεταξύ ειδικών πτυχών της οικονομικής πολιτικής και καλείται να διευρύνει τη συνεργασία του με τους διεθνείς οργανισμούς που είναι υπεύθυνοι για νομισματικά και χρηματοοικονομικά θέματα, όπως αυτοί που αναφέρθηκαν, δηλαδή, η Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ.

Η διακήρυξη του ΠΟΕ ξεχωρίζει επίσης τη συνεισφορά που δημιουργεί η απελευθέρωση του εμπορίου στην επέκταση και ανάπτυξη των εθνικών οικονομιών. Θεωρεί την απελευθέρωση αυτή, προοδευτικά ως μια σημαντική συνιστώσα στην επίτευξη των προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης, τα οποία αναλαμβάνονται από διάφορα μέλη του ΠΟΕ, αν και μπορεί συχνά να εμπεριέχουν σημαντικό κοινωνικό κόστος. Το δίκτυο προτιμητέων εμπορικών συμφωνιών (preferential trade agreements, PTAs) περιλαμβάνει τα περισσότερα έθνη με πολύπλοκο τρόπο. Η τάση επίσης, προς την «περιφερειοποίηση» (regionalism) που αποτελεί ένα κίνημα για τη διαμόρφωση περιφερειακών εμπορικών συμφωνιών, αυξάνεται σταδιακά ιδιαίτερα από τη δεκαετία του 1980 και έπειτα (Bhagwati, 1993).

Οι παραπάνω ευρείς στόχοι ακούγονται εξαιρετικοί, αλλά όταν πρόκειται για την πραγματικότητα, είναι κατά κανόνα αρκετά διαφορετική για τις αναπτυσσόμενες

οικονομίες. Ο δεδηλωμένος στόχος του ΠΟΕ είναι να ενθαρρύνει το διεθνές εμπόριο και να υποστηρίξει την οικονομική ανάπτυξη και τις εξελίξεις μεταξύ όλων των μελών του. Παρ' όλα αυτά, τα μέτρα και οι μέθοδοι του ΠΟΕ αποτέλεσαν αφορμή για έντονες αντιδράσεις, καθώς εκτός των άλλων, ο ΠΟΕ κατηγορείται ότι διευρύνει το κοινωνικό χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών που ισχυρίζεται ότι συμβιβάζει (Solanki, 2012).

Ο ΠΟΕ και οι αποφάσεις του έχουν αποτελέσει αντικείμενο σκληρής κριτικής από διάφορες χώρες του τρίτου κόσμου. Αρκετές από αυτές τις επικρίσεις παρατίθενται με συντομία στην συνέχεια:

- Ένα από τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται συχνά σχετίζεται με το γεγονός ότι το σύστημα δασμών που εφαρμόζεται από τον ίδιο τον ΠΟΕ, στοχεύει στη μείωση των φραγμών στο εμπόριο αν και υπάρχουν αρκετές εξαιρέσεις. Οι πολιτικές του ΠΟΕ επιτρέπουν σε ένα κράτος να υπερασπιστεί ορισμένους κλάδους της οικονομίας του, στην περίπτωση που η κατάργηση των δασμών έχει ανεπιθύμητα αποτελέσματα, που οδηγούν σε αποτυχία βασικών εγχώριων κλάδων. Χαρακτηριστικές τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν η παραγωγή τροφίμων, ο κλάδος του χάλυβα αλλά και πολλές άλλες παραγωγικές διαδικασίες, οι οποίες μπορούν να προστεθούν κατά τη διακριτική ευχέρεια της εκάστοτε χώρας (Andrew, 2008).

- Μια ακόμη κριτική αφορά στα αρνητικά της εφαρμογής του Γύρου της Ουρουγουάης. Το γεγονός είναι ότι οι οικονομίες του Βορρά δεν έχουν ανταποκριθεί επαρκώς στις δεσμεύσεις τους να εφαρμόσουν τις υποχρεώσεις που έχουν δεσμευτεί στις διάφορες Συμφωνίες.

Με βάση τα παραπάνω, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ο ΠΟΕ έχει τεράστιες επιπτώσεις στη διεθνή ροή εμπορίου, επενδύσεων και εμπορικών συμφωνιών. Ο ΠΟΕ είναι ένας διεθνής οργανισμός, ο οποίος όχι μόνο ενθαρρύνει τις διεθνείς συναλλαγές, αλλά και συμμετέχει ενεργά στην επιχειρηματική δημιουργικότητα. Καταβάλλει πάντοτε την απαιτούμενη προσπάθεια για τη διατήρηση των ειρηνικών διασυνοριακών συναλλαγών και την επίλυση των διαφωνιών εάν προκύψουν μεταξύ των μελών. Αν και υπάρχουν διάφορες απόψεις σχετικά με τον ρόλο του ΠΟΕ, αυτός διαδραματίζει σημαντικό και θετικό ρόλο για την προώθηση των διεθνών συναλλαγών και σίγουρα είναι επωφελής για τις χώρες που διαπραγματεύονται διασυνοριακά ως μέλη του.

Ο ΠΟΕ έχει σημαντικό αντίκτυπο στη ροή εμπορευμάτων και επενδύσεων. Οι Reuvid&Sherlock (2011) αναγνώρισαν ότι ο ΠΟΕ, για παράδειγμα, ήταν ικανός να καταργήσει σε μεγάλο βαθμό τον προστατευτισμό. Αυτό οφείλεται στις διαφορετικές πολιτικές, στρατηγικές και μέσα που αυτός ο οργανισμός μπόρεσε να διαχειριστεί και να θεσμοθετήσει μεταξύ των μελών του.

Σύμφωνα με τους Schaffer et al. (2008) μεταξύ πολλών συμφωνιών και πολιτικών του ΠΟΕ που έχουν αντίκτυπο στο παγκόσμιο εμπόριο, περιλαμβάνονται οι επενδυτικές δράσεις και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα, ο οργανισμός έχει τη μεγαλύτερη επιρροή στην κατάργηση διαφόρων μορφών δασμών και των περαιτέρω εμπορικών εμποδίων (Wyndham-White, 1961). Επιπλέον, σε μια έρευνα της Kaberia (2007), ο αντίκτυπος και η ευθύνη του ΠΟΕ εκτιμήθηκε σε ορισμένα από τα μέλη του και αυτό αποδεικνύει ότι ο ΠΟΕ προάγει πραγματικά το Διεθνές εμπόριο. Εκτός από αυτό, αυτοί οι οργανισμοί προώθησης του εμπορίου διευκολύνουν επίσης την λειτουργικότητα και την ευκολία των διαδικασιών που σχετίζονται με την προώθηση του ελεύθερου εμπορίου και των επενδύσεων. Κατά συνέπεια, αυτές οι διαδικασίες συμβάλλουν στη βελτίωση της οικονομικής τουλάχιστον ολοκλήρωσης του σύγχρονου κόσμου.

2. Οι οικονομικές συνέπειες της πανδημίας COVID 19

Μετά την παρουσίαση του τρόπου δημιουργίας και των βασικών αρχών που διέπουν τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, στο παρόν κεφάλαιο λαμβάνει χώρα μια κριτική παράθεση των συνεπειών της πανδημίας COVID 19, ώστε στο τρίτο κεφάλαιο να συνδεθεί αυτή με τα μέσα δράσης των χωρών μελών του, για την αντιμετώπισή της.

2.1. Οι αρχικές συνέπειες από την επιδημία στην Κίνα

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών, η Κίνα έχει αναβαθμίσει τον ρόλο της στην παγκόσμια οικονομία, ο οποίος δεν σχετίζεται μόνο με την κατάστασή της ως παραγωγός και εξαγωγέας καταναλωτικών προϊόντων αλλά έχει εξελιχθεί στον κύριο προμηθευτή ενδιάμεσων εισροών για μεταποιητικές εταιρείες στο εξωτερικό. Σήμερα, περίπου το 20% του παγκόσμιου εμπορίου στην κατασκευή ενδιάμεσων προϊόντων προέρχεται από την Κίνα (από 4% το 2002).

Ο κινέζικος κατασκευαστικός κλάδος είναι απαραίτητος για πολλές παγκόσμιες αλυσίδες αξίας, ειδικά εκείνες που σχετίζονται με όργανα ακριβείας, μηχανήματα, εξοπλισμό αυτοκινήτων και επικοινωνιών. Οποιαδήποτε σημαντική διακοπή του εφοδιασμού της Κίνας σε αυτούς τους τομείς θεωρείται ότι επηρεάζει ουσιαστικά τους παραγωγούς σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο. Πράγματι, πολλές εταιρείες παγκοσμίως φοβούνται ότι τα μέτρα που λαμβάνονται για τον περιορισμό του COVID-19 (δηλαδή περιορισμοί στις οικονομικές δραστηριότητες και την κυκλοφορία των ανθρώπων), θα μπορούσαν να εμποδίσουν την προμήθεια κρίσιμων ανταλλακτικών από κινέζους παραγωγούς, επηρεάζοντας έτσι τη δική τους παραγωγή (UNCTAD, 2020).

Η μείωση της κινεζικής προσφοράς ενδιάμεσων προϊόντων μπορεί να επηρεάσει την παραγωγική ικανότητα και, ως εκ τούτου, τις εξαγωγές οποιασδήποτε χώρας ανάλογα με το πόσο εξαρτάται η βιομηχανία της από τους κινέζους προμηθευτές. Για παράδειγμα, ορισμένοι ευρωπαίοι κατασκευαστές αυτοκινήτων ενδέχεται να αντιμετωπίσουν την έλλειψη κρίσιμων εξαρτημάτων για τη λειτουργία τους, εταιρείες στην Ιαπωνία ενδέχεται να δυσκολευτούν να λάβουν ανταλλακτικά απαραίτητα για τη συναρμολόγηση ψηφιακών φωτογραφικών μηχανών και ούτω καθεξής. Για πολλές εταιρείες, η

περιορισμένη χρήση των αποθεμάτων που δημιουργούνται από μια λιτή και ακριβή διαδικασία παραγωγής θα είχε ως αποτέλεσμα ελλείψεις που θα επηρεάσουν τις παραγωγικές τους δυνατότητες και τις συνολικές εξαγωγές. Συνολικά, οι οικονομίες που πλήττονται περισσότερο είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση (μηχανήματα, αυτοκίνητα και χημικά), Ηνωμένες Πολιτείες (μηχανήματα, αυτοκίνητα και όργανα ακριβείας), Ιαπωνία (μηχανήματα και αυτοκίνητα), Δημοκρατία της Κορέας (μηχανήματα και εξοπλισμός επικοινωνίας), Επαρχία της Ταϊβάν (εξοπλισμός επικοινωνίας και μηχανήματα γραφείου) και το Βιετνάμ (εξοπλισμός επικοινωνίας) (UNCTAD, 2020).

Ενώ υπάρχει ακόμα αβεβαιότητα σχετικά με τον αντίκτυπο του COVID-19 στην παραγωγική ικανότητα της Κίνας, τα πιο πρόσφατα στατιστικά στοιχεία δείχνουν σημαντική κάμψη. Το πλήρες αποτέλεσμα του COVID-19 στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας θα γίνει σαφέστερο τους επόμενους μήνες. Ωστόσο, ένα σημαντικό ζήτημα είναι πώς μια διαταραχή στην κινεζική προσφορά ενδιάμεσων εισροών θα επηρεάσει τον υπόλοιπο κόσμο. Με βάση την ανάλυση, μπορούν να τονιστούν δύο βασικά σημεία.

Πρώτον, ακόμη και αν το ξέσπασμα του COVID-19 περιορίζεται αρχικά κυρίως στην Κίνα, το γεγονός ότι οι Κινέζοι προμηθευτές είναι σημαντικοί για πολλές εταιρείες σε όλο τον κόσμο συνεπάγεται ότι οποιαδήποτε διαταραχή στην Κίνα θα γίνει αισθητή και εκτός των συνόρων της. Οι περιφερειακές αλυσίδες αξίας της Ευρώπης, της Αμερικής και της Ανατολικής Ασίας διαταράχθηκαν. Τα εκτιμώμενα παγκόσμια αποτελέσματα ενδέχεται να αλλάξουν ανάλογα με τον περιορισμό του ιού και τις αλλαγές στις πηγές εφοδιασμού (UNCTAD, 2020).

Δεύτερον, αναμένεται ότι οι επιπτώσεις από τη διακοπή του κινεζικού εφοδιασμού να ποικίλλουν μεταξύ των οικονομικών τομέων και εξαρτώνται από τον γεωγραφικό εντοπισμό της πανδημίας COVID-19 και των μέτρων περιορισμού στην Κίνα. Για παράδειγμα, οι ενδιάμεσες εξαγωγές της αυτοκινητοβιομηχανίας ενδέχεται να μειωθούν σχετικά περισσότερο καθώς η βιομηχανία εντοπίζεται γεωγραφικά στην περιοχή όπου συνέβη το ξέσπασμα του COVID-19.

2.2. Παγκόσμια προοπτική ανάπτυξης και σενάρια επίδρασης της πανδημίας

2.2.1 Βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις

Η παγκόσμια ανάπτυξη αναμένεται στο 4,4% το 2020, μια λιγότερο σοβαρή συρρίκνωση από την πρόβλεψη στην ενημέρωση του World Economic Outlook (WEO) του Ιουνίου 2020. Η αναθεώρηση αντικατοπτρίζεται καλύτερα από το αναμενόμενο αποτελέσματα του δεύτερου τριμήνου του ΑΕΠ, κυρίως στις προηγμένες οικονομίες, όπου η δραστηριότητα άρχισε να βελτιώνεται νωρίτερα από το αναμενόμενο, αφού τα lockdown μειώθηκαν τον Μάιο και τον Ιούνιο, καθώς και τους δείκτες ισχυρότερης ανάκαμψης για το τρίτο τρίμηνο. Η παγκόσμια ανάπτυξη προβλέπεται στο 5,2% το 2021, λίγο χαμηλότερα από ότι στην ενημέρωση WEO του Ιουνίου 2020, αντανακλώντας τη μέτρια επιβράδυνση που προβλέπεται για το 2020, που είναι συμβατή με τις προσδοκίες για επίμονη κοινωνική απόσταση μεταξύ των ανθρώπων. Μετά τη συρρίκνωση το 2020 και την ανάκαμψη το 2021, το επίπεδο του παγκόσμιου ΑΕΠ το 2021 αναμένεται να είναι 0,6% υψηλότερο από αυτό του 2019. Οι αναπτυξιακές προβλέψεις συνεπάγονται μεγάλα αρνητικά κενά παραγωγής και αυξημένα ποσοστά ανεργίας φέτος και το 2021 τόσο στις προηγμένες όσο και στις αναδυόμενες οικονομίες της αγοράς (IMF, 2020).

Μετά την ανάκαμψη το 2021, η παγκόσμια ανάπτυξη αναμένεται να επιβραδυνθεί σταδιακά στο 3,5% περίπου μεσοπρόθεσμα. Αυτό συνεπάγεται περιορισμένη μόνο πρόοδο προχωρώντας στην πορεία της οικονομικής δραστηριότητας για το 2020–25 που προβάλλεται πριν από την πανδημία τόσο για τις προηγμένες όσο και για τις αναδυόμενες αγορές και τις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Είναι επίσης μια σοβαρή οπισθοδρόμηση στην προβλεπόμενη βελτίωση του μέσου όρου ζωής σε όλες τις ομάδες χωρών. Η πανδημία θα αντιστρέψει την πρόοδο που έχει σημειωθεί από τη δεκαετία του 1990 στη μείωση της παγκόσμιας φτώχειας και θα αυξήσει τις ανισότητες.

Οι άνθρωποι που βασίζονται στην καθημερινή μισθωτή εργασία και βρίσκονται εκτός του επίσημου δικτύου ασφαλείας αντιμετώπισαν ξαφνικές απώλειες εισοδήματος όταν επιβλήθηκαν περιορισμοί κινητικότητας. Μεταξύ αυτών, οι μετανάστες εργαζόμενοι που ζουν μακριά από το σπίτι τους είχαν ακόμη λιγότερη πρόσβαση σε παραδοσιακά δίκτυα υποστήριξης. Σχεδόν 90 εκατομμύρια άνθρωποι θα μπορούσαν να πέσουν κάτω

από το όριο εισοδήματος 1,90 δολαρίων ημερησίως από ακραίες στερήσεις φέτος. Επιπλέον, το κλείσιμο του σχολείου κατά την πανδημία αποτελεί μια σημαντική νέα πρόκληση που θα μπορούσε να μειώσει σοβαρά τη συσσώρευση ανθρώπινου κεφαλαίου (Adamsetal., 2020).

Η υποτονική προοπτική για τη μεσοπρόθεσμη ανάπτυξη έρχεται μαζί με μια σημαντική προβλεπόμενη αύξηση του ποσού του κρατικού χρέους. Οι αναθεωρήσεις προς τα κάτω στην πιθανή παραγωγή συνεπάγονται επίσης μικρότερη φορολογική βάση μεσοπρόθεσμα από ότι είχε προβλεφθεί προηγουμένως, επιδεινώνοντας τις δυσκολίες στην εξυπηρέτηση των υποχρεώσεων χρέους.

Η βασική εκτίμηση είναι ότι η κοινωνική αποστασιοποίηση θα συνεχιστεί έως το 2021 αλλά στη συνέχεια θα εξασθενίσει με την πάροδο του χρόνου καθώς η κάλυψη εμβολίων επεκτείνεται και οι θεραπείες βελτιώνονται. Η τοπική μετάδοση θεωρείται ότι θα φθάσει σε χαμηλά επίπεδα παντού μέχρι τα τέλη του 2022. Οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις υποθέτουν επίσης ότι οι οικονομίες θα βιώσουν προβλήματα από το βάθος της ύφεσης και την ανάγκη για διαρθρωτικές αλλαγές, που συνεπάγονται επίμονα αποτελέσματα στην πιθανή παραγωγή.

Αυτές οι επιπτώσεις αφορούν το κόστος προσαρμογής και τον αντίκτυπο στην παραγωγικότητα για τις επιχειρήσεις που επιβιώνουν, καθώς αναβαθμίζουν την ασφάλεια στο χώρο εργασίας, προβαίνουν σε δαπανηρή ανακατανομή πόρων σε διάφορους τομείς και αποθαρρύνουν την έξοδο των εργαζομένων από το εργατικό δυναμικό. Στην ουσία αναμένεται να επιδεινώσει τις δυνάμεις που συνέβαλαν στη μείωση της παραγωγικότητας σε πολλές οικονομίες τα χρόνια που οδήγησαν στην πανδημία - σχετικά αργή αύξηση των επενδύσεων που εξαρτάται από τη συσσώρευση φυσικού κεφαλαίου, πιο μέτριες βελτιώσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο και βραδύτερα κέρδη απόδοσης στο συνδυασμό τεχνολογίας με παράγοντες παραγωγής (Awadetal., 2020).

2.2.2. Το βασικό σενάριο των επιπτώσεων στην παγκόσμια οικονομία

Το βασικό παγκόσμιο σενάριο της πανδημίας προϋποθέτει ότι η πανδημία πλήττει την Κίνα πιο σκληρά, σε σχέση με τις άλλες χώρες, επομένως αναφέρεται ως παράδειγμα για να εξηγηθούν οι επιπτώσεις σε αυτές. Η παγκόσμια πανδημία αναμένεται να μειώσει

το κινεζικό ΑΕΠ κατά 3,7%. Ο αντίκτυπος στην Κίνα γίνεται σταδιακά πιο αρνητικός καθώς συσσωρεύονται οι επιπτώσεις των σοκ. Πρώτον, το σοκ της προσφοράς μειώνει το ΑΕΠ μέσω της μείωσης της απασχόλησης (και του κεφαλαίου) που οδηγεί σε χαμηλότερη παραγωγή και εξαγωγές, καθώς και χαμηλότερες εισαγωγές λόγω του χαμηλότερου εισοδήματος των νοικοκυριών και της συρρίκνωσης της παραγωγής (Maliszewskaetal., 2020).

Δεύτερον, με δεδομένο το υψηλότερο εμπορικό κόστος, η τιμή των εισαγωγών και των εξαγωγών αυξάνεται και η ανταγωνιστικότητα της κινεζικής παραγωγής μειώνεται λόγω του υψηλότερου κόστους εξαγωγών και του υψηλότερου κόστους εισροών. Οι τιμές των τελικών προϊόντων αυξάνονται επίσης. Το αυξανόμενο εμπορικό κόστος αντιπροσωπεύει απώλεια παραγωγικότητας, καθώς απαιτούνται πρόσθετες εισροές για τη μεταφορά αγαθών στους καταναλωτές τους, αντί να είναι διαθέσιμες για κατανάλωση και επενδύσεις.

Επιπρόσθετα, ο εισερχόμενος και εξερχόμενος τουρισμός μειώνεται σημαντικά, με αποτέλεσμα την περαιτέρω μείωση του κινεζικού ΑΕΠ και των εξαγωγών. Τέλος, με τη σύνθεση των δαπανών να αλλάζει με τη χαμηλότερη ζήτηση για τομείς που πλήττονται από τις κοινωνικές αποστάσεις (μεταφορές, φιλοξενία) και σχετικά υψηλότερη ζήτηση για αγαθά, η σύνθεση της παραγωγής κλίνει προς τη μεταποίηση. Η απώλεια ανταγωνιστικότητας και το χαμηλότερο εισόδημα έχουν ως αποτέλεσμα την μείωση των συνολικών εξαγωγών κατά 3,5%, ενώ οι εισαγωγές μειώνονται κατά 3,2%. Οι εξαγωγές των τουριστικών δραστηριοτήτων από την Κίνα μειώνονται κατά 29%, ενώ οι εισαγωγές τουριστικών δραστηριοτήτων μειώνονται κατά 37%. Η πραγματική κατανάλωση των νοικοκυριών μειώνεται κατά 7,2% (Maliszewska, 2020).

Το παγκόσμιο ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί κατά 2,1%, ενώ το ΑΕΠ των αναπτυσσόμενων χωρών αναμένεται να μειωθεί κατά 2,5% και των χωρών με υψηλό εισόδημα κατά 1,9%. Οι μεγαλύτερες απώλειες του ΑΕΠ στο παγκόσμιο σενάριο πανδημίας αναμένονται στις χώρες της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού λόγω της σχετικά βαθιάς ολοκλήρωσής τους μέσω του εμπορίου και του άμεσου αντίκτυπου του στον τουρισμό, π.χ. Καμπότζη (3,2%), Σιγκαπούρη (2,1%), Χονγκ Κονγκ (2,3%), Ταϊλάνδη (3%), Βιετνάμ (2,7%) και Μαλαισία (2,1%).

Οι εξαγωγές σε παγκόσμιο επίπεδο αναμένεται να μειωθούν κατά 2,5%. Η Κίνα, που θεωρείται το «παγκόσμιο εργοστάσιο», υποφέρει από τη μείωση της παραγωγής σε όλους τους τομείς και τα αγαθά, λόγω της μη αξιοποίησης της εργασίας και του κεφαλαίου και, μαζί με την αύξηση του εμπορικού της κόστους, αυξάνει το κόστος εισαγωγής για το υπόλοιπο τον κόσμο, το οποίο μεταφράζεται σε μείωση των παγκόσμιων εξαγωγών. Η Κίνα παρατηρεί μείωση στις εξαγωγές 3,7%. Το Βιετνάμ παρατηρεί μείωση στις συνολικές εξαγωγές του κατά μόλις 1%, επειδή ωφελείται σε μεγάλο βαθμό από το κενό που άφησε η μείωση των κινεζικών εξαγωγών. Ορισμένες χώρες στην περιοχή της Ανατολικής Ασίας και του Ειρηνικού πλήττονται περισσότερο από την πτώση των εξαγωγών, ενώ το Χονγκ Κονγκ υπέστη τις μεγαλύτερες απώλειες (5,2%), ακολουθούμενο από τη Λαϊκή Δημοκρατία του Λάος (3,6%), την Καμπότζη (3,9%) και την Σιγκαπούρη (4,4%). Οι επιλεγμένες χώρες βλέπουν αυξημένη ζήτηση για τις τουριστικές τους εξαγωγές λόγω της μείωσης του τουρισμού σε άλλες χώρες, με ορισμένες ροές να αυξάνονται κατά 2% -3% μεταξύ των χωρών αυτών, αλλά σε όλες τις χώρες οι συνολικές τουριστικές ροές μειώνονται γενικά, με τις εξαγωγές να μειώνονται κατά περίπου 30%. Αυτά τα μικρά διμερή κέρδη από τον «εξαγωγίμο» τουρισμό εξαφανίζονται, καθώς το σοκ εξαπλώνεται από την Κίνα και την Ανατολική Ασία σε άλλα μέρη του κόσμου (Maliszewska, 2020).

Σύμφωνα τώρα, με τα ενισχυμένο παγκόσμιο σενάριο πανδημίας, η παγκόσμια απώλεια ΑΕΠ φτάνει το 3,9%, ενώ η κινεζική μείωση φτάνει το 4,3%. Οι μεγαλύτερες απώλειες του ΑΕΠ αναφέρονται στις περιοχές που είναι περισσότερο εξαρτώμενες από το εμπόριο, όπου το τουριστικό εμπόριο διαδραματίζει μεγάλο ρόλο στην οικονομία. Η Καμπότζη και η Ταϊλάνδη αναμένεται να σημειώσουν απώλειες ΑΕΠ άνω του 6%, ενώ η Σιγκαπούρη, το Χονγκ Κονγκ, η Ταϊβάν, η Κίνα, η Δημοκρατία της Κορέας, η Μαλαισία και οι Φιλιππίνες παρουσιάζουν απώλειες άνω του 4,5%, οι οποίες είναι επίσης μεγαλύτερου μεγέθους από ό, τι στην Κίνα. Οι χώρες με υψηλό εισόδημα θα μπορούσαν να δουν σημαντικές απώλειες του ΑΕΠ, με την εκτιμώμενη απώλεια στην Ευρωπαϊκή Ένωση να υπερβαίνει το 3,4%, την Ιαπωνία το 4,6%, τις Ηνωμένες Πολιτείες το 3,4% και τον Καναδά το 3,2%. Οι χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής (SSA), της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής (MENA) επηρεάζονται λιγότερο, και στο πλαίσιο των παγκόσμιων και ενισχυμένων παγκόσμιων σεναρίων πανδημίας, η εκτιμώμενη απώλεια του ΑΕΠ εκτιμάται ότι είναι περίπου 3% (Maliszewska, 2020).

Σύμφωνα με το ενισχυμένο παγκόσμιο σενάριο πανδημίας, οι παγκόσμιες εξαγωγές μειώνονται κατά 4,6%. Αρκετές χώρες που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες απώλειες από εξαγωγές σε παγκόσμιο επίπεδο βρίσκονται στην περιοχή της Ασίας, όπως το Χονγκ Κονγκ (9,8%), η Καμπότζη (7,4%), η Σιγκαπούρη (8,5%), το Λάος (7,3%), η Ταϊλάνδη (6,8 %), αλλά και η Ρωσική Ομοσπονδία και οι Φιλιππίνες παρουσιάζουν απώλειες κατά 6,4%, ενώ ο Καναδάς, η Ευρώπη και οι Ηνωμένες Πολιτείες παρατηρούν πτώση περίπου 4,5%. Με την ενισχυμένη παγκόσμια εξάπλωση του ιού, όλες οι χώρες βλέπουν τη συνολική εξαγωγή τους να πέφτει, αλλά οι λιγότερο εξαρτώμενες περιοχές από το εμπόριο και τον τουρισμό, όπως οι χώρες της περιοχής MENA, της περιοχής SSA και η Λατινική Αμερική και η Καραϊβική, επηρεάζονται λιγότερο. Ορισμένες χώρες της Ασίας τείνουν να επηρεάζονται σχετικά λιγότερο σε αυτό το σενάριο από άλλες, αλλά οι εξαγωγές όλων των χωρών μειώνονται περισσότερο στο πλαίσιο του ενισχυμένου παγκόσμιου σεναρίου πανδημίας.

Οι εκτιμήσεις είναι σε γενικές γραμμές σύμφωνες με προηγούμενες μελέτες. Επίσης, υπάρχουν διάφορες αναλύσεις του ΟΟΣΑ, του Brookings και του S&P που ποσοτικοποιούν τις πιθανές επιπτώσεις της επιδημίας COVID-19. Οι μελέτες χρησιμοποιούν μια ποικιλία εργαλείων, με τον ΟΟΣΑ να βασίζεται σε ένα μακροοικονομικό μοντέλο και το Brookings να εφαρμόζει ένα υβριδικό μοντέλο CGE / DSGE με λογικές προσδοκίες. Οι περισσότερες εκτιμήσεις για τις επιπτώσεις στην Κίνα κυμαίνονται από 0,5% έως 2% του ΑΕΠ. Το παγκόσμιο ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί μεταξύ 0,1% και 1,5%, ενώ το παγκόσμιο εμπόριο αναμένεται να μειωθεί μεταξύ 0,2% και 3,75%. Οι μεγαλύτερες επιπτώσεις αναφέρονται στα ακραία σενάρια από τους McKibbin&Fernando (2020), με το κινεζικό ΑΕΠ να μειώνεται έως και 6%, με το ΑΕΠ να μειώνεται στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία, αντίστοιχα, 8% και 10%.

2.2.2.1. Εμπορικές επιπτώσεις

Στις προσομοιώσεις των ειδικών τα αποτελέσματα των σοκ είναι πανομοιότυπα σε όλες τις χώρες και η βαθιά ύφεση κάτω από το παγκόσμιο φαινόμενο της πανδημίας οδηγεί σε αρνητικές επιπτώσεις τις εξαγωγές σε όλους τους τομείς και στους περισσότερους προορισμούς. Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα ανά χώρα καθοδηγούνται από την αρχική σύνθεση της παραγωγής και των εξαγωγών ανά τομέα και προορισμό,

αλλά και από το επίπεδο ανοίγματος της χώρας και τις σχετικές αλλαγές στην ανταγωνιστικότητα της χώρας εξαγωγής και των εμπορικών εταίρων της.

Σύμφωνα με το παγκόσμιο σενάριο πανδημίας, οι εξαγωγές των ΗΠΑ αναμένεται να μειωθούν κατά σχεδόν 85 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι πιο επηρεασμένες είναι οι εξαγωγές υπηρεσιών, ιδίως ο τουρισμός και οι υπηρεσίες που απαιτούν προσωπική αλληλεπίδραση. Οι μεγαλύτερες μειώσεις αναμένονται στις εξαγωγές προς την Ευρώπη και τις χώρες της Ασίας, που είναι οι κύριοι προορισμοί για τις εξαγωγές υπηρεσιών των ΗΠΑ λόγω της ύφεσης και της χαμηλότερης ζήτησης σε αυτές τις περιοχές.

Στην περίπτωση της Κίνας, η μεγαλύτερη μείωση των εξαγωγών καταγράφεται στα μεταποιητικά προϊόντα και στις εξαγωγές προς τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ευρώπη και τις χώρες της Ασίας. Υπάρχει μια μικρή αύξηση των εξαγωγών σε χώρες της Βόρειας Αφρικής, όπου τα κινεζικά προϊόντα είναι σχετικά πιο ανταγωνιστικά από τα προϊόντα άλλων προμηθευτών και όπου οι εγχώριοι παραγωγοί δεν μπορούν να ικανοποιήσουν πλήρως την εγχώρια ζήτηση (McKibbin&Fernando, 2020).

2.2.2.2. Συνολικές επιπτώσεις κατά κλάδο παραγωγής

Κάθε κανάλι μετάδοσης στα μοντέλα προσομοίωσης οδηγεί σε κάπως διαφορετική τομεακή ανακατανομή της παραγωγής λόγω αλλαγών στη ζήτηση και την προσφορά. Το πρώτο σοκ επηρεάζει όλους τους τομείς με παρόμοιο τρόπο, περιορίζοντας τη διαθεσιμότητα εργασίας και κεφαλαίου, αν και οι τομείς εντάσεως εργασίας είναι πιθανό να πληγούν περισσότερο. Το εμπορικό κόστος επηρεάζει τους εμπορεύσιμους τομείς, καθώς και αγαθά και υπηρεσίες που βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στις εισαγόμενες εισροές. Η αύξηση του τουριστικού φόρου οδηγεί σε μείωση του τουρισμού, αλλά όλες οι άλλες βιομηχανίες που παρέχουν εισροές που απαιτούνται για τη δημιουργία τουριστικών υπηρεσιών θα επηρεαστούν επίσης από αρνητικό σοκ στη ζήτηση.

Τέλος, η κοινωνική αποστασιοποίηση οδηγεί σε χαμηλότερη ζήτηση για επιλεγμένους τομείς. Συνολικά, ο τομεακός αντίκτυπος του ενισχυμένου παγκόσμιου σεναρίου πανδημίας οδηγεί σε απότομη μείωση των υπηρεσιών σε σύγκριση με τη γεωργία και τη μεταποίηση. Το μεγαλύτερο αρνητικό σοκ καταγράφεται στην παραγωγή των εγχώριων υπηρεσιών που πλήττονται από την πανδημία, καθώς και στις εμπορικές

τουριστικές υπηρεσίες. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η παραγωγή υπηρεσιών που πλήττονται από την πανδημία θα μπορούσε να μειωθεί κατά 9,3%, οι τουριστικές υπηρεσίες θα μπορούσαν να μειωθούν κατά 8,8%, με μείωση της γεωργικής και μεταποιητικής παραγωγής περίπου κατά 3% (Maliszewskaetal., 2020).

Σύμφωνα με το σενάριο της παγκόσμιας πανδημίας, παρατηρείται μείωση της παραγωγής σε όλους τους τομείς, αλλά οι μεγαλύτερες ποσοστιαίες μειώσεις καταγράφονται στις υπηρεσίες μεταφορών, στις δραστηριότητες αναψυχής και στη στέγαση (μεταξύ 10% και 20%). Ωστόσο, οι τομείς που πλήττονται περισσότερο σε απόλυτους όρους περιλαμβάνουν το εμπόριο σε επιλεγμένα γεωργικά προϊόντα (καλλιέργειες) καθώς και σε προϊόντα μεταποίησης (χημικά, ηλεκτρονικά είδη, πετρέλαιο). Αυτές είναι οι επιπτώσεις στο σύνολο της πραγματικής παραγωγής. Η πτώση των τιμών των βασικών προϊόντων και η μεταβολή των σχετικών τιμών θα είχαν ως αποτέλεσμα μια κάπως διαφορετική κατάταξη των τομέων με τις περισσότερες επιπτώσεις. Αυτές είναι μόνο ενδεικτικές επιπτώσεις που βασίζονται στον τύπο και το μέγεθος των υποτιθέμενων σοκ. Ωστόσο, χρησιμεύουν ως χρήσιμη αναπαράσταση των επιπτώσεων διανομής σε διάφορους τομείς, με πιθανές διαφορετικές επιπτώσεις στην απασχόληση και στους μισθούς ειδικευμένων και ανειδίκευτων εργαζομένων, καθώς και γυναικών και ανδρών εργαζομένων.

2.3 Κίνδυνοι από τις συνέπειες της πανδημίας

Η αβεβαιότητα γύρω από την τελική εξέλιξη της πανδημίας είναι ασυνήθιστα μεγάλη. Η πρόβλεψη βασίζεται στη δημόσια υγεία και σε οικονομικούς παράγοντες που είναι εγγενώς δύσκολο να προβλεφθούν. Αρχικά η αβεβαιότητα σχετίζεται με την πορεία της πανδημίας, την απαιτούμενη ανταπόκριση του συστήματος της δημόσιας υγείας και τις σχετικές διαταραχές της οικιακής δραστηριότητας, κυρίως για τομείς έντασης επαφής. Μια άλλη πηγή αβεβαιότητας είναι η έκταση των παγκόσμιων διαρροών από τη χαμηλή ζήτηση, τον ασθενέστερο τουρισμό και τα χαμηλότερα εμβάσματα.

Ένα τρίτο σύνολο παραγόντων περιλαμβάνει τη διάθεση της χρηματοπιστωτικής αγοράς και τις επιπτώσεις της στις παγκόσμιες ροές κεφαλαίων. Επιπλέον, υπάρχει αβεβαιότητα γύρω από τη ζημία στο δυναμικό εφοδιασμού - η οποία θα εξαρτηθεί από την αντοχή του πανδημικού σοκ, το μέγεθος και την αποτελεσματικότητα της απόκρισης

πολιτικής και την έκταση των τομεακών αναντιστοιχιών πόρων. Η πρόοδος με εμβόλια και θεραπείες, καθώς και αλλαγές στο χώρο εργασίας και από τους καταναλωτές για τη μείωση της μετάδοσης, μπορεί να επιτρέψει στη δραστηριότητα να επιστρέψει πιο γρήγορα στα προ-πανδημικά επίπεδα από ό,τι προβλεπόταν σήμερα, χωρίς να προκαλέσει επαναλαμβανόμενα κύματα μόλυνσης. Και η επέκταση των φορολογικών αντιμέτρων έως το 2021 θα μπορούσε επίσης να αυξήσει την ανάπτυξη πάνω από την πρόβλεψη, η οποία συντελεί μόνο στα μέτρα που έχουν εφαρμοστεί και ανακοινωθεί μέχρι στιγμής (Barrettetal., 2020).

Ωστόσο, ο κίνδυνος για χειρότερα αποτελέσματα ανάπτυξης από ό,τι αναμένεται, παραμένει μεγάλος. Εάν ο ιός επανεμφανιστεί, ή η πρόοδος στις θεραπείες και τα εμβόλια είναι πιο αργή από το αναμενόμενο, ή η πρόσβαση των χωρών σε αυτά παραμένει άنيση, τότε η οικονομική δραστηριότητα θα μπορούσε να είναι χαμηλότερη από το αναμενόμενο, με την συνέχιση της κοινωνικής αποστασιοποίησης και την συνέχιση της διακοπής της παραγωγικής διαδικασίας. Λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητα της ύφεσης και την πιθανή απόσυρση της βοήθειας έκτακτης ανάγκης από ορισμένες χώρες, οι αυξανόμενες χρεοκοπίες θα μπορούσαν να επιδεινώσουν την απώλεια θέσεων εργασίας και εισοδήματος. Η υποβάθμιση του χρηματοπιστωτικού κλίματος θα μπορούσε να προκαλέσει ξαφνική διακοπή του νέου δανεισμού (ή αποτυχία μετακίνησης υφιστάμενου χρέους) στις ευάλωτες οικονομίες. Επίσης, οι διασυννοριακές διαρροές από την ασθενέστερη εξωτερική ζήτηση θα μπορούσαν να ενισχύσουν τον αντίκτυπο των κραδασμών που αφορούν συγκεκριμένες χώρες (Barrettetal., 2020).

2.4. Επιπτώσεις της πανδημίας στην εφοδιαστική αλυσίδα και στην μετανάστευση

Η παγκόσμια οικονομία βασίζεται στην εξειδίκευση της εργασίας σε όλες τις χώρες. Σύμφωνα με τη θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος, η οποία παρέχει τα θεμέλια για το τρέχον σύστημα της διεθνούς ανταλλαγής αγαθών και υπηρεσιών, μια τέτοια εξειδίκευση επιτρέπει τη μεγιστοποίηση της συνολικής παραγωγής και τη βελτίωση της ευημερίας. Η πανδημία COVID-19 έχει δείξει, ωστόσο, ότι τα σαφή οφέλη του συστήματος έχουν κόστος. Όπως σημειώνουν οι Farrell&Newman (2020), οι πάροχοι μιας πηγής ή οι περιοχές του κόσμου που ειδικεύονται σε ένα συγκεκριμένο προϊόν,

μπορούν να δημιουργήσουν απροσδόκητη ευθραυστότητα σε στιγμές κρίσης, προκαλώντας την κατάρρευση των αλυσίδων εφοδιασμού (Farrell&Newman, 2020).

Τέτοιες διακοπές μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις τόσο σε μεμονωμένες εταιρείες όσο και στα παγκόσμια συστήματα διανομής. Για παράδειγμα, η Κίνα είναι ένας κυρίαρχος παγκόσμιος προμηθευτής δραστικών συστατικών για πολλά σημαντικά φάρμακα. Το 2018, αντιπροσώπευε το 95% των εισαγωγών ιβουπροφαίνης από τις ΗΠΑ, 91% υδροκορτιζόνης, 40-45% πενικιλίνης και 40% ηπαρίνης. Μια τέτοια κατάσταση καθίσταται ιδιαίτερα προβληματική σε περιόδους κρίσης όταν οι εγκαταστάσεις παραγωγής δεν λειτουργούν πλήρως, ενώ η ζήτηση της εγχώριας αγοράς ενδέχεται να απαιτήσει από τις χώρες να ανακατευθύνουν μέρος των εξαγωγών τους. Αυτό ισχύει και για άλλους τομείς, ακόμη και αν οι συνέπειες πιθανών διαταραχών δεν είναι τόσο δραματικές (Palmer&Birmingham, 2020).

Αυτός ο νέος κίνδυνος μπορεί τελικά να οδηγήσει σε βαθιές αλλαγές στις υπάρχουσες αλυσίδες εφοδιασμού. Τα πρώτα σημάδια μιας τέτοιας διαδικασίας ήταν ορατά τα τελευταία χρόνια με την κυβέρνηση Τραμπ να πιέζει τις αμερικανικές εταιρείες (και για άλλους λόγους βέβαια) να μετακινήσουν την παραγωγή τους πίσω στις ΗΠΑ ή τουλάχιστον έξω από την Κίνα. Αυτές οι προσπάθειες ήταν μόνο εν μέρει επιτυχείς, αλλά η τρέχουσα πανδημία μπορεί να προκαλέσει μια πιο επίπονη αντίδραση. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι τόσο οι ιδιωτικές εταιρείες όσο και η κυβέρνηση μπορεί τώρα να ενδιαφέρονται να εισαγάγουν τέτοιες τροποποιήσεις. Από την άποψη των ιδιωτικών εταιρειών, η συντόμευση και η διαφοροποίηση των αλυσίδων εφοδιασμού μπορεί να είναι μια λογική στρατηγική που τους επιτρέπει να διασφαλίζουν ομαλότερες λειτουργίες και να εξαλείφει τον κίνδυνο έλλειψης εφοδιασμού (Gruszczynski, 2020).

Για τις κυβερνήσεις, αυτός μπορεί να είναι ένας τρόπος περιορισμού της εξάρτησης από μια χώρα (ιδίως σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης) και, κατά συνέπεια, να τις προετοιμάσει καλύτερα για μελλοντικές κρίσεις. Αυτός ο τρόπος σκέψης φαίνεται καλά από την πρόσφατη δήλωση του υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ Mike Pompeo κατά τη διάρκεια συνέντευξής του στην οποία τόνισε την ανάγκη να «επανεξετάσουμε θεμελιωδώς τις αλυσίδες εφοδιασμού μας και να βεβαιωθούμε ότι γνωρίζουμε σε βάθος αυτές τις αλυσίδες εφοδιασμού και ότι έχουμε τον έλεγχο για στιγμές ακριβώς σαν και αυτή που βιώνουμε σήμερα». Φαίνεται ότι αυτή η προσέγγιση θα ακολουθηθεί ανεξάρτητα από το ποιος θα κερδίσει τις επερχόμενες προεδρικές εκλογές. Στο παρελθόν,

οι ρυθμιστικές πρωτοβουλίες που στοχεύουν στη μείωση των τρωτών σημείων στις αλυσίδες εφοδιασμού έχουν προσελκύσει διμερή υποστήριξη στο Αμερικανικό Κογκρέσο (Gruszczynski, 2020).

Βασιζόμενοι σε παρόμοιες ιστορικές περιόδους, ορισμένοι σχολιαστές υποστηρίζουν ότι οι συνέπειες της πανδημίας θα είναι ακόμη πιο εκτεταμένες. Προβλέπουν μια επακόλουθη βαθιά και διαρκή μεταμόρφωση της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης. Ο νέος κόσμος, όπως αναμένεται να εμφανιστεί, θα χαρακτηρίζεται από αυστηρότερους κανόνες μετανάστευσης, νέους εμπορικούς και επενδυτικούς φραγμούς και τεχνολογική αποσύνδεση, με κεντρικό ρόλο περισσότερο για τα κράτη απ' ό,τι για τα διεθνή ιδρύματα (όπως φαίνεται ότι μόνο τα κράτη μπορούν να προσφέρουν λύσεις σε υπαρκτές προκλήσεις όπως η πανδημία COVID-19). Η πιθανότητα αυτού του σεναρίου αυξάνεται περαιτέρω από διάφορες πρόσφατες εξελίξεις. Φαίνεται ότι κάποια θεμελιώδης αναδιοργάνωση της παγκόσμιας οικονομίας και της διεθνούς τάξης έχει πράγματι πραγματοποιηθεί εδώ και αρκετό καιρό. Σε αυτό το πλαίσιο, αξίζει να σημειωθεί ότι ορισμένοι παγκόσμιοι οργανισμοί έχουν ήδη περιθωριοποιηθεί (James, 2020).

Σε απάντηση στη σειρά πρόσφατων μεταναστευτικών κρίσεων, οι κανόνες μετανάστευσης έχουν επίσης ενισχυθεί σε πολλές χώρες. Οι παγκόσμιοι εμπορικοί περιορισμοί αυξάνονται τα τελευταία δύο χρόνια, και δεν περιορίζονται στις οικονομικές σχέσεις μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία παραδοσιακά είναι πολύ ανοιχτή στο διεθνές εμπόριο, πρόσφατα υιοθέτησε μια πιο αποφασιστική στάση στην προθυμία της να επιβάλει πιο σθεναρά τους δασμούς αντιντάμπινγκ, αντισταθμιστικά μέτρα και εμπορικές κυρώσεις, καθώς και να προβεί σε στρατηγικό έλεγχο των επενδύσεων. Μια σειρά από τις πρόσφατες διαδικασίες ανταγωνισμού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά αμερικανικών τεχνολογικών εταιρειών φαίνεται επίσης να αποτελεί ένα από τα στοιχεία αυτής της διαδικασίας. Το αν αυτό θα οδηγήσει στην αναζωογόνηση του ρόλου των εθνικών κρατών (όπως προτείνεται παραπάνω) ή μάλλον σε μια τμηματοποίηση του κόσμου που θα βασίζεται σε περιφερειακά οικονομικά μπλοκ γύρω από τοπικά ηγεμόνες που ανταγωνίζονται μεταξύ τους στο παγκόσμιο παιχνίδι εξουσίας εξακολουθεί να είναι ανοιχτό ζήτημα (Kaplan, 2020).

Αν και ορισμένες από τις βραχυπρόθεσμες συνέπειες της πανδημίας COVID-19 για το διεθνές εμπόριο είναι σοβαρές, φαίνεται να είναι αναστρέψιμες. Από αυτή την

προοπτική, θα μπορούσε κανείς να αναμένει ότι μόλις η πανδημία εξαφανιστεί (ή είναι τουλάχιστον τεθεί υπό έλεγχο), το διεθνές εμπόριο θα επανέλθει στις συνηθισμένες δραστηριότητές του. Ωστόσο, σε διαφορετικό χρονικό διάστημα, ο πιθανός αντίκτυπος της πανδημίας μπορεί να είναι βαθύτερος από τον αρχικά αναμενόμενο, οδηγώντας σε διαρθρωτικές αλλαγές στη διαδικασία της οικονομικής παγκοσμιοποίησης. Ενώ οι απαρχές μιας τέτοιας διαδικασίας πρέπει να αναζητηθούν ήδη στο παρελθόν, η πανδημία COVID-19 μπορεί να επιδεινώσει τις υπάρχουσες τάσεις των κρατών να στραφούν προς το εσωτερικό τους και να ανταγωνίζονται πιο ανοιχτά για την οικονομική και πολιτική τους κυριαρχία στον κόσμο. Το αν αυτό συμβαίνει πραγματικά θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη διάρκεια και τη σοβαρότητα της τρέχουσας πανδημίας. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αντίκτυπός της, τόσο μεγαλύτερες είναι οι πιθανότητες να δούμε την αλλαγή του κλίματος στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις και τη διακυβέρνηση.

2.5. Πολιτικές αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας

Εκτός από την καταπολέμηση της βαθιάς βραχυπρόθεσμης ύφεσης, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής έχουν να αντιμετωπίσουν πολύπλοκες προκλήσεις για να θέσουν τις οικονομίες σε μια πορεία υψηλότερης παραγωγικότητας, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι τα κέρδη κατανέμονται ομοιόμορφα και το χρέος παραμένει βιώσιμο. Πολλές χώρες αντιμετωπίζουν ήδη δύσκολες αντισταθμίσεις μεταξύ των μέτρων εφαρμογής για τη στήριξη της βραχυπρόθεσμης ανάπτυξης και της αποφυγής περαιτέρω συσσώρευσης χρέους που θα είναι δύσκολο να εξυπηρετηθούν στην πορεία, λαμβάνοντας υπόψη την κρίση που πλήττει την πιθανή παραγωγή. Οι πολιτικές για την υποστήριξη της οικονομίας στο εγγύς μέλλον θα πρέπει επομένως να σχεδιαστούν με στόχο να καθοδηγήσουν τις οικονομίες σε μια πορεία ισχυρότερης, δίκαιης και ανθεκτικής ανάπτυξης (Lakneretal., 2020).

Τα μέτρα φορολογίας και δαπανών πρέπει να προωθούν πρωτοβουλίες που μπορούν να βοηθήσουν στην αύξηση της παραγωγής, την εξασφάλιση της συμμετοχικής ανάπτυξης που ωφελεί όλους και την προστασία των ευάλωτων ατόμων και ομάδων. Το πρόσθετο χρέος που προκύπτει για τη χρηματοδότηση τέτοιων προσπαθειών είναι πιο πιθανό να πληρωθεί, αυξάνοντας το μέγεθος της οικονομίας και τη μελλοντική φορολογική βάση από ό, τι εάν ο δανεισμός γίνει για τη χρηματοδότηση εσφαλμένων

επιδοτήσεων ή σπατάλης τρεχουσών δαπανών. Επενδύσεις σε έργα υγείας, εκπαίδευσης και υποδομών υψηλής απόδοσης που βοηθούν επίσης να κινηθεί η οικονομία σε χαμηλότερη εξάρτηση από τον άνθρακα μπορούν να προωθήσουν αυτούς τους στόχους. Οι ερευνητικές δαπάνες μπορούν να διευκολύνουν την καινοτομία και την υιοθέτηση της τεχνολογίας - τους κύριους μοχλούς της μακροπρόθεσμης αύξησης της παραγωγικότητας (Georgieva, 2020).

Επιπλέον, η διαφύλαξη των κρίσιμων κοινωνικών δαπανών μπορεί να διασφαλίσει ότι οι πιο ευάλωτοι προστατεύονται ενώ υποστηρίζουν επίσης την βραχυπρόθεσμη δραστηριότητα, δεδομένου ότι οι δαπάνες θα πάνε σε ομάδες με μεγαλύτερη τάση να δαπανήσουν το διαθέσιμο εισόδημά τους από τα πιο εύπορα άτομα. Σε όλες τις περιπτώσεις, η τήρηση των υψηλότερων προτύπων διαφάνειας του χρέους θα είναι απαραίτητη για την αποφυγή μελλοντικών δυσκολιών ανατροπής και υψηλότερων ασφαλίσεων κινδύνου κυριαρχίας που αυξάνουν το κόστος δανεισμού σε ολόκληρη την οικονομία.

Δεδομένης της παγκόσμιας φύσης του σοκ και των κοινών προκλήσεων μεταξύ των χωρών, απαιτούνται ισχυρές πολυμερείς προσπάθειες για την καταπολέμηση της υγειονομικής και οικονομικής κρίσης. Βασική προτεραιότητα είναι η χρηματοδότηση των δεσμεύσεων για προκαταβολές σε παγκόσμιο επίπεδο για εμβόλια που βρίσκονται υπό δοκιμή, προκειμένου να δοθεί κίνητρο για ταχεία κλιμάκωση της παραγωγής και για παγκόσμια κατανομή προσιτών δόσεων (για παράδειγμα, με την ενίσχυση πολυμερών πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη και κατασκευή εμβολίων). Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, δεδομένης της αβεβαιότητας και του κινδύνου αποτυχίας στην αναζήτηση αποτελεσματικών και ασφαλών εμβολίων. Μια σχετική προτεραιότητα είναι να βοηθηθούν χώρες με περιορισμένη ικανότητα υγειονομικής περίθαλψης (Prady, 2020).

Πέρα από τη βοήθεια με ιατρικό εξοπλισμό και τεχνογνωσία, αρκετές αναδυόμενες αγορές και αναπτυσσόμενες οικονομίες - ιδίως χώρες χαμηλού εισοδήματος - χρειάζονται υποστήριξη από τη διεθνή κοινότητα μέσω της ελάφρυνσης του χρέους, των επιχορηγήσεων και της ευνοϊκής χρηματοδότησης. Όπου απαιτείται αναδιάρθρωση χρέους, οι πιστωτές και οι δανειολήπτες της χώρας με χαμηλό εισόδημα και οι αναδυόμενες αγορές πρέπει να συμφωνήσουν γρήγορα με αμοιβαία αποδεκτούς όρους. Το παγκόσμιο δίκτυο χρηματοοικονομικής ασφάλειας μπορεί περαιτέρω να βοηθήσει τις χώρες να αντιμετωπίσουν τις ελλείψεις εξωτερικής χρηματοδότησης. Από την έναρξη της

κρίσης, το ΔΝΤ έχει παράσχει ταχεία χρηματοδότηση από τις διάφορες δανειοδοτικές διευκολύνσεις του σε περίπου 80 χώρες με πρωτοφανή ταχύτητα (Prady, 2020).

Για πολλές χώρες, η διατήρηση της οικονομικής δραστηριότητας και η παροχή βοήθειας σε άτομα και επιχειρήσεις που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη - διασφαλίζοντας παράλληλα ότι το χρέος παραμένει βιώσιμο - είναι ένα αποθαρρυντικό καθήκον, δεδομένου του υψηλού δημόσιου χρέους, των δαπανών που προκλήθηκαν από την κρίση και του πλήγματος στα δημόσια έσοδα. Οι κυβερνήσεις πρέπει να κάνουν ό,τι μπορούν για να καταπολεμήσουν την κρίση στην υγεία και να μετριάσουν τη βαθιά ύφεση ενώ είναι έτοιμες να προσαρμόσουν την πολιτική στρατηγική καθώς εξελίσσεται η πανδημία και ο αντίκτυπός της στην οικονομική δραστηριότητα. Όπου οι δημοσιονομικοί κανόνες ενδέχεται να περιορίσουν τη δράση, δικαιολογείται η προσωρινή αναστολή τους, σε συνδυασμό με τη δέσμευση για σταδιακή πορεία ενοποίησης μετά την κρίση για την αποκατάσταση της συμμόρφωσης με τους κανόνες μεσοπρόθεσμα (Gourinchasetal., 2020).

Θα μπορούσαν να δημιουργηθούν περιθώρια για άμεσες δαπάνες, δίνοντας προτεραιότητα στα μέτρα αντιμετώπισης κρίσεων και μειώνοντας τις σπατάλες και τις κακώς χορηγούμενες επιδοτήσεις. Η επέκταση της διάρκειας του δημόσιου χρέους και το κλείδωμα των χαμηλών επιτοκίων στο μέτρο του δυνατού θα βοηθούσε στη μείωση της εξυπηρέτησης του χρέους και στην απελευθέρωση των πόρων που θα στραφούν σε προσπάθειες μετριασμού των κρίσεων. Μολονότι η υιοθέτηση νέων μέτρων για τα έσοδα κατά τη διάρκεια της κρίσης θα είναι δύσκολη, οι κυβερνήσεις ενδέχεται να χρειαστεί να εξετάσουν το ενδεχόμενο αύξησης των προοδευτικών φόρων σε πιο εύπορα άτομα και σε αυτούς που είναι λιγότερο επηρεασμένοι από την κρίση (συμπεριλαμβανομένης της αύξησης των φορολογικών συντελεστών σε υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος, σε ακίνητα υψηλής απόδοσης, σε υπεραξίες και εν γένει στον πλούτο) καθώς και αλλαγές στην εταιρική φορολογία που διασφαλίζουν ότι οι εταιρείες πληρώνουν φόρους ανάλογα με την κερδοφορία τους. Οι χώρες θα πρέπει επίσης να συνεργαστούν στο σχεδιασμό της διεθνούς φορολογίας εταιρειών για να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της ψηφιακής οικονομίας (ILO, 2020).

Με τη συνέχιση της εξάπλωσης της πανδημίας, όλες οι χώρες – συμπεριλαμβανομένων εκείνων όπου φαίνεται να έχουν αυξηθεί οι λοιμώξεις– πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης μπορούν να αντιμετωπίσουν

την αυξημένη ζήτηση. Αυτό σημαίνει εξασφάλιση επαρκών πόρων και ιεράρχηση των δαπανών υγειονομικής περίθαλψης ανάλογα με τις ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων των δοκιμών ανίχνευσης επαφών, των μέσων ατομικής προστασίας, τον απαραίτητο εξοπλισμό, όπως οι αναπνευστήρες και των εγκαταστάσεων, όπως οι αίθουσες έκτακτης ανάγκης, οι μονάδες εντατικής θεραπείας και οι θάλαμοι απομόνωσης. Οι χώρες όπου οι λοιμώξεις συνεχίζουν να αυξάνονται πρέπει να περιορίσουν την πανδημία με μέτρα περιορισμού που επιβραδύνουν τη μετάδοση.

Τα μέτρα περιορισμού - μια πολύ αναγκαία επένδυση στη δημόσια υγεία - θέτουν το στάδιο για μια ενδεχόμενη οικονομική ανάκαμψη από την ύφεση που προκαλείται από τους περιορισμούς της κινητικότητας. Η οικονομική πολιτική σε τέτοιες περιπτώσεις θα πρέπει να περιορίσει τις ζημιές από την απώλεια εισοδήματος για τα πληγέντα άτομα και τις επιχειρήσεις, ενώ ταυτόχρονα υποστηρίζει την πραγματική τοποθεσία των πόρων μακριά από τομείς έντασης επαφής που είναι πιθανό να περιοριστούν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η επανεκπαίδευση και ο επαναπροσδιορισμός πρέπει να επιδιωχθούν στο βαθμό που είναι εφικτό, έτσι ώστε οι εργαζόμενοι να μπορούν να αναζητήσουν θέσεις εργασίας σε άλλους τομείς. Επειδή η μετάβαση μπορεί να διαρκέσει λίγο, οι εκτοπισμένοι εργαζόμενοι θα χρειαστούν ενίσχυση του εισοδήματος καθώς θα πρέπει να εκπαιδευτούν και να αναζητούν νέα εργασία. Η συμπλήρωση τέτοιων μέτρων, ευρείας βάσης προσαρμοστικών νομισματικών και φορολογικών λύσεων - όπου υπάρχει δημοσιονομικός χώρος - μπορεί να βοηθήσει στην αποτροπή βαθύτερων και μακροχρόνιων μειώσεων, ακόμη και αν η ικανότητά τους να διεγείρουν τις δαπάνες αρχικά παρεμποδίζεται από περιορισμούς κινητικότητας (Furcerietal., 2020).

Καθώς οι χώρες ανοίγουν εκ νέου, οι πολιτικές πρέπει να υποστηρίξουν την ανάκαμψη αφαιρώντας σταδιακά τη στοχευμένη υποστήριξη, διευκολύνοντας την ανακατανομή των εργαζομένων και των πόρων σε τομείς που επηρεάζονται λιγότερο από την κοινωνική αποστασιοποίηση και παρέχοντας κίνητρα όπου απαιτείται στο μέτρο του δυνατού. Ορισμένοι δημοσιονομικοί πόροι που απαλλάσσονται από στοχευμένη υποστήριξη θα πρέπει να αναδιανεμηθούν σε δημόσιες επενδύσεις - συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας της μεταφοράς ενέργειας και της μετασκευής των κτιρίων για τη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα. Επιπλέον, οι κοινωνικές δαπάνες θα πρέπει να

επεκταθούν για να προστατεύσουν τους πιο ευάλωτους, όπου υπάρχουν κενά στο δίκτυ ασφαλείας.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι αρχές θα μπορούσαν να ενισχύσουν την οικογενειακή άδεια και την άδεια ασθενείας, να επεκτείνουν την επιλεξιμότητα για την ασφάλιση της ανεργίας και να ενισχύσουν την κάλυψη παροχών υγειονομικής περίθαλψης, όπως απαιτείται. Όπου οι προσδοκίες για τον πληθωρισμό είναι σταθεροποιημένες, η προσαρμοστική νομισματική πολιτική μπορεί να βοηθήσει κατά τη μετάβαση περιορίζοντας το κόστος δανεισμού. Πέρα από την πανδημία, απαιτείται πολυμερής συνεργασία για την εξουδετέρωση των εμπορικών και τεχνολογικών εντάσεων μεταξύ των χωρών και για την αντιμετώπιση των κενών - για παράδειγμα στο εμπόριο υπηρεσιών - στο πολυμερές σύστημα συναλλαγών που βασίζεται σε κανόνες (Bicketal., 2020).

Οι χώρες πρέπει επίσης να δράσουν συλλογικά για να εφαρμόσουν τις δεσμεύσεις τους για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. Απαιτείται κοινή δράση που συνδυάζει σταθερά την αύξηση των τιμών του άνθρακα με μια πράσινη επενδυτική ώθηση για να μειωθούν οι εκπομπές σύμφωνα με τον περιορισμό της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας στους στόχους της Συμφωνίας του Παρισιού του 2015. Ένα ευρέως αποδεκτό, φιλικό προς την ανάπτυξη πακέτο μέτρων μετριασμού της κλιματικής αλλαγής θα μπορούσε να αυξήσει την παγκόσμια δραστηριότητα μέσω επενδύσεων σε πράσινες υποδομές βραχυπρόθεσμα, με μέτριο κόστος παραγωγής μεσοπρόθεσμα καθώς οι οικονομίες μεταβαίνουν μακριά από τα ορυκτά καύσιμα προς καθαρότερες τεχνολογίες. Σε σχέση με τις αμετάβλητες πολιτικές, ένα τέτοιο πακέτο θα ενίσχυε σημαντικά τα εισοδήματα το δεύτερο μισό του αιώνα, αποφεύγοντας ζημιές και καταστροφικούς κινδύνους από την κλιματική αλλαγή (Díezetal., 2020).

Επιπλέον, τα αποτελέσματα της υγείας θα αρχίσουν να βελτιώνονται αμέσως σε πολλές χώρες χάρη στη μείωση της τοπικής ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Η παγκόσμια κοινότητα θα πρέπει επίσης να λάβει επείγοντα μέτρα για να ενισχύσει την άμυνά της ενάντια σε καταστροφικές υγειονομικές κρίσεις, για παράδειγμα με την αύξηση αποθεμάτων προστατευτικού εξοπλισμού και βασικών ιατρικών προμηθειών, τη χρηματοδότηση της έρευνας και την εξασφάλιση επαρκούς συνεχιζόμενης βοήθειας σε χώρες με περιορισμένη ικανότητα υγειονομικής περίθαλψης, μεταξύ άλλων μέσω της υποστήριξης των διεθνών οργανισμών.

3. Τα μέτρα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου για την αντιμετώπιση της κρίσης της COVID-19

3.1. Εισαγωγικά στοιχεία

Η πανδημία COVID-19 παρουσιάζει στον κόσμο μια άνευ προηγουμένου πρόκληση για τη δημόσια υγεία. Τα μέτρα για τον περιορισμό της εξάπλωσης της νόσου έχουν αντίκτυπο σε πολλές πτυχές της παγκόσμιας οικονομίας. Η παγκόσμια ζήτηση ιατρικών προϊόντων για την καταπολέμηση της πανδημίας είναι άνευ προηγουμένου. Όλες οι χώρες εξαρτώνται από το διεθνές εμπόριο και τις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας για την παραγωγή αυτών των προϊόντων. Αυτό είναι σημαντικό ενόψει των συνεχιζόμενων διαταραχών στις διεθνείς μεταφορές, ιδίως των αεροπορικών φορτίων, τα οποία συμβαδίζουν συχνά με τα ταξίδια των επιβατών.

Έτσι, στο κεφάλαιο αυτό λαμβάνει χώρα μια αναλυτική παρουσίαση των μέτρων που λαμβάνονται από τις χώρες μέλη του ΠΟΕ για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας. Όπως περιγράφηκε διεξοδικά στο προηγούμενο κεφάλαιο, οι σημαντικές επιπτώσεις που περιγράφηκαν από όλα τα μοντέλα προσομοίωσης κατά την έναρξη της πανδημίας, τα οποία σε μεγάλο βαθμό έδειξαν να επιβεβαιώνονται κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2020, εξηγούν σε μεγάλο βαθμό αυτήν την ανάγκη των κρατών να αναλάβουν δράση για την καλύτερη αντιμετώπιση του θέματος. Αξίζει να σημειωθεί σε αυτήν την εισαγωγική παράγραφο ότι καθώς τις στιγμές που γράφεται αυτή η διπλωματική εργασία, το δεύτερο κύμα της επιδημίας σαρώνει την Ελλάδα, είναι ευνόητο ότι είναι ακόμη πρόωπη μια συνολική αξιολόγηση των μέτρων που λαμβάνουν ακόμη και σήμερα οι χώρες. Ωστόσο, μια πρώτη κριτική αξιολόγηση της κατάστασης είναι εφικτή.

Αξίζει επιπλέον, να αναφερθεί ότι τα περισσότερα μέτρα τα οποία έλαβαν οι χώρες του ΠΟΕ στηρίχτηκαν στα άρθρα 11, 20 και 22 τα οποία περιγράφονται στην συνέχεια.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί αρχικά ότι το εμπόριο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη εξασφάλιση της διαθεσιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας σημαντικών για την υγεία των ανθρώπων, φαρμάκων, λοιπών ιατρικών προϊόντων και υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης. Το διεθνές εμπόριο είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση

της πρόσβασης σε φάρμακα και άλλα ιατρικά προϊόντα κυρίως γιατί καμία χώρα δεν είναι απόλυτα ανεξάρτητη παραγωγικά, όσον αφορά τα προϊόντα και τον εξοπλισμό που χρειάζεται για τα συστήματα δημόσιας υγείας της (WTO, 2020).

Για το λόγο αυτό, κάθε μέλος του ΠΟΕ είναι ελεύθερο να καθορίσει τι είναι απαραίτητο για την προστασία των πολιτών του και να λάβει τα μέτρα που αυτό θεωρεί κατάλληλα. Γενικά, οι κανόνες του ΠΟΕ παρέχουν αρκετές δυνατότητες στα μέλη του, να υιοθετούν εμπορικά μέτρα που κρίνονται απαραίτητα για την προστασία της δημόσιας υγείας και της δημόσιας ευημερίας. Σε αυτό το πλαίσιο, προβλέπονται, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, απαγορεύσεις των εισαγωγών και των εξαγωγών, ποσοτικοί περιορισμοί στις εισαγωγές και εξαγωγές και μη αυτόματες άδειες εισαγωγής φαρμάκων και λοιπών παρόμοιων αγαθών. Τα μέτρα αυτά πρέπει να εφαρμόζονται κατά τέτοιο τρόπο που να μην γίνονται διακρίσεις μεταξύ των μελών του ΠΟΕ και δεν πρέπει να αποτελούν συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο διεθνές εμπόριο.

Οι γενικές εξαιρέσεις ορίζονται σε δύο από τις ακρογωνιαίες συμφωνίες του ΠΟΕ - τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (General Agreement on Tariffs and Trade, GATT) 1994 και τη Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο Υπηρεσιών (General Agreement on Trade in Services, GATS).

Η συμφωνία για τις πτυχές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που συνδέονται με το εμπόριο (Agreement on Trade-related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS) παρέχει επίσης στα μέλη του ΠΟΕ την απαραίτητη ευελιξία για να διασφαλίσουν ότι τα φάρμακα είναι διαθέσιμα και προσιτά για τους πολίτες τους. Μεταξύ άλλων εργαλείων, οι κυβερνήσεις μπορούν να χρησιμοποιούν τις υποχρεωτικές διαδικασίες αδειοδότησης που συμμορφώνονται με τον ΠΟΕ σε περιπτώσεις όπου τα κατοχυρωμένα με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας φάρμακα δεν είναι προσιτά ή δεν είναι ευρέως διαθέσιμα. Η εθελοντική αδειοδότηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και η κατοχύρωση πνευματικής ιδιοκτησίας για διαφορετικά φάρμακα ή ιατρικές τεχνολογίες αποτελούν πρόσθετες επιλογές εντός του πεδίου εφαρμογής των κανόνων του ΠΟΕ (WTO, 2020).

Επιπλέον, δύο συμφωνίες του ΠΟΕ αφορούν μέτρα που έχουν υιοθετηθεί από τα μέλη του για την προστασία της δημόσιας υγείας ή της δημόσιας ασφάλειας - η συμφωνία για την εφαρμογή υγειονομικών και φυτο-ϋγειονομικών μέτρων (Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, συμφωνία SPS) και η

συμφωνία για τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο (Agreement on Technical Barriers to Trade, συμφωνία TBT).

Η συμφωνία SPS ορίζει ότι τα μέλη έχουν το δικαίωμα να περιορίζουν το εμπόριο λαμβάνοντας μέτρα SPS απαραίτητα για την προστασία της ζωής ή της υγείας του ανθρώπου, των ζώων ή των φυτών. Αυτά τα μέτρα πρέπει να εφαρμόζονται μόνο στον βαθμό που είναι απαραίτητο για την επίτευξη των στόχων τους, να βασίζονται σε επιστημονικές αρχές και να υποστηρίζονται από επίσημα επιστημονικά στοιχεία. Σε περιπτώσεις όπου τα σχετικά επιστημονικά στοιχεία είναι ανεπαρκή, τα μέλη μπορούν προσωρινά να υιοθετήσουν μέτρα SPS βάσει των διαθέσιμων σχετικών πληροφοριών (WTO, 2020).

Η συμφωνία TBT στοχεύει να διασφαλίσει ότι οι τεχνικοί κανονισμοί, τα πρότυπα και οι διαδικασίες αξιολόγησης της συμμόρφωσης δεν εισάγουν διακρίσεις και δεν δημιουργούν περιττά εμπόδια στο εμπόριο. Ταυτόχρονα, αναγνωρίζει το δικαίωμα των μελών του ΠΟΕ να εφαρμόζουν μέτρα για την επίτευξη νόμιμων στόχων πολιτικής, όπως η προστασία της ανθρώπινης υγείας και ασφάλειας. Τόσο οι συμφωνίες SPS όσο και οι συμφωνίες TBT απαιτούν από τα μέλη του ΠΟΕ να κοινοποιούν σε άλλους, τυχόν νέες ή τροποποιημένες απαιτήσεις που επηρεάζουν το εμπόριο και να ανταποκρίνονται σε αιτήματα για πληροφορίες σχετικά με νέα ή υφιστάμενα μέτρα.

Ο ΠΟΕ διαθέτει αρκετά εργαλεία για να βοηθήσει τις κυβερνήσεις καθώς και το ευρύ κοινό να ακολουθήσουν τα μέτρα που σχετίζονται με τον COVID-19 που επιβάλλονται και κοινοποιούνται από τα μέλη στον ΠΟΕ. Ο πλήρης κατάλογος των μέτρων που κοινοποιούνται στον ΠΟΕ διατίθεται σε ειδική ιστοσελίδα. Ο ΠΟΕ διατηρεί επίσης σε αυτήν την ιστοσελίδα έναν μη εξαντλητικό κατάλογο μέτρων για το εμπόριο και τις σχετικές με τον COVID-19 εμπορικές συναλλαγές που καταρτίστηκαν από τη Γραμματεία του ΠΟΕ από επίσημες πηγές.

Το σύστημα ειδοποίησης e-Ping SPS & TBT, στο οποίο γίνεται αναφορά και στην συνέχεια του παρόντος κεφαλαίου, επιτρέπει στους χρήστες να λαμβάνουν καθημερινές ή εβδομαδιαίες ειδοποιήσεις μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) σχετικά με τις νέες ειδοποιήσεις για μέτρα SPS ή TBT και να αναζητούν υπάρχοντα μέτρα SPS και TBT που καλύπτουν προϊόντα ή αγορές που τους ενδιαφέρουν. Το e-Ping είναι μια συνεργατική προσπάθεια μεταξύ του ΠΟΕ, του Υπουργείου Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων

των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Department for Economic and Social Affairs, UNDESA) και του Διεθνούς Κέντρου Εμπορίου (International Trade Centre, ITC). Μέχρι σήμερα, περισσότερες από 63.000 ειδοποιήσεις SPS και TBT περιλαμβάνονται σε αυτό το σύστημα (WTO, 2020).

Επιπλέον, το Σύστημα Διαχείρισης Υγειονομικών και Φυτο-υγειονομικών Πληροφοριών του ΠΟΕ (Sanitary and Phytosanitary Information Management System) και το Σύστημα Διαχείρισης Πληροφοριών για τα Τεχνικά Εμπόδια στο Εμπόριο (Technical Barriers to Trade Information Management System) επιτρέπουν στους χρήστες να αναζητούν όλα τα κοινοποιημένα μέτρα SPS και TBT και συγκεκριμένες εμπορικές ανησυχίες (specific trade concerns, STCs) που εγείρονται στις επιτροπές SPS και TBT του ΠΟΕ. Οι χρήστες μπορούν επίσης να αναζητήσουν πληροφορίες σχετικά με τα σημεία διερεύνησης των εκάστοτε SPS και TBT και άλλα σχετικά έγγραφα που υπάρχουν στον ΠΟΕ. Άλλες ειδοποιήσεις σχετικά με τις απαγορεύσεις εισαγωγών και εξαγωγών των μελών, τους ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές και τις εξαγωγές και τις μη αυτόματες άδειες εισαγωγής διατίθενται μέσω της Επιτροπής για την Πρόσβαση στην Αγορά (Committee on Market Access) του ΠΟΕ (WTO, 2020).

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και του ΠΟΕ την άνοιξη του 2020, το παγκόσμιο εμπόριο για ιατρικά προϊόντα αιχμής σε όλο τον κόσμο ανήλθε σε περίπου 300 δισεκατομμύρια δολάρια για το 2019. Σε αυτά τα αγαθά περιλαμβάνονται παγκόσμιες εισαγωγές που απαιτούνται για την καταπολέμηση του COVID-19, όπως είναι για παράδειγμα, οι μάσκες προσώπου και τα γάντια, το σαπούνι και τα απολυμαντικά χεριών, τα προστατευτικά εργαλεία, οι μάσκες οξυγόνου και τα παλμικά οξύμετρα. Αναγνωρίζοντας τη σημασία αυτού του εμπορίου, οι κυβερνήσεις έχουν λάβει δεκάδες μέτρα για τη διευκόλυνση των εισαγωγών ιατρικών προϊόντων που σχετίζονται με τον COVID-19, όπως είναι για παράδειγμα, η μείωση των εισαγωγικών δασμών, ο περιορισμός των διαδικασιών εκτελωνισμού και ο εξορθολογισμός των απαιτήσεων αδειοδότησης και έγκρισης (IMF, 2020).

Η επιτάχυνση των εισαγωγών κρίσιμων ιατρικών προμηθειών μεταφράζεται σε διάσωση ζωών και μέσων διαβίωσης. Παρόμοια προσοχή πρέπει να δοθεί στη διευκόλυνση των εξαγωγών βασικών αντικειμένων, όπως των φαρμάκων, των προστατευτικών εργαλείων και των αναπνευστήρων. Αναμένοντας την ανάγκη των κυβερνήσεων να αντιμετωπίσουν εσωτερικές κρίσεις, οι κανόνες του Παγκόσμιου

Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) επιτρέπουν προσωρινούς περιορισμούς στις εξαγωγές που εφαρμόζονται για την πρόληψη ή την ανακούφιση κρίσιμων ελλείψεων στη χώρα εξαγωγής.

Συνολικά, οι περιορισμοί στις εξαγωγές σημειώνεται ότι μπορεί να είναι επικίνδυνα αντιπαραγωγικοί. Αυτό που έχει νόημα σε μια μεμονωμένη κατάσταση έκτακτης ανάγκης μπορεί να είναι σοβαρά καταστροφικό σε μια παγκόσμια κρίση. Τέτοια μέτρα διαταράσσουν τις αλυσίδες εφοδιασμού, συμπιέζουν την παραγωγή και οδηγούν σε στρεβλώσεις στην παγκόσμια διανομή κρίσιμων προϊόντων. Άλλες κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν τους δικούς τους περιορισμούς. Το αποτέλεσμα είναι να παραταθεί και να επιδεινωθεί η υγεία και η οικονομική κρίση, με τις πιο σοβαρές επιπτώσεις πιθανότατα να αναφέρονται στις φτωχότερες και πιο ευάλωτες χώρες.

Για να αυξηθεί η παραγωγή ιατρικών προμηθειών, είναι απαραίτητο να αξιοποιηθούν τα υπάρχοντα διασυννοριακά δίκτυα παραγωγής και διανομής. Θα πρέπει επίσης να δοθεί έμφαση στη μείωση της προσφοράς της εμπορικής χρηματοδότησης. Η επαρκής εμπορική χρηματοδότηση είναι σημαντική για να διασφαλιστεί ότι οι εισαγωγές τροφίμων και βασικού ιατρικού εξοπλισμού φτάνουν στις οικονομίες όπου χρειάζονται περισσότερο. Εκτός από τους περιορισμούς στα ιατρικά προϊόντα, αρχίζουν να εμφανίζονται περιορισμοί σε ορισμένα είδη διατροφής, παρά την έντονη προσφορά. Η εμπειρία στην παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση έδειξε ότι οι περιορισμοί στις εξαγωγές τροφίμων πολλαπλασιάζονται ταχύτατα μεταξύ των χωρών και οδηγούν σε ολοένα και μεγαλύτερη αβεβαιότητα και αυξήσεις τιμών.

Εν μέσω της εξελισσόμενης παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, οι παγκόσμιοι ηγέτες της οικονομίας το 2008 δεσμεύτηκαν από κοινού να απέχουν για ένα χρόνο από νέους περιορισμούς στις εισαγωγές, στις εξαγωγές και στις επενδύσεις. Αυτή η δέσμευση βοήθησε στην αποφυγή εκτεταμένων εμπορικών περιορισμών που θα είχαν επιδεινώσει την κρίση και θα καθυστερούσαν την ανάκαμψη - όπως ακριβώς οι εμπορικοί περιορισμοί βάθυναν και παρέτειναν τη Μεγάλη Ύφεση της δεκαετίας του 1930. Παρόμοιες δράσεις προτείνονται από το ΔΝΤ και τον ΠΟΕ σήμερα στην έκρηξη της πανδημίας και σε αυτό το πλαίσιο, από την άνοιξη του τρέχοντος έτους οι διεθνείς αυτοί οργανισμοί καλούσαν τις κυβερνήσεις να μην επιβάλουν ή να μην εντείνουν τουλάχιστον τους εξαγωγικούς και άλλους εμπορικούς περιορισμούς και να εργαστούν για την άμεση κατάργηση αυτών που έχουν τεθεί σε εφαρμογή από την αρχή του έτους. Ο ΠΟΕ και οι

χώρες του G20 προσφέρουν δύο φόρουμ για τον παγκόσμιο συντονισμό της πολιτικής σε αυτά τα σημαντικά θέματα (IMF, 2020).

Ωστόσο, όπως φαίνεται και από την συνέχεια του παρόντος κεφαλαίου, κάτι τέτοιο δεν εφαρμόστηκε απόλυτα από τις χώρες μέλη του ΠΟΕ στην διάρκεια της πανδημίας, τουλάχιστον μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2020, οπότε και σταματά η παράθεση γεγονότων στην παρούσα διπλωματική εργασία.

3.2. Οι απαγορεύσεις και οι περιορισμοί των χωρών στην πρώτη φάση της πανδημίας.

Σύμφωνα με τα αναλυτικά σημειώματα που εκδίδει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, αρχικά παρατηρήθηκε μια αύξηση των περιορισμών στις εξαγωγές, ειδικά εκείνων των προϊόντων που θεωρήθηκαν ως αγαθά πρώτης ανάγκης. Έτσι, με βάση το σημείωμα του οργανισμού της 23^{ης} Απριλίου του 2020 (WTO, 2020a):

- Ένας επιπρόσθετος περίπλοκος παράγοντας είναι ο αυξανόμενος αριθμός απαγορεύσεων και περιορισμών εξαγωγών, τους οποίους ορισμένα μέλη του ΠΟΕ έχουν εισαγάγει για τον περιορισμό των κρίσιμων ελλείψεων σε εθνικό επίπεδο. Η άμεση ανταπόκριση στον COVID-19 απαιτεί απότομες αυξήσεις στην παγκόσμια παραγωγή βασικών ιατρικών προμηθειών. Οι αλυσίδες αξίας που λειτουργούν καλά μπορούν να βοηθήσουν γρήγορα στην αύξηση της παραγωγής, ενώ συνεπάγονται και αυξήσεις του κόστους. Καθώς η νέα παραγωγή καθίσταται διαθέσιμη, το εμπόριο είναι απαραίτητο για τη μεταφορά των προμηθειών από εκεί που είναι άφθονα στα σημεία που εκλείπουν, εφόσον η ασθένεια κορυφώνεται σε διαφορετικούς χρόνους και σε διαφορετικές περιοχές. Ωστόσο, η έλλειψη διεθνούς συνεργασίας κινδυνεύει να παρεμποδίσει την επείγουσα απαιτούμενη αντίδραση στον εφοδιασμό.

- Οι διαθέσιμες πληροφορίες μέχρι στιγμής (τέλη Απριλίου 2020) υποδηλώνουν ότι 80 χώρες και χωριστά τελωνειακά εδάφη έχουν εισαγάγει απαγορεύσεις ή περιορισμούς εξαγωγής ως αποτέλεσμα της πανδημίας COVID-19, συμπεριλαμβανομένων 46 μελών του ΠΟΕ (72 εάν τα κράτη μέλη της ΕΕ υπολογίζονται μεμονωμένα) και οκτώ μη μέλη του ΠΟΕ . Τα περισσότερα από αυτά έχουν περιγραφεί ως προσωρινά μέτρα. Τουλάχιστον δύο μέλη έχουν ήδη καταργήσει ορισμένους από αυτούς τους περιορισμούς.

- Τα προϊόντα που καλύπτονται από αυτές τις νέες απαγορεύσεις και περιορισμούς εξαγωγής διαφέρουν σημαντικά. Οι περισσότερες χώρες έχουν επικεντρωθεί σε ιατρικές προμήθειες (π.χ. μάσκες και ασπίδες), φαρμακευτικά είδη και ιατρικό εξοπλισμό (π.χ. αναπνευστήρες), ενώ άλλες έχουν επεκτείνει τους ελέγχους σε πρόσθετα προϊόντα, όπως τα τρόφιμα και το χαρτί υγείας.
- Ενώ το άρθρο XI της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT) 1994 γενικά δεν επιτρέπει τις απαγορεύσεις εξαγωγών και τους περιορισμούς, επιτρέπει όμως στα μέλη να τα εφαρμόζουν προσωρινά για την πρόληψη ή την ανακούφιση κρίσιμων ελλείψεων σε τρόφιμα ή άλλα βασικά προϊόντα.

Το άρθρο αυτό αναλυτικά αναφέρει ότι : «Καμία απαγόρευση ή περιορισμός εκτός από δασμούς, φόρους ή άλλες επιβαρύνσεις, είτε έχουν τεθεί σε ισχύ μέσω ποσοτώσεων, αδειών εισαγωγής ή εξαγωγής ή άλλων μέτρων, δεν θεσπίζεται ή διατηρείται από οποιοδήποτε συμβαλλόμενο μέρος κατά την εισαγωγή οποιουδήποτε προϊόντος της επικράτειας οποιουδήποτε άλλου συμβαλλόμενου μέρους ή κατά την εξαγωγή ή πώληση για εξαγωγή οποιουδήποτε προϊόντος προορίζεται για την επικράτεια οποιουδήποτε άλλου συμβαλλόμενου μέρους».

Εάν τα μέλη κινούνται για να περιορίσουν προσωρινά τις εξαγωγές τροφίμων, η Συμφωνία για τη Γεωργία απαιτεί από αυτά να λάβουν δεόντως υπόψη τις ανάγκες επισιτιστικής ασφάλειας άλλων. Οι κανόνες του ΠΟΕ περιέχουν επίσης γενικότερες εξαιρέσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για να δικαιολογήσουν περιορισμούς, υπό την προϋπόθεση ότι δεν συνιστούν μέσο αυθαίρετων ή αδικαιολόγητων διακρίσεων μεταξύ χωρών ή συγκεκριμένο περιορισμό στο διεθνές εμπόριο.

- Οι απαγορεύσεις και οι περιορισμοί εξαγωγής που εφαρμόζονται από μεγάλους εξαγωγείς ενδέχεται βραχυπρόθεσμα να μειώσουν τις εγχώριες τιμές για τα εν λόγω προϊόντα και να αυξήσουν τη διαθεσιμότητα στην εγχώρια αγορά. Αλλά η συγκεκριμένη στρατηγική δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ιδιαίτερα δαπανηρή, καθώς τα μέτρα μειώνουν τον παγκόσμιο εφοδιασμό των υπό εξέταση προϊόντων και οι χώρες εισαγωγής χωρίς την ικανότητα παραγωγής αυτών των προϊόντων υποφέρουν, αλλά και οι εξαγωγείς κινδυνεύουν επίσης να χάσουν μακροπρόθεσμα. Από τη μία πλευρά, οι χαμηλότερες εγχώριες τιμές θα μειώσουν το κίνητρο για την παραγωγή του αγαθού στην εγχώρια

αγορά και η υψηλότερη τιμή του εξωτερικού δημιουργεί ένα κίνητρο για να βγει το αγαθό λαθραία έξω από τη χώρα, ενώ και τα δύο μπορεί να μειώσουν την εγχώρια διαθεσιμότητα του προϊόντος. Από την άλλη πλευρά, οι περιορισμοί που ξεκινούν από μια χώρα μπορεί να καταλήξουν σε ένα φαινόμενο ντόμινο. Εάν το εμπόριο δεν παρέχει ασφαλή, προβλέψιμη πρόσβαση σε βασικά προϊόντα, οι χώρες μπορεί να αισθάνονται ότι πρέπει να μειώσουν τις εισαγωγές και να συνεχίσουν την εγχώρια παραγωγή, ακόμη και σε πολύ υψηλότερες τιμές. Ένα τέτοιο σενάριο πιθανόν να οδηγήσει σε χαμηλότερη προσφορά και υψηλότερες τιμές για τα πολύ απαραίτητα εμπορεύματα. Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις θα μπορούσαν να είναι σημαντικές.

- Λείπει η διαφάνεια σε πολυμερές επίπεδο. Κατ' αρχήν, όλα αυτά τα μέτρα θα πρέπει να κοινοποιηθούν το συντομότερο δυνατό στον ΠΟΕ σύμφωνα με την "Απόφαση σχετικά με τις διαδικασίες κοινοποίησης για ποσοτικούς περιορισμούς" (απόφαση QR), ενώ αυτά που αφορούν τα τρόφιμα θα πρέπει επίσης να κοινοποιούνται στην Επιτροπή Γεωργίας. Ωστόσο, μέχρι σήμερα, 13 μέλη του ΠΟΕ (39 εάν τα κράτη μέλη της ΕΕ υπολογίζονται μεμονωμένα) έχουν κοινοποιήσει την εισαγωγή νέων μέτρων βάσει της απόφασης QR και 3 έχουν κοινοποιήσει περιορισμούς στις εξαγωγές τροφίμων σύμφωνα με το άρθρο 12 της συμφωνίας για τη γεωργία.

- Οι οικονομικοί φορείς και τα μέλη έχουν να αντιμετωπίσουν έναν υψηλό βαθμό αβεβαιότητας, καθώς παραμένει ασαφές ποια μέτρα έχουν υιοθετηθεί από ποιες χώρες και ποια νέα μέτρα εισάγονται τακτικά. Οι ανεπαρκείς πληροφορίες καθιστούν δύσκολο για αυτούς να προσαρμόσουν αποτελεσματικά τις αποφάσεις αγοράς τους και να βρουν νέους προμηθευτές. Αυτό θα μπορούσε να είναι ιδιαίτερα επιζήμιο για όσους επιδιώκουν να προμηθεύσουν υλικά που απαιτούνται για την καταπολέμηση της πανδημίας COVID-19.

- Η υπουργική δήλωση της G20 της 30ής Μαρτίου 2020 τόνισε ότι «τα έκτακτα μέτρα που έχουν σχεδιαστεί για την αντιμετώπιση του COVID-19, εάν κριθεί απαραίτητο, πρέπει να είναι στοχευμένα, να είναι αναλογικά, διαφανή και προσωρινά, και να μην δημιουργούν περιττούς φραγμούς στο εμπόριο ή διαταραχές σε παγκόσμιο επίπεδο στις εφοδιαστικές αλυσίδες και να είναι σύμφωνα με τους κανόνες του ΠΟΕ». Πιο πρόσφατα, η δήλωση των Υπουργών Γεωργίας της G20 της 21ης Απριλίου 2020 επιβεβαίωσε τη "συμφωνία να μην επιβληθούν περιορισμοί στις εξαγωγές ή έκτακτοι φόροι στα τρόφιμα και στα γεωργικά προϊόντα που αγοράζονται για μη εμπορικούς ανθρωπιστικούς σκοπούς

από το Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα (World Food Programme, WFP) και άλλους ανθρωπιστικούς οργανισμούς".

- Ο Γενικός Διευθυντής του ΠΟΕ Roberto Azevêdo προέτρεψε τα μέλη να επιδείξουν μέγιστη αυτοσυγκράτηση στη χρήση περιορισμών στις εξαγωγές και άλλων μέτρων που θα μπορούσαν να διαταράξουν τις αλυσίδες εφοδιασμού. Κάλεσε επίσης τα μέλη του ΠΟΕ να βελτιώσουν τη διαφάνεια σχετικά με τυχόν νέα μέτρα που αφορούν το εμπόριο και τα οποία εισήχθησαν ως αποτέλεσμα της πανδημίας COVID-19.

- Πιθανές δράσεις για τη βελτίωση της διαφάνειας σε αυτόν τον τομέα περιλαμβάνουν (WTO, 2020a):

- i. Διασφάλιση ότι τα νέα μέτρα δημοσιεύονται επαρκώς σε εθνικό επίπεδο και, όπου είναι δυνατόν, καθίστανται διαθέσιμα στον ιστότοπο των σχετικών εθνικών αρχών.

- ii. Κοινοποίηση το συντομότερο δυνατό τυχόν νέου περιορισμού των εξαγωγών στον ΠΟΕ σύμφωνα με την απόφαση QR, · σε περίπτωση που αυτοί οι περιορισμοί επηρεάζουν τα τρόφιμα, κοινοποιώντας τους επίσης στην Επιτροπή Γεωργίας.

- iii. Ενημέρωση, εφόσον απαιτείται, των πληροφοριών βάσει της «κοινοποίησης διαφάνειας» του άρθρου 1.4 της συμφωνίας για τη διευκόλυνση του εμπορίου, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών σημείων έρευνας.

- iv. Προσπάθεια παροχής πρόσθετων πληροφοριών σε άλλα μέλη πέραν εκείνων που απαιτούνται, όποτε είναι δυνατόν.

3.3. Η ειδική μεταχείριση των χωρών στα προϊόντα υγειονομικής χρήσης

Τέσσερις μέρες μετά την ανακοίνωση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου για τον περιορισμό των εξαγωγών, ο οργανισμός εξέδωσε ένα ακόμη ενημερωτικό σημείωμα, το οποίο αναφερόταν αποκλειστικά στα προϊόντα υγειονομικής χρήσης

Αρχικά, σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις –τότε- ελλείψεις εφοδιασμού ορισμένων ιατρικών και υγειονομικών προϊόντων που προκαλούνται από την πανδημία COVID-19,

το ενημερωτικό σημείωμα εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται τέτοια προϊόντα στις εμπορικές περιφερειακές συμφωνίες (regional trade agreements, RTA) και τον βαθμό στον οποίο αυτά εμπορεύονται μεταξύ των εταίρων RTA. Τα ιατρικά προϊόντα ορίζονται με εξαψήφιους κωδικούς στο Εναρμονισμένο Σύστημα του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και ταξινομούνται σε τέσσερις κατηγορίες: (i) ιατρικός εξοπλισμός (ii) ιατρικές προμήθειες (iii) φάρμακα και (iv) προϊόντα PPE (personal protective equipment) συμπεριλαμβανομένων των απολυμαντικών χεριών και των масκών προσώπου.

Οι 10 κορυφαίοι εξαγωγείς ιατρικών προϊόντων, που αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 75% των παγκόσμιων εξαγωγών αυτών, είναι όλοι συμβαλλόμενοι σε συμφωνίες RTA. Το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιρλανδία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο (όλες είναι χώρες- συμβαλλόμενα μέρη στην τελωνειακή ένωση της ΕΕ) είναι συμβαλλόμενα μέρη σε 44 RTA, η Ελβετία σε 31, οι Ηνωμένες Πολιτείες σε 14 και η Κίνα σε 15. Εκτός από την Ιαπωνία, η οποία συμμετέχει σε 17 RTA, οι 10 κορυφαίοι εισαγωγείς αυτών των προϊόντων στον κόσμο (αντιπροσωπεύουν το 65% των συνολικών εισαγωγών) είναι οι ίδιοι.

Από τις συμφωνίες RTA που κοινοποιήθηκαν στον ΠΟΕ, είναι διαθέσιμες και αναλύθηκαν δασμολογικές δεσμεύσεις με βάση 174 RTA (με 731 διμερή ζεύγη δασμών). Σχεδόν το 90% των τιμολογίων για αυτά τα προϊόντα πρόκειται να ελευθερωθούν στο πλαίσιο RTA έως τη στιγμή που θα εφαρμοστούν πλήρως. Το 2020, απελευθερώθηκε πάνω από το 84% των δασμών για αυτά τα προϊόντα. Το ποσοστό απελευθέρωσης είναι υψηλότερο για τα ανεπτυγμένα μέλη (99,5% το 2020, έναντι 84,3% για τις αναπτυσσόμενες και 68,4% για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες - ΛΑΧ). Λιγότερο από το 11% των τιμολογίων θα παραμείνει υπό Συντελεστές δασμών MFN, μόλις όλες οι ισχύουσες RTA ολοκληρώσουν την εφαρμογή των δεσμεύσεών τους για απελευθέρωση. Για τις ανεπτυγμένες χώρες, μόνο το 0,5% των δασμολογικών γραμμών θα εξακολουθήσει να υπόκειται σε δασμούς, αλλά τα στοιχεία είναι σημαντικά υψηλότερα για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες (σχεδόν 11%) και τις ΛΑΧ (σχεδόν 19%). Οι χώρες που ανήκουν στην ομάδα των G20 έχουν ελευθερώσει το 82% των τιμολογιακών τους γραμμών σε RTA επί του παρόντος, και σχεδόν το 16% των τιμολογίων θα παραμείνουν υπό το επιτόκιο MFN.

Ενώ οι δασμοί, αν και μειώνονται στις συμφωνίες RTA, παραμένουν εμπόδιο στις εισαγωγές, υπάρχουν και άλλες σχετικές διατάξεις στις RTA, ιδίως οι κανόνες προέλευσης. Στην περίπτωση των φαρμακευτικών προϊόντων, γενικά αναγνωρίζεται ότι οι εναλλακτικοί κανόνες προέλευσης διευκολύνουν τη συμμόρφωση. Τουλάχιστον, αυτοί οι εναλλακτικοί κανόνες θα παρέχουν "κατάσταση προέλευσης " βάσει είτε μιας διαδικασίας παραγωγής (όπως ένας κανόνας χημικής αντίδρασης, είτε μια αλλαγή στον κανόνα μεγέθους σωματιδίων), ή μια αλλαγή στην ταξινόμηση δασμών. Γενικότερα, ο συνδυασμός πολλαπλών απαιτήσεων σε έναν ενιαίο κανόνα, όπως μια πρόσθετη απαίτηση περιεχομένου περιφερειακής αξίας εκτός από μια αλλαγή στην ταξινόμηση δασμών, ή ένα πολύ υψηλό περιεχόμενο περιφερειακής αξίας, μπορεί να καταστήσει δύσκολη την πραγματική χρήση των προτιμήσεων RTA.

Οι RTA έχουν επίσης απαιτήσεις πειθαρχίας σχετικά με τις εξαγωγές, με περίπου το ένα τρίτο των RTA να απαγορεύουν ρητά στα μέρη να διατηρούν ή να επιβάλλουν νέους φόρους ή επιβαρύνσεις στις εξαγωγές, εκτός από εκείνους που επιτρέπονται βάσει του άρθρου 11 της GATT, στο οποίο έγινε αναφορά παραπάνω, ενώ περίπου οι μισοί απαγορεύουν ρητά τους εξαγωγικούς περιορισμούς. Πάνω από το 90% των RTA που έχουν κοινοποιηθεί στον ΠΟΕ και που ισχύουν επί του παρόντος, επιτρέπουν στα μέρη να χρησιμοποιήσουν τα μέτρα που προβλέπονται στα άρθρα XX και XXI της GATT για τον περιορισμό των εισαγωγών για λόγους υγείας, ασφάλειας και προστασίας.

Σημειώνεται ότι στο άρθρο 20 που έχει τον τίτλο «Γενικές Εξαιρέσεις» αναφέρονται τα εξής:

«Με την επιφύλαξη ότι τα μέτρα αυτά δεν εφαρμόζονται με τρόπο που θα αποτελούσε μέσο αυθαίρετης ή αδικαιολόγητης διάκρισης μεταξύ χωρών όπου ισχύουν οι ίδιοι όροι, ή συγκεκριμένου περιορισμού στο διεθνές εμπόριο, τίποτα στην παρούσα Συμφωνία δεν ερμηνεύεται για να αποτρέψει την έγκριση ή την επιβολή από οποιοδήποτε συμβαλλόμενο μέρος των μέτρων:

(α) αναγκαία για την προστασία των δημόσιων ηθών ·

(β) αναγκαία για την προστασία της ζωής ή της υγείας του ανθρώπου, των ζώων ή των φυτών ·

(γ) σχετικά με τις εισαγωγές ή τις εξαγωγές χρυσού ή αργύρου

(δ) αναγκαία για να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με νόμους ή κανονισμούς που δεν είναι ασυμβίβαστοι με τις διατάξεις της παρούσας συμφωνίας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την τελωνειακή επιβολή, την επιβολή μονοπωλίων σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου II και το άρθρο XVII, την προστασία των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, των εμπορικών σημάτων και των πνευματικών δικαιωμάτων, και την πρόληψη παραπλανητικών πρακτικών ·

(ε) σχετικά με τα προϊόντα της φύλαξης εθνικών θησαυρών καλλιτεχνικής, ιστορικής ή αρχαιολογικής αξίας ·

(ζ) σχετικά με τη διατήρηση μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων εάν τα μέτρα αυτά καταστούν αποτελεσματικά σε συνδυασμό με περιορισμούς στην εγχώρια παραγωγή ή κατανάλωση ·

(η) αναλαμβάνονται σύμφωνα με υποχρεώσεις που απορρέουν από οποιαδήποτε διακυβερνητική συμφωνία που συμμορφώνεται με κριτήρια που υποβάλλονται στα Συμβαλλόμενα Μέρη και δεν έχει απορριφθεί από αυτά ή η οποία υποβάλλεται από μόνη της και δεν απορρίπτεται

(ι) συνεπάγεται περιορισμούς στις εξαγωγές εγχώριων υλικών απαραίτητων για τη διασφάλιση βασικών ποσοτήτων τέτοιων υλικών στην εγχώρια βιομηχανία μεταποίησης κατά τη διάρκεια περιόδων κατά τις οποίες η εγχώρια τιμή τέτοιων υλικών διατηρείται κάτω από την παγκόσμια τιμή ως μέρος ενός κυβερνητικού σχεδίου σταθεροποίησης, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί δεν θα λειτουργούν για την αύξηση των εξαγωγών ή της προστασίας που παρέχεται σε αυτήν την εγχώρια βιομηχανία και δεν θα αποκλίνουν από τις διατάξεις αυτού της συμφωνίας τ σχετικά με τη μη διακριτική μεταχείριση τέτοιων προϊόντων και ότι τυχόν τέτοια μέτρα, τα οποία δεν συνάδουν με τις άλλες διατάξεις της Συμφωνίας, θα παύσουν μόλις παύσουν να υφίστανται οι όροι που απαιτούν την παρουσία τους».

Εξάλλου, ένα από τα ζητήματα που καθορίζουν την εισαγωγή φαρμακευτικών προϊόντων και ιατρικών προϊόντων είναι η αναγνώριση των προτύπων, κανονισμών και διαδικασιών αξιολόγησης της συμμόρφωσης της χώρας εξαγωγής από τη χώρα εισαγωγής. Ορισμένες RTA έχουν ειδικές τομεακές διατάξεις, συμπεριλαμβανομένων των φαρμακευτικών προϊόντων και των ιατρικών συσκευών. Επί του παρόντος, τέτοιες διατάξεις αφορούν κυρίως μέλη του ΠΟΕ στην Ασία, τον Καναδά, την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Ηνωμένες Πολιτείες και ορισμένες χώρες της Λατινικής Αμερικής. Όλες

αυτές οι διατάξεις σχετικά με τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο (TBTs) σε συμφωνίες RTA που καλύπτουν φαρμακευτικά και ιατρικά προϊόντα επικεντρώνονται κυρίως στη συνεργασία, τη διαφάνεια και τις διαδικασίες απόκτησης πιστοποιητικού καταχώρισης προϊόντος.

Η Συμφωνία ΕΕ-Κορέας, για παράδειγμα, περιλαμβάνει διατάξεις για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας φαρμακευτικά προϊόντα και ιατροτεχνολογικά προϊόντα μέσω αυξημένης συνεργασίας και διαφάνειας σχετικά με την τιμολόγηση και την επιστροφή των εν λόγω προϊόντων. Κάθε μέρος θα εξετάσει τα αιτήματα του άλλου μέρους για αποδοχή αξιολογήσεων συμμόρφωσης αυτού του συμβαλλόμενου μέρους όταν πραγματοποιείται σύμφωνα με ορθές εργαστηριακές και κατασκευαστικές πρακτικές που βασίζονται στη διεθνή πρακτική (EU-Korea Free Trade Agreement, 2011).

Ένα άλλο παράδειγμα είναι η συμφωνία RTA μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Σιγκαπούρης, όπου συμφωνούν να ενισχύσουν τη συνεργασία μεταξύ των αντίστοιχων υγειονομικών αρχών τους, βάσει διεθνών προτύπων και πρακτικών. Όπως και στη Συμφωνία ΕΕ-Κορέας, συμφωνούν σε αντικειμενικά, δίκαια, λογικά και αμερόληπτα κριτήρια, κανόνες και διαδικασίες για την καταχώριση, την τιμολόγηση ή την επιστροφή των φαρμακευτικών προϊόντων. Συμφωνούν επίσης να είναι διαφανείς στα μέτρα γενικής εφαρμογής τους, που σχετίζονται με φαρμακευτικά και ιατρικά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένης της δημοσιοποίησης τέτοιων μέτρων πριν τεθούν σε ισχύ και δίνοντας στα ενδιαφερόμενα μέρη την ευκαιρία να σχολιάσουν τα μέτρα αυτά (Free Trade Agreement between the EU and Singapore, 2019).

Η συμφωνία μεταξύ Ιαπωνίας και Ινδίας στοχεύει στην αύξηση της συνεργασίας στον τομέα των γενόσημων φαρμάκων για την οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης στα ρυθμιστικά μέτρα των ενδιαφερόμενων μερών. Η συμφωνία Ινδίας-Σιγκαπούρης, μέσω ανταλλαγής επιστολών, είναι πιο συγκεκριμένη και θεσπίζει ειδικό καθεστώς για την καταχώριση γενόσημων φαρμάκων από την Ινδία, υπό την προϋπόθεση όμως ότι έχουν αξιολογηθεί και εγκριθεί από οποιαδήποτε από τις ρυθμιστικές αρχές στις Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Αυστραλία, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον Καναδά (India-Singapore Comprehensive Economic Cooperation Agreement, 2010).

Στην πολυμερή συμφωνία Comprehensive and Progressive Trans-Pacific Partnership (CPTPP), η οποία ισχύει επί του παρόντος για επτά μέρη, υπάρχουν παραρτήματα για τα φαρμακευτικά προϊόντα και τα ιατροτεχνολογικά προϊόντα που καλύπτουν την προετοιμασία, την έγκριση και την εφαρμογή τεχνικών κανονισμών, προτύπων, διαδικασιών αξιολόγησης της συμμόρφωσης και προβλέπουν συγκεκριμένες διαδικασίες άδειας κυκλοφορίας και κοινοποίησης για το εμπόριο. Πολλές από τις διατάξεις, ωστόσο, έχουν υιοθετήσει την τακτική της «βέλτιστης προσπάθειας», όπως η ενθάρρυνση της συνεργασίας με διεθνείς και περιφερειακές πρωτοβουλίες για την εναρμόνιση και την ευθυγράμμιση των κανονιστικών και ρυθμιστικών δραστηριοτήτων και την ενθάρρυνση των μερών να εξετάσουν την περιφερειακά αναπτυγμένη επιστημονική ή τεχνική καθοδήγηση που ευθυγραμμίζεται με διεθνείς προσπάθειες.

Οι υποχρεωτικές διατάξεις περιλαμβάνουν μέτρα διαφάνειας, όπως τον προσδιορισμό και τη δημοσίευση διαθέσιμων πληροφοριών από οργανισμούς εξουσιοδοτημένους από τα ενδιαφερόμενα μέρη για τη ρύθμιση αυτών των προϊόντων και μέτρα που σχετίζονται με τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας. Από την άποψη αυτή, η CPTPP απαγορεύει (α) τη σύνδεση της χορήγησης άδειας αγοράς με τα δεδομένα πωλήσεων υποβολής ή με σχετικά χρηματοοικονομικά δεδομένα β) την αναστολή της άδειας κυκλοφορίας για προϊόντα εν αναμονή οποιασδήποτε απαιτούμενης περιοδικής επανέγκρισης, εκτός εάν υπάρχουν σημαντικές ανησυχίες για την υγεία ή την ασφάλεια και (γ) την απαίτηση για προηγούμενη άδεια κυκλοφορίας από ρυθμιστική αρχή στη χώρα κατασκευής ως προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας σε μια χώρα που συμμετέχει στην συμφωνία αυτή (CPTPP, 2020).

Η συμφωνία RTA μεταξύ Κολομβίας και Μεξικού περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με τη διαχείριση και την έκδοση πιστοποιητικών εγγραφής. Τα δυο μέρη συμφωνούν στην τεχνική συνεργασία για τον εντοπισμό, για παράδειγμα, τυχόν απαιτήσεων για την εφαρμογή ορθών πρακτικών παρασκευής για την παραγωγή και έγκριση φαρμάκων ειδικά για ανθρώπινη χρήση και την εφαρμογή ορθών εργαστηριακών πρακτικών σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα (Colombia-Mexico Agreement, 2011). Στη συμφωνία RTA μεταξύ Χιλής και Περού, τα ενδιαφερόμενα μέρη καθορίζουν το χρόνο που απαιτείται για τη λήψη πιστοποιητικών εγγραφής φαρμακευτικών προϊόντων τόσο για ανθρώπινη όσο και για κτηνιατρική χρήση.

Η Συμφωνία ΕΕ-Καναδά (CETA) προχωρά περαιτέρω, συμπεριλαμβάνοντας ένα πρωτόκολλο αμοιβαίας αναγνώρισης σχετικά με την ορθή παρασκευαστική πρακτική (good manufacturing practice, GMP) για φαρμακευτικά προϊόντα. Στόχος της είναι να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των μερών για να διασφαλίσει ότι τα καλυπτόμενα προϊόντα πληρούν τα κατάλληλα πρότυπα ποιότητας μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισης των πιστοποιητικών συμμόρφωσης με την GMP. Τα μέρη συμφωνούν να δημοσιοποιήσουν έναν κατάλογο ρυθμιστικών αρχών που αναγνωρίζουν ως ισοδύναμες και να αποδεχθούν πιστοποιητικά συμμόρφωσης με την GMP που εκδίδονται από αυτές τις αρχές.

Μπορούν επίσης να αποδεχθούν πιστοποιητικά συμμόρφωσης με την GMP που εκδίδονται από μια αντίστοιχη ρυθμιστική αρχή του άλλου μέρους από μια μονάδα παραγωγής εκτός των χωρών που συμμετέχουν στην συμφωνία, υπό ορισμένους όρους. Τέλος, τα μέρη μπορούν επίσης να καθορίσουν τους όρους και τις προϋποθέσεις για την αποδοχή πιστοποιητικών συμμόρφωσης GMP για προϊόντα που δεν περιλαμβάνονται στη Συμφωνία. Για την παρακολούθηση της εφαρμογής και την πρόταση νέων διατάξεων, έχουν συσταθεί διάφορες επιτροπές ή υποεπιτροπές για την ενίσχυση της συνεργασίας σε ορισμένα άλλα θέματα (CETA, 2014).

Γενικότερα, τα μέλη του ΠΟΕ διαπραγματεύτηκαν και υπέγραψαν διμερείς συμφωνίες Mutual Recognition Agreements (MRA) αναγνωρίζοντας την αξιολόγηση της συμμόρφωσης από τις ρυθμιστικές αρχές σε άλλα μέλη. Τέτοιες συμφωνίες MRA μπορούν να επιταχύνουν την παροχή κρίσιμων προμηθειών και να μειώσουν το κόστος διεξαγωγής επιθεωρήσεων τοποθεσιών σε άλλες χώρες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, για παράδειγμα, έχει συνάψει συμφωνία MRA με την Αυστραλία, τον Καναδά, το Ισραήλ, την Ιαπωνία, τη Νέα Ζηλανδία, την Ελβετία και τις Ηνωμένες Πολιτείες (EU, 2020). Η συμφωνία Trans-Tasman MRA (TTMRA) μεταξύ Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας είναι ευρύτερη και καλύπτει όλα τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παράγονται σε οποιαδήποτε χώρα ανεξάρτητα από τις διαφορές στα πρότυπα.

3.4 Η εφαρμογή των κανόνων και των περιορισμών που στηρίζονται στα Τεχνικά Εμπόδια στο Εμπόριο (Technical Barriers to Trade, TBT) και της συμφωνίας για την εφαρμογή υγειονομικών Μέτρων (Sanitary and Phytosanitary Measures, SPS).

Στην παρούσα παράγραφο περιγράφονται περισσότερο αναλυτικά τα πρότυπα και οι κανονισμοί που τα μέλη έχουν κοινοποιήσει στον ΠΟΕ ως απάντηση στην πανδημία COVID-19. Αυτά έχουν υποβληθεί βάσει της συμφωνίας για τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο (Technical Barriers to Trade, TBT) και της συμφωνίας για την εφαρμογή υγειονομικών Μέτρων (Sanitary and Phytosanitary Measures, SPS), τα οποία καθορίζουν τους κανόνες για τα πρότυπα και τα ρυθμιστικά μέτρα που χρησιμοποιούνται, για παράδειγμα, για την προστασία της ανθρώπινης ζωής, των ζώων και των φυτών, της υγείας και του περιβάλλοντος και για τη μεγιστοποίηση της ασφάλειας των προϊόντων.

Για παράδειγμα, για να επιταχύνει και να διευρύνει την πρόσβαση σε προϊόντα ατομικής προστασίας (Personal Protective Equipment - PPE) σε προσωρινή βάση, η Βραζιλία έχει χαλαρώσει τις απαιτήσεις αδειοδότησης, ενώ ο Καναδάς έχει χαλαρώσει τους δίγλωσσους κανόνες σήμανσης. Αρκετά μέλη (συμπεριλαμβανομένων της Αργεντινής, της Αυστραλίας, της Χιλής, της Κόστα Ρίκα, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ινδονησίας, της Ιαπωνίας, του Μεξικού, των Φιλιππίνων, της Ρωσικής Ομοσπονδίας, της Νότιας Αφρικής και της Κινεζικής Ταϊπέι) δέχονται σαρωμένα αντίγραφα ή ηλεκτρονικά πιστοποιητικά SPS, υπό το φως των επιπτώσεων που προκαλούνται από τον COVID-19. Η Ελβετία επίσης χαλαρώνει ορισμένες απαιτήσεις επισήμανσης τροφίμων για να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις εφοδιασμού που σχετίζονται με τον COVID-19 (WTO, 2020b).

Από τις 8 Μαΐου 2020, τα δύο τρίτα όλων των κοινοποιήσεων / ανακοινώσεων που υποβλήθηκαν από μέλη του ΠΟΕ σχετικά με το θέμα του COVID-19 σχετίζονται με πρότυπα και κανονισμούς. Είκοσι επτά μέλη του ΠΟΕ υπέβαλαν 85 τέτοιες κοινοποιήσεις / ανακοινώσεις (52 σχετικά με τα TBT και 33 με τα SPS) σχετιζόμενες με τον COVID-19. Η πρώτη από αυτές τις κοινοποιήσεις ελήφθη στις 3 Φεβρουαρίου 2020 και η πλειοψηφία τον Απρίλιο του ίδιου έτους. Επίσης, σημειώνεται ότι μέχρι και τις 11 Νοεμβρίου οι σχετικές κοινοποιήσεις είχαν φτάσει τις 271.

Οι περισσότερες από τις κοινοποιήσεις υποβλήθηκαν βάσει των διατάξεων έκτακτης ανάγκης / επείγουσας κοινοποίησης των συμφωνιών SPS και TBT και συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη συμφωνία SPS - άρθρο 7 ως απάντηση στα επείγοντα προβλήματα υγείας που δημιουργεί η πανδημία. Σύμφωνα με αυτές τις διατάξεις, τα μέλη του ΠΟΕ μπορούν να λάβουν μέτρα άμεσα και να τα κοινοποιούν στον ΠΟΕ, χωρίς να παρέχουν τη συνήθη περίοδο σχολιασμού 60 ημερών (ή τη μεταβατική περίοδος έξι μηνών πριν από την έναρξη ισχύος).

Ωστόσο, τα επείγοντα μέτρα πρέπει ακόμη να συμμορφώνονται με τις άλλες διατάξεις των συμφωνιών SPS και TBT, όπως η αποφυγή διακρίσεων ή περιττών εμποδίων στο εμπόριο, η εξασφάλιση επιστημονικής βάσης για μέτρα και η εναρμόνιση με τα διεθνή πρότυπα. Το σύστημα ειδοποιήσεων SPS / TBT, το e-Ping που αναφέρεται στην παρακολούθηση των απαιτήσεων των προϊόντων στις εξαγωγικές αγορές, διευκολύνει την ταχεία πρόσβαση σε αυτές τις ειδοποιήσεις τόσο από δημόσιους όσο και από ιδιωτικούς ενδιαφερόμενους, ώστε να μπορούν να αντιδρούν και να προσαρμόζονται ανάλογα με τις εξελισσόμενες απαιτήσεις και διαδικασίες.

Όσον αφορά τα TBT, περίπου τα μισά από τα κοινοποιηθέντα μέτρα αναφέρθηκαν ως προσωρινά και συχνά ισχύουν για περίοδο έξι μηνών. Αναφορικά με τα μέτρα SPS, σχεδόν τα δύο τρίτα αυτών κοινοποιήθηκαν ως μέτρα έκτακτης ανάγκης και τα μισά αναφέρθηκαν ως προσωρινά μέτρα. Το υπόλοιπο ένα τρίτο των κοινοποιήσεων SPS υποβλήθηκαν ως κανονικές ειδοποιήσεις. Από αυτά, το 90% χαρακτηρίστηκε ως μέτρα διευκόλυνσης του εμπορίου. Σύμφωνα με τη Συνιστώμενες διαδικασίες Διαφάνειας της Επιτροπής SPS, η έναρξη ισχύος τέτοιων μέτρων διευκόλυνσης του εμπορίου δεν πρέπει να καθυστερούν άσκοπα και δεν χρειάζεται να παρέχεται περίοδος σχολίων και μεταβατική περίοδος και για αυτόν τον λόγο δίνεται η δυνατότητα δημοσίευσης των απαραίτητων εγγράφων στην πλατφόρμα WTO «Documents On Line», η οποία περιέχει παραπάνω από 140.000 έγγραφα στις 3 βασικές γλώσσες που χρησιμοποιεί ο ΠΟΕ από το 1995.

Επιπρόσθετα, μια σειρά από προσωρινές ενέργειες έχουν κοινοποιηθεί από τα μέλη του ΠΟΕ για τον εξορθολογισμό της πιστοποίησης, της εξουσιοδότησης και άλλων διαδικασιών για ιατρικά προϊόντα, ώστε να επιτρέπεται η ταχύτερη είσοδος στην αγορά ενός ευρύτερου φάσματος προϊόντων, διασφαλίζοντας παράλληλα τη συνεχή προστασία της υγείας και της ασφάλειας.

Για παράδειγμα, η Βραζιλία αναλαμβάνει μια σειρά ενεργειών σε προσωρινή βάση, συμπεριλαμβανομένων των εξής παρακάτω δράσεων: εξαιρούνται τα PPE (όπως για παράδειγμα, οι χειρουργικές μάσκες N95, PFF2 ή ισοδύναμων αναπνευστικών σωματιδίων, τα γυαλιά, οι ασπίδες προσώπου, νοσοκομειακά ρούχα μίας χρήσης, βαλβίδες, κυκλώματα και αναπνευστικές συνδέσεις) και ο σχετικός ιατρικός εξοπλισμός από τις συνήθεις απαιτήσεις έγκρισης για τα προϊόντα PPE, αναστέλλει την υποχρεωτική πιστοποίηση ιατρικών γαντιών, ενώ απλοποιεί τις απαιτήσεις χορήγησης άδειας και τις απαιτήσεις παραγωγής για απολυμαντικά και αντισηπτικά και καθιερώνει διευκολύνσεις για τις διαδικασίες για την έγκριση υπό όρους φαρμάκων και βιολογικών προϊόντων (WTO notification, Brazil, 2020).

Ο Καναδάς χαλαρώνει προσωρινά τις (δίγλωσσες) απαιτήσεις επισήμανσης ή συσκευασίας που εφαρμόζει για τα απολυμαντικά χεριών, των προϊόντων PPE. Η Ελβετία αίρει προσωρινά τις απαιτήσεις έγκρισής της για φάρμακα και απολυμαντικά, καθώς και τις απαιτήσεις πιστοποίησης για ιατροτεχνολογικά προϊόντα, ενώ εισάγει προσωρινές και εξαιρετικές διαδικασίες που διευρύνουν την πρόσβαση στην αγορά των προϊόντων PPE και για άλλα ιατροτεχνολογικά προϊόντα που διαφορετικά δεν θα συμμορφώνονταν με τους τεχνικούς κανονισμούς της, αλλά η χρήση των οποίων θεωρείται απαραίτητη για την προστασία της υγείας λόγω της πανδημίας. Η Ταϊλάνδη τέλος, ανακοίνωσε προσωρινή διευκόλυνση έγκρισης εγγραφής των προϊόντων PPE (WTO, 2020b).

Στο πλαίσιο των διαταραχών που προκαλούνται από τον COVID-19, μια σχετική ομάδα ειδοποιήσεων καθορίζει εναλλακτικές διαδικασίες που επιτρέπουν τον έλεγχο της συμμόρφωσης με απομακρυσμένα ή ηλεκτρονικά μέσα. Για παράδειγμα, η Βραζιλία κοινοποίησε προσωρινές και επείγουσες αλλαγές στις διαδικασίες αξιολόγησης της συμμόρφωσης για να επιτρέψει την απομακρυσμένη επιθεώρηση (μέσω τεχνολογιών τηλεδιάσκεψης και μετάδοσης δεδομένων) και επαλήθευσης μέσω ανάλυσης τεκμηρίωσης, συμπεριλαμβανομένων των ορθών πρακτικών παρασκευής φαρμακευτικών και ιατρικών συσκευών. Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα έχουν ενεργοποιήσει τη χρήση προγραμμάτων οπτικής τεχνολογίας (συναντήσεις μέσω τηλεδιάσκεψης) αντί των επισκέψεων επί τόπου, για παράδειγμα για την ανανέωση της διαπίστευσης. Ο Ισημερινός έχει αναπτύξει διαδικτυακά εργαλεία για την επαλήθευση των πιστοποιητικών δωρεάν πώλησης (WTO, 2020b).

Στην περιοχή των SPS, αρκετά μέλη έχουν χαλαρώσει προσωρινά τις απαιτήσεις πιστοποίησής τους και προχωρούν σε περισσότερες ηλεκτρονικές διαδικασίες: έντεκα μέλη δέχονται αντίγραφα ή σαρωμένα έγγραφα αντί να απαιτούν τα πρωτότυπα, έξι έχουν εφαρμόσει ηλεκτρονικές υπογραφές και τρία έχουν επίσης δημιουργήσει αποκλειστικούς ιστότοπους για την επαλήθευση εγγράφων. Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Ένωση επέτρεψε εναλλακτικές μεθόδους για την εκτέλεση επίσημων ελέγχων και άλλων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ηλεκτρονικών αντιγράφων και ηλεκτρονικών μορφών πιστοποιητικών και βεβαιώσεων. Έχει επίσης εξουσιοδοτήσει οποιοδήποτε καθορισμένο εργαστήριο να προβεί σε αναλύσεις, δοκιμές ή διαγνώσεις. Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα αναπτύσσουν εναλλακτικές λύσεις όπως είναι για παράδειγμα, τα ηλεκτρονικά πιστοποιητικά υγείας και συμφωνούν σε διαδικασίες επαλήθευσης πιστοποιητικών προκειμένου να μειωθεί η χρήση πιστοποιητικών υγείας σε έντυπη μορφή.

Συνολικά, φαίνεται να υπάρχει μια γενικότερη τάση προς την ηλεκτρονική πιστοποίηση. Η λύση e-Phyto εφαρμόζεται από τη Διεθνή Σύμβαση για την Προστασία των Φυτών (International Plant Protection Convention, IPPC) και υποστηρίζεται από τον οργανισμό Ανάπτυξης Προτύπων για την Διευκόλυνση του Εμπορίου (Standards and Trade Development Facility, STDF). Αυτά τα κοινοποιημένα μέτρα ισχύουν για τα ζώντα ζώα και τα τρόφιμα (σε χώρες όπως η Ιαπωνία, οι Φιλιππίνες, η Νότιος Αφρική και η Κόστα Ρίκα), τα φυτικά προϊόντα (σε χώρες όπως η Ιαπωνία, οι Φιλιππίνες, η Νότιος Αφρική και η Βραζιλία) και σε ορισμένες περιπτώσεις σε μια γενικότερη γκάμα προϊόντων (σε χώρες όπως αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι ΗΠΑ, η Ρωσία και η κινεζική Ταϊπέι) (WTO, 2020b).

Ορισμένα μέλη επιλέγουν να βασίζονται στη ρυθμιστική συνεργασία με άλλα μέλη ως βάση για τη διευκόλυνση των διαδικασιών και την επιτάχυνση της πρόσβασης σε βασικό ιατρικό εξοπλισμό. Για παράδειγμα, αντί να διενεργεί τις δικές της επιθεωρήσεις σε κατασκευαστές φαρμακευτικών προϊόντων, η Βραζιλία αποφάσισε να δεχτεί πληροφορίες απευθείας από άλλους ρυθμιστές που συμμετέχουν στο Σύστημα Συνεργασίας Φαρμακευτικής Επιθεώρησης (PIC / S) και στο Πρόγραμμα Ενιαίου Ελέγχου Ιατρικών Συσκευών (MDSAP). Η Βραζιλία θα αποδεχτεί επίσης απευθείας την πιστοποίηση των αναπνευστικών και άλλων ιατρικών συσκευών σύμφωνα με το MDSAP και θα δεχτεί νέα ιατρικά βοηθήματα που δεν ρυθμίζονται στη χώρα, αλλά που έχουν

εξουσιοδοτηθεί κατάλληλα μέσα από δικαιοδοσίες άλλων μελών του Διεθνούς Φόρουμ Ρυθμιστών Ιατρικών Συσκευών (IMDRF) Με παρόμοιο τρόπο, ο Καναδάς επιτρέπει απολυμαντικά χεριών και άλλα απολυμαντικά να κυκλοφορούν στην χώρα, που έχουν άδεια σε άλλες δικαιοδοσίες με παρόμοια ρυθμιστικά πλαίσια.

Αρκετά μέλη έχουν υιοθετήσει νέες απαιτήσεις υγείας, ασφάλειας ή ποιότητας για ιατρικά προϊόντα ως απάντηση στην πανδημία. Για παράδειγμα, το Κουβέιτ υιοθέτησε μια σειρά νέων προτύπων που καλύπτουν αναπνευστήρες, απολυμαντικά και αντισηπτικά, ιατρικές συσκευές και PPE, ενώ η Ναμίμπια και η Τζαμάικα υιοθέτησαν απαιτήσεις για απολυμαντικά χεριών και το Περού για μάσκες προσώπου για γενική χρήση. Η υιοθέτηση αυτών των προτύπων επιτρέπει την εγχώρια παραγωγή βασικών ιατρικών προϊόντων. Οι Ηνωμένες Πολιτείες ενημέρωσαν τις κανονιστικές απαιτήσεις για τη δοκιμή και την έγκριση αναπνευστικών μηχανών που καθαρίζουν τον αέρα, οι οποίες καθιερώνουν μια νέα κατηγορία προτύπων απόδοσης για την ανακούφιση της τρέχουσας υψηλής ζήτησης για αναπνευστήρες προσώπου, που φιλτράρουν σωματίδια σε ρυθμίσεις υγειονομικής περίθαλψης και έκτακτης ανάγκης. Η Βραζιλία επίσης, εισήγαγε νέες διαδικασίες εισαγωγής για προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την διάγνωση του COVID-19 (WTO, 2020b).

Ορισμένα μέλη έχουν κοινοποιήσει ότι χαλαρώνουν προσωρινά ορισμένες πτυχές των τεχνικών κανονισμών για ορισμένα τρόφιμα, ενώ ταυτόχρονα διασφαλίζουν την προστασία της υγείας για τους πολίτες τους. Για παράδειγμα, η Ινδονησία αναστέλλει προσωρινά τις απαιτήσεις ενίσχυσης και ποιότητας για τα βασικά τρόφιμα (αλεύρι, μαγειρικό λάδι, ζάχαρη) για να διασφαλίσει τη διαθεσιμότητα των προϊόντων αυτών. Η Ελβετία χαλαρώνει τις απαιτήσεις επισήμανσης των τροφίμων της για έξι μήνες, για να ανταποκριθεί στις ελλείψεις ορισμένων συστατικών τροφίμων και υλικού συσκευασίας λόγω της πανδημίας.

Στα πρώτα στάδια της πανδημίας, στο πλαίσιο της συμφωνίας SPS, μερικά μέλη επέβαλαν προσωρινούς περιορισμούς στην εισαγωγή και μερικές φορές στη διέλευση, ζώντων ζώων και ζωικών προϊόντων ή σε ορισμένα είδη, όπως είναι για παράδειγμα τα εξωτικά ζώα, συμπεριλαμβανομένων των εντόμων, των αρθροπόδων, των αμφίβιων, των ερπετών και των ζωντανών ψαριών. Τα μέτρα άλλων χωρών μελών περιελάμβαναν επίσης τους περιορισμούς σε φυτά και σε υδρόβιους οργανισμούς εκτός από τα ψάρια.

Ενώ, αρχικά, ορισμένα μέτρα στόχευαν τις εισαγωγές από την Κίνα, αργότερα τα μέτρα επεκτάθηκαν και σε άλλες πληγείσες περιοχές, όπως η Ιταλία, το Ιράν, η Δημοκρατία της Κορέας, η Ελβετία, η Νήσος Ρεϋνιόν και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ορισμένα μέλη κοινοποίησαν επίσης τις απαιτήσεις πιστοποίησης που σχετίζονται με τον COVID-19 για οποιαδήποτε εισαγωγή και μετακίνηση θηλαστικών και κατοικίδιων ζώων από το Χονγκ Κονγκ, την Κίνα ή για όλα τα εμπορεύματα που υπόκεινται σε κτηνιατρικούς και φυτοϋγειονομικούς έλεγχους (WTO, 2020b).

Τα πρότυπα και τα κανονιστικά μέτρα (SPS και TBT) αποτελούν τα δύο τρίτα των κοινοποιήσεων που υπέβαλαν τα μέλη του ΠΟΕ σε απάντηση στον COVID-19. Περίπου τα μισά από αυτά τα μέτρα αναφέρονται ως προσωρινά. Όσον αφορά τα TBT, τα περισσότερα μέτρα διευκολύνουν την αξιολόγηση της συμμόρφωσης που ισχύει για τα προϊόντα PPE και τον βασικό ιατρικό εξοπλισμό, για να επιταχυνθεί η πρόσβαση και να αυξηθεί η προσφορά. Στην περίπτωση του SPS, τα περισσότερα μέτρα στοχεύουν στη διευκόλυνση του εμπορίου μέσω της αυξημένης χρήσης ηλεκτρονικών πιστοποιητικών, κυρίως για φυτικά προϊόντα, αλλά και για ζωικά προϊόντα, βασιζόμενα σε τρέχουσες πρωτοβουλίες ηλεκτρονικής πιστοποίησης από το IPPC και τον Παγκόσμιο Οργανισμό για την Υγεία των Ζώων.

3.5. Τελικές δράσεις με βάση την αποτίμηση του ΠΟΕ του Σεπτεμβρίου 2020

Στα μέσα Σεπτεμβρίου, ο ΠΟΕ εξέδωσε μια ακόμα ανάλυση σχετικά με την μέχρι τότε αποτίμηση των μέτρων που είχαν ήδη ληφθεί και κατέληξε σε μια σειρά από αποτελέσματα, τα οποία παρουσιάζονται συνοπτικά στην συνέχεια (WTO, 2020d):

- Οι ελλείψεις ιατρικού εξοπλισμού ατομικής προστασίας (medical personal protective equipment, PPE) που αντιμετωπίστηκαν σε όλο τον κόσμο στην πρώιμη φάση της πανδημίας έχουν μειωθεί, καθώς η παραγωγή και το εμπόριο έχουν επεκταθεί για να καλύψουν την απaráμιλλη αύξηση της ζήτησης.
- Τα αρχικά στοιχεία για 41 χώρες δείχνουν ότι το εμπόριο ιατρικών προϊόντων αυξήθηκε κατά 38,7% το πρώτο εξάμηνο του 2020. Ορισμένα συγκεκριμένα προϊόντα

εξακολουθούν να υπόκεινται σε περιοδικές ελλείψεις, με την προμήθεια τους να παραμένει πρόκληση για ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες.

- Έχουν αναληφθεί πολιτικές δεσμεύσεις για τη διατήρηση των ανοικτών αγορών. Οι δηλώσεις των ηγετών της G20 και των υπουργών εμπορίου υποστηρίχθηκαν από άλλες δηλώσεις και προτάσεις που εκδόθηκαν από άλλα μέλη και ομάδες μελών του ΠΟΕ.
- Τα μέλη μοιράζονται πληροφορίες με τον ΠΟΕ για τα εμπορικά μέτρα COVID-19 ως κοινοποιήσεις και για συμπερίληψη στις εκθέσεις παρακολούθησης του εμπορίου του ΠΟΕ. Η διαφάνεια είναι απαραίτητη για να διατηρηθούν οι αγορές ανοιχτές και είναι ένας τομέας στον οποίο ορισμένα μέλη ζητούν περαιτέρω δράση.
- Οι δασμοί, οι φόροι και οι επιβαρύνσεις για τα ιατρικά αγαθά που είναι κρίσιμα για τον COVID-19 και άλλες βασικές προμήθειες έχουν αφαιρεθεί προσωρινά ή αναβληθεί από 40 μέλη του ΠΟΕ, συμπεριλαμβανομένων 12 μελών της ομάδας G20. Αυτές οι δράσεις συμβάλλουν στη μείωση του κόστους των αγαθών που απαιτούνται για την καταπολέμηση της πανδημίας, τόσο για τον τομέα της υγείας όσο και για το ευρύ κοινό. Τα μέτρα για τη μείωση ή την εξάλειψη των εισαγωγικών δασμών αποτελούν περίπου τα δύο τρίτα των εισαγωγικών μέτρων διευκόλυνσης που αναφέρονται στον ΠΟΕ.
- Οι τελωνειακές διαδικασίες και η άμβλυση των διασυνοριακών φραγμών για ιατρικά προϊόντα, κρίσιμα για την αντιμετώπιση του COVID-19 έχουν επιταχυνθεί, μειώνοντας τη γραφειοκρατία. Οι ενέργειες που αναλαμβάνονται από τα μέλη περιλαμβάνουν τη δημιουργία τρόπων διακίνησης των προϊόντων αυτών κατά προτεραιότητα, τη μείωση και την απλούστευση των απαιτήσεων τεκμηρίωσης και της ηλεκτρονικής επεξεργασίας και τη βελτίωση της συνεργασίας στους τελωνειακούς σταθμούς. Οι ταχείες διαδικασίες διαμετακόμισης έχουν επίσης βοηθήσει τις χερσαίες χώρες να βελτιώσουν την πρόσβασή τους σε βασικές προμήθειες.
- Έχουν ληφθεί μέτρα για την ενίσχυση της κανονιστικής έγκρισης και της συνεργασίας σε πρότυπα που αφορούν εμπορεύσιμα αγαθά, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων για την επιτάχυνση των ρυθμιστικών αξιολογήσεων, την αναγνώριση των αποτελεσμάτων των ξένων ρυθμιστικών αρχών και την έγκριση απομακρυσμένων ή ηλεκτρονικών διαδικασιών αξιολόγησης της συμμόρφωσης.

- Μέτρα που σχετίζονται με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (Intellectual Property Rights –IP) χρησιμοποιούνται για τη διευκόλυνση της καινοτομίας και της πρόσβασης σε τεχνολογίες που σχετίζονται με τον COVID-19. Οι δράσεις περιλαμβάνουν την κοινή χρήση IP για την ανάπτυξη θεραπειών και την ευρύτερη χρήση των υπάρχουσών τεχνολογιών, παρέχοντας δωρεάν πρόσβαση σε σχετικές βάσεις δεδομένων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και ειδικές φόρμες αναζήτησης COVID-19, καθιστώντας διαθέσιμες τις αναφορές για διπλώματα ευρεσιτεχνίας που σχετίζονται με τον COVID-19 και διευκολύνοντας την ανταλλαγή κλινικών δοκιμών. Μέχρι το τέλος Ιουλίου 2020, οι δραστηριότητες παρακολούθησης του εμπορίου του ΠΟΕ είχαν καταγράψει περίπου 47 μέτρα σχετικά με τον COVID-19 σχετικά με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που σχετίζονται με το εμπόριο, τα οποία έλαβαν 24 μέλη του οργανισμού.
- Βελτιώθηκε η πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες κρίσιμης σημασίας σχετικά με τον COVID-19. Η διεθνής κυκλοφορία των εργαζομένων στον τομέα της υγείας διευκολύνθηκε, μαζί με νέους (προσωρινούς) κανόνες για την τηλεϊατρική.
- Οι ταχείες διαδικασίες προμηθειών, συμπεριλαμβανομένων των περιορισμένων προσφορών και των γρήγορων πληρωμών στους εργολάβους, συγκαταλέγονται στις κυβερνητικές ενέργειες προμηθειών που λαμβάνουν χώρα από ορισμένα μέλη.

3.5.1 Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με την κανονιστική συνεργασία των κρατών μελών του ΠΟΕ.

Μέχρι τα τέλη Μαΐου 2020, περίπου τα δύο τρίτα των 152 επίσημων κοινοποιήσεων και ανακοινώσεων, αφορούσαν τα μέτρα σχετικά με το εμπόριο που ελήφθησαν από μέλη του ΠΟΕ και διεθνείς παρατηρητές, συμπεριλαμβανομένων των οικονομιών της G20, καθώς επίσης και τα μέτρα υγιεινής και φυτοϋγειονομικής (SPS) και τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο (TBT) εξαιτίας της πανδημίας COVID-19. Πολλά από αυτά τα μέτρα είχαν ως στόχο τον εξορθολογισμό των διαδικασιών πιστοποίησης και την προώθηση περισσότερων ηλεκτρονικών και ψηφιακών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής πιστοποίησης, για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε PPE και σε άλλο ιατρικό εξοπλισμό.

Ορισμένες χώρες προέβησαν σε μια σειρά μονομερών ενεργειών, όπως προσωρινά μέτρα για τον εξορθολογισμό ή τη μείωση των ελέγχων συμμόρφωσης χωρίς να διακυβεύεται η προστασία της υγείας και της ασφάλειας. Για παράδειγμα, η Ταϊλάνδη ανακοίνωσε προσωρινή διευκόλυνση έγκρισης εγγραφής για PPE, ιατροτεχνολογικά προϊόντα και φαρμακευτικά προϊόντα και η Ελβετία εξαίρεσε τα PPE από τους ελέγχους συμμόρφωσης και απαιτήσεις άδειας αγοράς.

Μια άλλη ενέργεια που έχει αναληφθεί για να επιταχυνθεί το εμπόριο είναι να διευκολυνθούν οι απαιτήσεις για προϊόντα που θα δοκιμαστούν σε ένα καθορισμένο εργαστήριο / οργανισμό στη χώρα εισαγωγής και να γίνουν άμεσα αποδεκτά τα αποτελέσματα των δοκιμών από διεθνώς διαπιστευμένα εργαστήρια. Η αποδοχή αξιολογήσεων από αξιόπιστους ρυθμιστικούς φορείς σε άλλες χώρες μπορεί να εξοικονομήσει χρόνο, χωρίς να μειώσει την προστασία της υγείας.

Η χρήση εργαλείων τεχνολογίας πληροφοριών για την απομακρυσμένη αξιολόγηση της συμμόρφωσης είναι επίσης μια πρακτική που έχει αναπτυχθεί κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Αυτή η πρακτική στοχεύει στην αποφυγή καθυστερήσεων στην πιστοποίηση, όταν οι επιθεωρητές δεν μπορούν να ταξιδέψουν σε εργοστάσια ιατρικών προϊόντων στο εξωτερικό ή στο εσωτερικό λόγω περιορισμών κινητικότητας που σχετίζονται με τον COVID-19. Ένα παράδειγμα είναι η Βραζιλία, η οποία κοινοποίησε στην Επιτροπή TBT ορισμένες προσωρινές και επείγουσες αλλαγές στις διαδικασίες αξιολόγησης της συμμόρφωσής της, ώστε να επιτρέπεται η απομακρυσμένη επιθεώρηση (μέσω τηλεδιάσκεψης και μετάδοσης δεδομένων) και η επαλήθευση μέσω ανάλυσης τεκμηρίωσης, συμπεριλαμβανομένων των ορθών πρακτικών παρασκευής φαρμακευτικών και ιατρικών συσκευών. Παρόμοια τάση υπάρχει για τα μέτρα SPS. Ορισμένα μέλη του ΠΟΕ κινούνται προς ηλεκτρονικές διαδικασίες για πιστοποίηση SPS, συμπεριλαμβανομένης της αποδοχής αντιγράφων ή σαρωμένων εγγράφων αντί της απαίτησης πρωτοτύπων, με την εφαρμογή ηλεκτρονικών υπογραφών ή με τη δημιουργία ειδικών ιστότοπων για την επαλήθευση των εγγράφων.

Μια άλλη κανονιστική επιλογή που έχουν υιοθετήσει ορισμένα μέλη είναι να παρέχουν προσωρινές ευελιξίες όσον αφορά τη συμμόρφωση με τους τεχνικούς κανονισμούς για βασικά ιατρικά προϊόντα. Στην πράξη, αυτό σημαίνει προσωρινή αναστολή των απαιτήσεων για συμμόρφωση με ορισμένα δευτερεύοντα στοιχεία (για παράδειγμα, κανόνες που καθορίζουν τη μορφή σήμανσης), όταν αυτό δεν υπονομεύει

τους βασικούς στόχους προστασίας της υγείας και της ασφάλειας του μέτρου. Για παράδειγμα, η Ουκρανία έχει θεσπίσει μια εξαιρετική προσωρινή διαδικασία για την επεξεργασία αιτήσεων και την έκδοση προκηρύξεων για τη διάθεση στην αγορά PPE και ιατρικών συσκευών που σχετίζονται με τον COVID-19 που διαφορετικά δεν θα συμμορφώνονταν με τους τεχνικούς κανονισμούς. Ο Καναδάς επιτρέπει προσωρινά την πώληση ορισμένων απολυμαντικών χεριών και PPE, που δεν πληρούν πλήρως τις απαιτήσεις σήμανσης ή συσκευασίας.

Η ενίσχυση της ρυθμιστικής συνεργασίας σε πρότυπα για τα ιατρικά αγαθά που είναι κρίσιμα για τον COVID-19 είναι μια περαιτέρω δράση που εξετάζεται από τις κυβερνήσεις. Η αμοιβαία αναγνώριση της αξιολόγησης της συμμόρφωσης από τις ρυθμιστικές αρχές συμβάλλει στη διευκόλυνση και την επιτάχυνση του εμπορίου βασικών ιατρικών αγαθών και συσκευών. Για παράδειγμα, ορισμένοι θεωρούν ότι το Διεθνές Φόρουμ Ρυθμιστικών Ιατρικών Συσκευών και το Πρόγραμμα Ενιαίου Ελέγχου Ιατρικών Συσκευών θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην προώθηση αποτελεσματικότερης χρήσης πόρων ρυθμιστή για ταχύτερη έγκριση καινοτόμων συσκευών.

Τέλος, άλλες ενέργειες που λαμβάνονται περιλαμβάνουν τη χρήση μονομερούς αναγνώρισης για την επιτάχυνση της έγκρισης του μάρκετινγκ και της πρόσβασης σε βασικά φάρμακα, όπως το ενδεχόμενο εμβόλιο COVID-19. Μια ρυθμιστική αρχή θα μπορούσε να το κάνει αυτό, για παράδειγμα, επιτρέποντας την εισαγωγή και χρήση ενός εμβολίου από αξιόπιστους προμηθευτές σε δικαιοδοσίες όπου το εμβόλιο έχει ήδη λάβει κανονιστική έγκριση. Αυτό θα μπορούσε να επιταχύνει την εισαγωγή και τη χρήση βασικών φαρμάκων, παραλείποντας την ανάγκη για κανονιστική έγκριση από την εθνική αρχή της χώρας εισαγωγής. Ένα παράδειγμα αυτού είναι οι "Κανόνες που τροποποιούν τους κανονισμούς για τα τρόφιμα και τα φάρμακα" του Καναδά (κοινοποιήθηκαν στην επιτροπή TBT το 2017), οι οποίοι δημιουργούν μια νέα διαδικασία για την εισαγωγή και τη χρήση φαρμάκων που έχουν εγκριθεί για πώληση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελβετία ή τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά δεν έχουν ακόμη εγκριθεί στον Καναδά. Τέλος, τα διεθνή πρότυπα, όπου υπάρχουν ή είναι κατάλληλα, πρέπει να χρησιμοποιούνται ως βάση για τα εγχώρια πρότυπα και κανονισμούς, καθώς αυτό διευκολύνει την πρόσβαση σε βασικά αγαθά αυξάνοντας τις πιθανές πηγές εφοδιασμού.

Συμπεράσματα

Η πανδημία του COVID-19 έπληξε με σφοδρότητα όλο τον πλανήτη και καθώς ακόμη είναι πολύ νωρίς ώστε να βγουν μόνιμα συμπεράσματα, η παρούσα διπλωματική εργασία προσπάθησε να σκιαγραφήσει τις συνέπειες στο παγκόσμιο εμπόριο και τις δράσεις των χωρών μελών του ΠΟΕ προς αυτήν την κατεύθυνση. Αρχικά, με βάση την πληροφόρηση από προγνωστικά μοντέλα και στην συνέχεια, με την προσπάθεια ερμηνείας πραγματικών δεδομένων που καλύπτουν την χρονική περίοδο μέχρι και τον Σεπτέμβριο του τρέχοντος έτους, γίνονται εμφανείς οι αρνητικές επιπτώσεις στις εξαγωγές σε όλους τους τομείς και στις περισσότερες χώρες. Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα ανά χώρα καθοδηγούνται από την αρχική σύνθεση της παραγωγής και των εξαγωγών ανά τομέα και προορισμό, αλλά και από το επίπεδο ανοίγματος στο διεθνές εμπόριο της κάθε χώρας.

Σύμφωνα με τα μέχρι τώρα στοιχεία, ο κλάδος που φαίνεται να επηρεάζεται περισσότερο είναι οι εξαγωγές υπηρεσιών, ιδίως ο τουρισμός και οι υπηρεσίες που απαιτούν προσωπική αλληλεπίδραση. Οι μεγαλύτερες μειώσεις αναμένονται στις εξαγωγές των ΗΠΑ προς την Ευρώπη και τις χώρες της Ασίας, που είναι οι κύριοι προορισμοί για τις εξαγωγές υπηρεσιών, λόγω της ύφεσης και της χαμηλότερης ζήτησης σε αυτές τις περιοχές. Εξάλλου, το πρώτο κύμα της πανδημίας είναι σαφές ότι επηρεάζει όλους τους τομείς με παρόμοιο τρόπο, περιορίζοντας τη διαθεσιμότητα εργασίας και κεφαλαίου, αν και οι τομείς εντάσεως εργασίας είναι βέβαιο ότι πλήττονται περισσότερο. Το εμπορικό κόστος επηρεάζει τους εμπορεύσιμους τομείς, καθώς και αγαθά και υπηρεσίες που βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στις εισαγόμενες εισροές. Τέλος, η κοινωνική αποστασιοποίηση οδηγεί σε χαμηλότερη ζήτηση για αρκετούς τομείς της οικονομίας.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι συμφωνίες SPS του ΠΟΕ ορίζουν ότι τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να περιορίζουν το εμπόριο λαμβάνοντας όλα εκείνα τα μέτρα που κρίνονται απαραίτητα για την προστασία της ζωής και της υγείας του ανθρώπου, των ζώων ή των φυτών. Αυτά τα μέτρα πρέπει να εφαρμόζονται μόνο στον βαθμό που είναι απαραίτητα για την επίτευξη των στόχων τους, να βασίζονται σε επιστημονικές αρχές και να υποστηρίζονται από επιστημονικά στοιχεία. Στο ίδιο μήκος κύματος, οι συμφωνίες TBT στοχεύουν να διασφαλίσουν ότι οι τεχνικοί κανονισμοί, τα πρότυπα και οι διαδικασίες

αξιολόγησης της συμμόρφωσης δεν εισάγουν διακρίσεις και δεν δημιουργούν περιττά εμπόδια στο εμπόριο.

Σύμφωνα με τα αναλυτικά σημειώματα που εκδίδει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου ωστόσο, αρχικά είχε παρατηρηθεί μια αύξηση των περιορισμών στις εξαγωγές ειδικά των προϊόντων που θεωρήθηκαν ως αγαθά πρώτης ανάγκης. Πολλές χώρες, ενώ στην πρώτη φάση της πανδημίας κατά την οποία δεν υπήρχαν πολλά αποθέματα σε προϊόντα που ήταν απαραίτητα για την αντιμετώπιση άμεσων προβλημάτων, όπως σε γενικές γραμμές χαρακτηρίζονται τα προϊόντα PPE, εφάρμοσαν πολιτικές περιορισμού των εξαγωγών προκειμένου να αντιμετωπίσουν την κρίση. Καθώς όμως η παγκόσμια παραγωγή προσαρμόστηκε στις απαιτήσεις της ζήτησης στα αγαθά αυτά, οι περιορισμοί αυτοί σταμάτησαν με αποτέλεσμα σε πολλές περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα και στη χώρα μας, να μην παρατηρούνται πλέον τέτοιες ελλείψεις, όπως παρατηρήθηκαν στις αρχές της προηγούμενης άνοιξης. Επιπλέον, δασμοί, φόροι και επιβαρύνσεις για τα ιατρικά αγαθά που είναι κρίσιμα για τον COVID-19 και άλλες βασικές προμήθειες έχουν αφαιρεθεί προσωρινά ή «παγώσει» από 40 μέλη του ΠΟΕ, συμπεριλαμβανομένων 12 μελών της ομάδας των χωρών του G20.

Επιπρόσθετα, πολλές χώρες στην προσπάθεια τους να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά και γρήγορα την εμφανιζόμενη πανδημία και τις συνέπειες της, αναπροσάρμοσαν τα πρωτόκολλά τους, όσον αφορά την έγκριση και την εφαρμογή τους, τα οποία σε προηγούμενες καταστάσεις ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρες. Ενδεικτικά αναφέρονται οι περιπτώσεις του Καναδά, ο οποίος έχει χαλαρώσει τους δίγλωσσους κανόνες σήμανσης. Αρκετά μέλη όπως για παράδειγμα, οι χώρες της Αργεντινής, της Αυστραλίας, της Χιλής, της Κόστα Ρίκα, τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ινδονησίας, της Ιαπωνίας, του Μεξικού, των Φιλιππίνων, της Ρωσικής Ομοσπονδίας, της Νότιας Αφρικής και άλλες, πλέον δέχονται σαρωμένα αντίγραφα ή ηλεκτρονικά πιστοποιητικά SPS, υπό το φως των επιπτώσεων που προκαλούνται από τον COVID-19. Η Ελβετία επίσης χαλαρώνει ορισμένες απαιτήσεις επίσημης τροφίμων για να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις εφοδιασμού που σχετίζονται με την πανδημία.

Εν κατακλείδι, θα πρέπει να υπογραμμιστεί για μια ακόμη φορά η σφοδρότητα της κρίσης και των επιπτώσεών της σε όλους τους τομείς της οικονομίας παγκοσμίως, παράλληλα με την σχεδόν αντανάκλαστική αντίδραση των χωρών να προβούν σε άμεση λήψη μέτρων αντιμετώπισης της. Σίγουρα, δεν ήταν όλα τα μέτρα ούτε απολύτως

έγκαιρα, ούτε απολύτως πετυχημένα. Πολλά μπορούν να συμβούν για παράδειγμα στο θέμα της διαφάνειας, όπως η εξασφάλιση ότι τα νέα μέτρα δημοσιεύονται επαρκώς σε εθνικό επίπεδο και στο θέμα της προάσπισης της ελεύθερης κατά το δυνατόν πρόσβασης σε αγαθά πρώτης ανάγκης κυρίως για τους πληθυσμούς των αναπτυσσόμενων χωρών. Θα πρέπει τέλος, το επόμενο διάστημα να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της κρίσης της πανδημίας του COVID-19 να είναι όσο τον δυνατόν μικρότερες, ιδίως για τους ευάλωτους πληθυσμούς παγκοσμίως. Σε αυτό, ο ρόλος του ΠΟΕ παραμένει ιδιαίτερα σημαντικός.

Βιβλιογραφία

Adams, A., Boneva, T., Golin, M., Rauh, D. (2020). Inequality in the Impact of the Coronavirus Shock: Evidence from Real Time Surveys. Available at: <https://www.iza.org/publications/dp/13183/inequality-in-the-impact-of-the-coronavirus-shock-evidence-from-real-time-surveys>. [8/10/2020].

Adler, G., Romain, D., Furceri, D., Appendino, M., Nguyen, K., Jorge, M. (2020). Measuring Social Unrest Using Media Reports. IMF Working Paper 20/129, International Monetary Fund, Washington, DC.

Andrew, B. (2008). The dark side of the WTO, Available at: <http://www.investopedia.com/articles/economics/dark-side-of-the-wto.asp#axzz26B8ku5Ze>. [6/10/2020].

Awad, R., Ferreira, C., Gaston, E., Riedweg, L. (2020). Banking Sector Regulatory and Supervisory Response to Deal with Coronavirus Impact (with Q and A). Available at: <https://www.jvi.org/special-events/2020/jvi-webinar-banking-sector-regulatory-and-supervisory-response-to-deal-with-the-impact-of-coronavirus.html>. [9/10/2020].

Bhagwati, J. (1993). Regionalism and multilateralism: an overview. In: de Melo, J., Panagariya, A. (Eds.), *New Dimensions in Regional Integration*, World Bank and Cambridge University Press, Cambridge, pp. 22–51.

Bick, A., Blandin, A., Mertens, K. (2020). Work from Home after the COVID-19 Outbreak. Available at: <https://www.dallasfed.org/-/media/documents/research/papers/2020/wp2017.pdf>. [11/10/2020].

CETA. (2014). Available at: <https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ceta/>. [19/10/2020].

Colombia-Mexico Agreement. (2011). Available at: <http://en.reingex.com/Mexico-Colombia-FTA.shtml>. [19/10/2020].

Comprehensive and Progressive Trans-Pacific Partnership. (2020). Available at: <https://www.international.gc.ca/trade-commerce/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/cptpp-ptppg/index.aspx?lang=eng>. [18/10/2020].

Díez, F., Duval, R., Chiara, M., Yi, J., Ippel, S., Medes, M. (2020). Options to Support the Incomes of Informal Workers during COVID-19. *Special Series on COVID-19*, International Monetary Fund, Washington, DC.

EU-Korea Free Trade Agreement. (2011). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ%3AL%3A2011%3A127%3AFULL&from=EN>. [16/10/2020].

European Union.(2020). Mutual recognition agreements (MRA). Available at: <https://www.ema.europa.eu/en/human-regulatory/research-development/compliance/good-manufacturing-practice/mutual-recognition-agreements-mra>. [19/10/2020].

Farrell, S., Newman, A. (2020). Will the Coronavirus End Globalization as We Know It? Available at: <https://fam.ag/2QYcdXg>. [11/10/2020].

Free Trade Agreement between the EU and Singapore. (2019). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ%3AL%3A2019%3A294%3AFULL&from=EN>. [17/10/2020].

Furceri, D., Loungani, P., Ostry, J., Pizzuto, P. (2020). Will COVID-19 Affect Inequality? Evidence from Past Pandemics. Available at: <https://voxeu.org/article/covid-19-will-raise-inequality-if-past-pandemics-are-guide>. [12/10/2020].

Georgieva, K. (2020). Beyond the Crisis. *Finance & Development*. 57 (2):10-12.

Gourinchas, P., Şebnen, K., Penciakova, V., Sander, N. (2020). COVID-19 and Business Failures. Available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2020/09/25/COVID-19-and-SME-Failures-49753>. [10/10/2020].

Gruszczynski, L. (2020). The COVID-19 Pandemic and International Trade: Temporary Turbulence or Paradigm Shift? *European Journal of Risk Regulation*. 11(Special Issue 2. Taming COVID-19 by Regulation): 337-342.

Held, D. (2000). *A Globalizing World? Culture, Economics, Politics*. Sweden: The Open University.

Husted, S. & Melvin, M. (2008) *Διεθνή Οικονομικά*. Αθήνα: εκδόσεις ΕΛΛΗΝ.

IMF (2020). World Economic Outlook. A Long and Difficult Ascent. Available at: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/09/30/world-economic-outlook-october-2020>. [5/11/2020].

IMF. (2020). WTO and IMF heads call for lifting trade restrictions on medical supplies and food. Available at: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2020/04/24/pr20187-wto-and-imf-joint-statement-on-trade-and-the-covid-19-response>. [21/10/2020].

India-Singapore Comprehensive Economic Cooperation Agreement. (2010). Available at: https://www.enterprisesg.gov.sg/-/media/esg/files/non-financial-assistance/for-companies/free-trade-agreements/CECA_India/Legal_Text/Others/Side_letter_for_the_Special_Registration_Scheme_for_Generic_Medicinal_Products. [17/10/2020].

International Labour Organization. (2020). ILO Monitor: COVID-19 and the World of Work. Available at: https://www.ilo.org/global/topics/coronavirus/impacts-and-responses/WCMS_755910/lang--en/index.htm. [11/10/2020].

International Monetary Fund. (2000). Globalization: Threat or Opportunity. Available at: <http://www.imf.org/external/np/exr/ib/2000/041200to.htm>. [1/10/2020].

James, H. (2020). A Pandemic of Deglobalization? Available at: <https://bit.ly/3bK1o3e>. [14/10/2020].

Kaberia, K. (2007). World Trade Organization (WTO) and its Role in International Trade: with Case three Case Studies (Philippines, China and United States of America). Available at: <https://www.uwsp.edu/forestry/StuJournals/Documents/IRM/kaberia.pdf>. [7/10/2020].

Kaplan, R. (2020). Coronavirus Ushers in the Globalization We Were Afraid of. Available at: <https://bloom.bg/2USsBKa>. [14/10/2020].

Lakner, C., Gerszon, D., Negre, M., Beer, D. (2020). How Much Does Reducing Inequality Matter for Global Poverty? Available at: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/31796>. [9/10/2020].

Law Essay. (2016). What Role Does the WTO Play in International Business? Available at: <https://www.lawteacher.net/free-law-essays/international-law/what-role-does-the-wto-play-in-international-business-international-law-essay.php>. [4/10/2020].

Lechner, F. (2009). *Globalization: the Making of World Society*. Singapore: Utopia Press Pte. Ltd.

Maliszewska, M., Mattoo, A., van der Mensbrugge, D. (2020). The Potential Impact of COVID-19 on GDP and Trade. A Preliminary Assessment. World Bank Group. *Policy Research Working Paper 9211*.

McKibbin, W., Roshen, F. (2020). The Global Macroeconomic Impacts of COVID-19. Available at: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2020/03/20200302_COVID19.pdf. [15/10/2020].

Muhammad, S., Qi, X., Muhammad, A., Faizan, A. (2016). The Role of Charismatic World Trade Organization and the expansion of Free International Trade. *International Journal of Management Science and Business Administration*. 2(3):17-23.

Myeong, Kim. (2010). Does the WTO Promote Trade? Further Evidence. *Journal of International Trade & Economic Development*. 19 (3):421-437.

Palmer, D., Bermingham, A. (2019). U.S. Policymakers Worry about China 'Weaponizing' Drug Exports. Available at: <https://politi.co/2QXHidx>. [13/10/2020].

Prady, D. (2020). Reaching Households in Emerging and Developing Economies: Citizen ID, Socioeconomic Data, and Digital Delivery. Special Series on Fiscal Policies to Respond to COVID-19, International Monetary Fund, Washington, DC

Reuvid, J., Sherlock, J. (2011). *International Trade: An Essential Guide to the Principles to the Principles and Practice of Export*. India: Kogan Page Publishers, Inc.

Robb, R. (2001). *International Environmental Law Reports; Trade and Environment*. United Kingdom: Cambridge University Press.

Schaffer, R., Agusti, F., Earle, B., (2008). *International Business Law and its Environment*. Canada: Cengage Learning.

Solanki, F. (2012). Globalization and role of WTO in promoting free international trade. *Journal of humanities and social Science*. 3(1):11-14.

UNCTAD.(2020).Global trade impact of the coronavirus (COVID-19) epidemic. Available at: <https://unctad.org/system/files/official-document/ditcinf2020d1.pdf>. [1/10/2020].

Van Grasser, C. (2013). *The History and Future of the World Trade Organization*. Geneva: World Trade Organization.

World Trade Organization. (2007). The GATT/WTO at 60: WTO world trade report examines six decades of multilateralism in trade. Available at: https://www.wto.org/english/news_e/pres07_e/pr502_e.htm. [2/10/2020].

World Trade Organization.(2010). Trade to expand by 9.5% in 2010 after a dismal 2009. Available at: https://www.wto.org/english/news_e/pres10_e/pr598_e.htm. [3/10/2020].

World Trade Organization.(2015). Modest trade recovery to continue in 2015 and 2016 following three years of weak expansion. Available at: https://www.wto.org/english/news_e/pres15_e/pr739_e.htm. [5/10/2020].

WTO.(2020). WTO notification, Brazil. Available at: https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S009-DP.aspx?language=E&CatalogueIdList=262596&CurrentCatalogueIdIndex=0&FullTextHash=371857150&HasEnglishRecord=True&HasFrenchRecord=False&HasSpanishRecord=True. [10/11/2020].

WTO.(2020b). Standards, regulations and covid-19 – what actions taken by WTO members. Available at: https://www.wto.org/english/tratop_e/covid19_e/standards_report_e.pdf. [20/10/2020].

WTO.(2020c).Trade in Medical Goods in the Context of Tackling COVID-19. Available at: https://www.wto.org/english/news_e/news20_e/rese_03apr20_e.pdf. [10/11/2020].

Wyndham-White, E. (1961). *GATT as an international trade organization: some structural problems of international trade*. Switzerland: World Trade Organization

Yu, L. (1999). *The International Hospitality Business: Management and Operations*. New York: Haworth Hospitality Press, Inc.